SÖZ

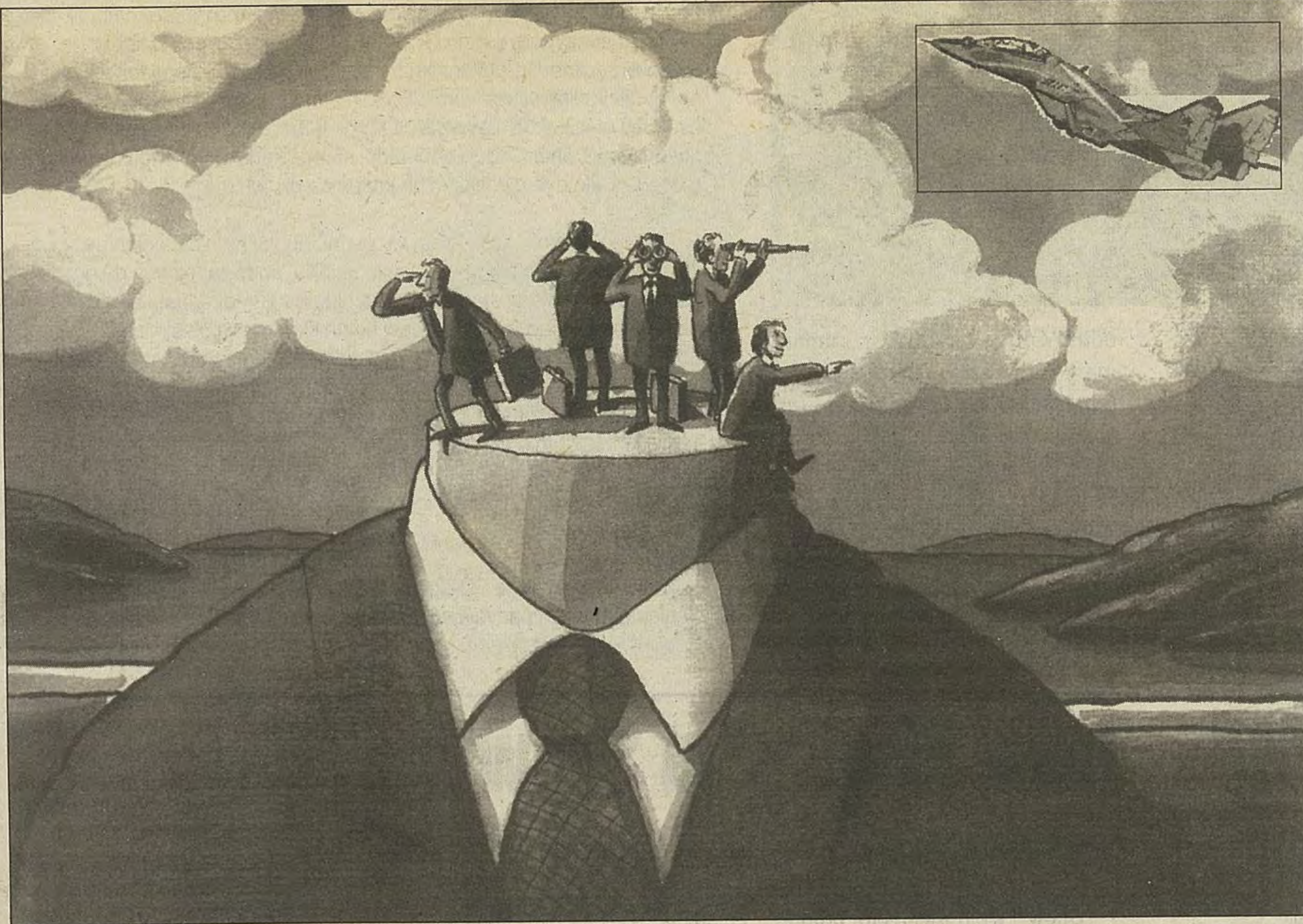
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

Bu sayıda

Muharrem KURT
Murat ÇELİKKAN
Mehmet Emin SERT
Naci SÖNMEZ
Necdet DEMİR
Ergin YILDIZOĞLU
Metin ÇULHAOĞLU
Mustafa ŞEN
S. Tamer KOZAKLI
Yeşim İŞLEGEN

Çiller giderse yalnız mı gider?

Parlamento: Üfürükten *tayyare* selam söyle **darbeye**

Öylesine bir kaos ortamı egemen oldu ki...
Parlamento da ne yaptığını pek bilmiyor... Mafya ile iç içe geçmiş sermaye ve politik elit ne yapacağını bilen bir görüntü oluşturuyor mu sizce? Çiller'e Yüce Divan yolu gözüktü gibi. Ancak peşinden Mesut Yılmaz ve Necmettin Erbakan da sürüklenmez mi? Darbe tartışmalarının ortalığı kapladığı bu koşullarda yolsuzluk soruşturmalarının asıl hedefi RP olmasın?

ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ

Saldırıyı birlikte göğüslemek için

Solda geniş güç birliği arayışı

■ HABERİ 4. SAYFADA

'Sosyologlara' yanıt

Varoş gençliği kendini anlatıyor

■ YAZISI 6. SAYFADA

ÖDP'liler Fatsa'daydı

Fikri Sönmez hala korkutuyor

■ 8 ve 9. SAYFALARDA

1 Mayıs'ta Kadıköy'de ne oldu?

Atılım, Özgür Gelecek ve Alınteri ile görüşme

■ 10 ve 11. SAYFALARDA

● TARİH: 11 MAYIS 1996 ● SAYI: 65 ● FİYATI: 75.000 TL (KDV DAHİLDİR) ● ALMANYA 4 DM ● İSVİÇRE 4 Sfr ● FRANSA 14 FF ● İNGİLTERE 1.7 £ ● HOLLANDA 5 Hfl ● AVUSTURYA 28 AS ● ABD 3 $

Baybaşin-Başbakan-Adalet Bakanı-Baykal-Çağlar

SÖZ dergisi bundan çok önce, Hollanda'da tutuklu olan ve İngiltere'nin "koruması" altında bir politik mülteci olan Hüseyin Baybaşin'i Türkiye Cumhuriyeti'nin iade istemiyle Hollanda'dan Türkiye'ye gönderilmesini istediğini bildirmiştik.

Hukuken mümkün olmayan bu iade talebinin neden ısrarla yapıldığını sormuş ve bu talebin altında Baybaşin'in özellikle beyaz zehir kaçakçılığı hakkında devleti sarsabilecek bilgilere sahip olmasının yattığını belirtmiştik.

Baybaşin iade edilmedi, ama konuştu.

Büyük medya imparatorluğunda, bu konuşma çok az yankı buldu. Yeni Yüzyıl ancak beşinci sayfadan bu konuşmaya yer verdi, birkaç gazete de kısaca bu habere değinmekle yetindi.

Üzerinde her nedense durulmayan 4 Mayıs tarihli bu haber, gerçekte akıl almaz iddialarla doludur.

Ne gibi?

Aktaralım:

Baybaşin'in "Asıl uyuşturucu Lucky-S ile geldi ve piyasaya da dağıtıldı" demesinden sonra onunla Hollanda'nın Vilede kent cezaevinde görüşen Yeni Yüzyıl muhabiri Sevinç Yavuz soruyor:

"Peki bu uyuşturucunun da bir sahibi olması gerekiyor. Siz kim olduğunu iddia ediyorsunuz?"

"Baybaşin bir ara söz konusu kaçakçılık nedeniyle tutuklanan Derya Ayanoğlu'nun "suçsuz" olduğunu belirttikten sonra şöyle yanıtlıyor:

O parti için Şevket Çubuk, Tuğrul Türkeş'le birkaç kez görüştük. Türkeş 'kanıtlasınlar siyaseti bırakırım' dedi. Kanıtı: Canlı şahidim. Türkeş Şevket Çubuk'la bana gelmişti. Hatta geminin kaptanı da Çubuk'un babasıdır.

Şeyhmus Daş'ın Cavit Çağlar'la görüştüğü, Ayanoğlu'nun da Çağlar'ın ipliklerini taşıyan insan olduğu bilinir. Zaten aynı kişiler Türki cumhuriyetlerden petrol getiriyorlardı. İşin içinde, Necdet Menzir, Mehmet Ağar, Yunus Ağar, Ağar'ın dayısı Yalçın Akçadağ da var. Uyuşturucuda ortaktılar. Kaymağı da Cavit Çağlar yiyordu."

İşte iddialar bu merkezde.

Şimdi gelelim sorunun bir başka yönüne...

Başbakan Mesut Yılmaz 6 Mayıs günü yaptığı basın toplantısında her nedense hiç kimsenin üzerinde durmadığı bir noktaya değindi.

7 Mayıs tarihli Yeni Yüzyıl gazetesi "Paketten sadece vergi çıktı" başlıklı haberinde şu spotu kullanmış:

"Adalet: Adalette tamirat dönemi başlatılacak. Mafyaya da gerillaya da haddi bildirilecek. Şehirler güven ve huzura kavuşacak..."

Adalet Bakanı Mehmet Ağar'ın bu "Adalette tamirat" işinden haberi var mı?

Bu sorunun da yanıtını yine aynı gazetenin bir başka haberinden aktaralım:

"DYP Genel Başkan Yardımcısı Hasan Peker, bakanlara dönerek, 'Yılmaz sizin bakanlıklarınızla ilgili icraat programı açıklıyor. Bunlardan haberiniz var mıydı' diye sordu. DYP'li bakanlar ise bu konuda Yılmaz'ın kendilerinden bir talepte bulunmadığını söyledi."

Haber bu kadar.

Baybaşin'in Adalet Bakanı Ağar ve çevresini ağır bir şekilde suçlamasının ve yine hatırlatalım, CHP Genel Başkanı Baykal'ın, hemen hemen tüm gazetelerde yayınlanan bir demecinde "bazı parti liderlerinin mafyayla birlikte çalıştıklarını" açıklamasının hemen ardından mafyaya meydan okuyan Mesut Yılmaz'ın vermek istediği mesaj ne olabilir? Ağar'a sorma gereği bile duymadan "adalette tamirat"tan söz etmesinin ve bu tamiratta en önemli vurguyu mafyayla mücadeleye yapmasının altında Ağar'a gözdağı verme niyeti mi yatıyor?

Çiller'e karşı TOFAŞ ve TEDAŞ soruşturmalarıyla saldırıya geçen Yılmaz'ın, Ağar'ı da hedefine alıp almayacağını, önümüzdeki günlerde göreceğiz.

Ama birkaç söz etmek yine de gereklidir.

Çiller ailesinin yolsuzluk yaptığına dair iddiaların henüz kanıtlanmamış olmasına karşın, bu iddiaların kamuoyuna mal olmuş olmasından ötürü soruşturulmasını gerekli bulan RP'lilerin, CHP'lilerin, DSP'lilerin, ANAP'lıların, şimdi neden Cavit Çağlar, Mehmet Ağar ve Necdet Menzir hakkında kamuoyuna mal olan iddiaları görmezlikten geldiklerini düşünmek gerekmiyor mu?

İstanbul eski Emniyet Müdürü Orhan Taşanlar'ın kumar mafyası ile dayanışma içindeki 6 bakan hakkında yaptığı açıklamalar sessizliğe gömüldü.

6 Bakan'ı açıklayınız...

Çağlar, Ağar, Menzir ve Türkeş hakkındaki iddiaları soruşturma konusu yapınız...

Mafya mafyaya meydan okuyabilir mi?

Göreceğiz...

SÖZ'den

Daha kaliteli, daha doyurucu 20 sayfa...

18 Şubat 1995'ten bu yana 64 haftadır yayınına 24 sayfa olarak devam eden SÖZ, elinizdeki 65. sayıda 20 sayfa olarak çıkıyor. Bir süre, muhtemelen yaz ayları boyunca, böyle 20 sayfa olarak çıkmaya devam edecek olan SÖZ daha sonra tekrar 24 sayfaya çıkmayı veya koşullara ve olanaklara bağlı olarak belki daha büyük bir atılım yapmayı tartışacak. Yani önümüzdeki ayların gelişmelerine ve doğacak koşullara göre bu durum daha ileri sıçramak için bir adım geri atmak anlamına gelebilir.

Dört sayfa azaltmak zorunluluğu karşısında Ko-medya sayfasını kaldırıyoruz; Azalırken sayfasını bire indiriyoruz, Kültür sayfalarını ikiye indirirken, Dünya sayfalarını da gerektikçe yapmayı tasarlıyoruz. Bu arada Hazım Ruhi de yazılarına birkaç hafta ara verecek, 'yıllık izninin bir bölümünü' kullanmak istiyormuş!

Bütün bunlar aynı zamanda sayfalarımızın eski tarzda sabit olması, belirli bir hareketlilik kazanması anlamına da geliyor.

Sayfa azaltmanın esas gerekçesi son zamanlarda yine başlayan zam yağmuru. Hemen her şeyin nasibini aldığı bu zam yağmurunu göğüslemek için derginin fiyatını yeniden artırmaktansa sayfa sayısını biraz düşürmenin daha doğru olacağını düşündük. Çünkü SÖZ okurlarının birçoğunun da her hafta dergileri için ayırdıkları 75 bin lirayı hesaplayarak yaşamak zorunda olduklarını biliyoruz. Dolayısıyla 4 sayfa azaltıp, geri kalan sayfaları mümkün olduğunca daha kaliteli, daha doyurucu bir şekilde yapmayı kararlaştırarak şimdilik bu zam sağanağına direnmeyi umut ediyoruz. 'Şimdilik' diyoruz, çünkü bizim için oldukça zor geçeceğe benzeyen yaz aylarında ne gibi zorunluluklarla karşılaşacağımızı bilemiyoruz.

* * *

Aslında bir süredir SÖZ'ün yeniden örgütlenmesi üzerine bir dizi tartışmaya ve toplantılar yapmaktayız. Şimdilik 20 sayfaya inme kararı verirken bu yeniden örgütlenme, SÖZ'ü yeniden tanımlama tartışmalarını da göz önünde tuttuğumuzu söylemeliyiz. Bu tartışmaların sonucunda SÖZ'ün sayfalarını daha verimli ve etkin bir şekilde değerlendirmek için, daha sistematik tartışmalar yürütmenin doğru olacağı noktasına vardık. ÖDP ile birlikte yeniden ayağa kalkma, yeniden yapılanma olanaklarını elde eden sol/sosyalist hareketin önünde çeşitli sorunlar var. ÖDP saflarında da tartışılan ve politika oluşturulmaya çalışılan bu sorunlar genel olarak üç noktada toparlanabilir; Kürt sorunu, sosyalizm ve çoğulculuk, örgütlenme süreci ya da devrimci bir kitle partisinin inşa sorunu. Bu konularda yoğunlaşan tartışmaları SÖZ'ün sayfalarına daha sistematik bir şekilde taşımaya çalışırken ÖDP'nin gündemindeki sorunlara çözüm üretmek açısından SÖZ'ün fikri bir platform olarak da değerlendirilmesine ağırlık verilmesini istiyoruz. Bu konuları tartışmak isteyenler için SÖZ bir kürsü olacaktır. Dolayısıyla SÖZ, bir haber ve yorum dergisi olmasının ötesinde, önümüzdeki dönemde, sürece kendi bulunduğu noktadan müdahale etmeye de çalışan bir konumda olacaktır.

* * *

Sayfa sayısının azaltılması ve sayfaların yeniden düzenlenmesi, içeriğin yeniden tanımlanmaya çalışılması SÖZ'ün mizanpajının da gözden geçirilmesi için bir anlamda vesile olacak. Bir süredir görsel açıdan da daha iyi bir dergi yapmak için bazı hazırlıklarımız ve girişimlerimiz vardı. Şu sıralarda bunlar da hızlandı ve çalışmalar kağıda dökülmeye başlandı. Derginin görsel düzeni üzerinde bütünlüklü bir çalışma yürütülüyor ve muhtemelen bir-iki hafta içerisinde sonuçlandıracağımızı umuyoruz. Her şeyden önce derginin mizanpajına bir kimlik kazandıracak olan bu yeni sayfa düzeninin daha kaliteli, daha doyurucu bir SÖZ hedefimize uygun olacağı kanısındayız. Bu ay sonuna doğru elinizde yepyeni bir SÖZ olması için çalışıyoruz.

* * *

Önümüzdeki hafta SÖZ'ün mali durumuna ilişkin bilgi verip, açmayı planladığımız kampanyayı ele alacağız. Haftaya buluşmak üzere...

Reha Muhtar'ın Show'u

Duyduklarına gerçekten de şaşıyor mu, yoksa milyonlarca insanı makaraya almış, dalga mı geçiyor?

Show TV'nin Ateş Hattı programınının yapımcısı Reha Muhtar her gece izleyicinin karşısına çıkıyor ve "akıllara durgunluk" verecek tuhaflıklar yapıyor.

Çarşamba gecesi bu tuhaflıkların zirvesindeydi.

İç bulandırıcı boşanma davasında avukatlar savaşı Türk hukuk sisteminin halini bir güzel ortaya koyulduktan sonra, medyanın utanç verici hali gözler önüne serildi.

Programa katılan bir kadın... Adı Serap B... Dört aylık manken...

Olay, söz konusu mankenin kaçı-

zorla alıkonması ve erkeklere satılmak istenmesi...

Kaçıran bir dansöz... Yanlış okumadınız... Dansör değil dansöz...

Ve Reha Muhtar soruyor: "Neden sizi uçakla kaçırırken, bağırmadınız? Sizi hemen kurtarırlardı..."

Yanıt masum... "Biraz korktum...Ailemi öldürecekti..."

Ve büyük ahlakçı Reha Muhtar bu ne idiğü belirsiz kaçırma, kaçırılma olayından tüm gençlik için bir sonuç çıkarıyor:

"Tüm gençler, sizin başınıza gelen bu olaydan ibret almalı, dikkatli olmalı..."

Manken, "evet, evet" diyor. Yüzünü mümkün olabilen en masum poz-

Denecek şey şu: Habercilikle, show-man'lik başka başka işlerdir...

Gençliğe gelince... Gençliği tehdit eden en büyük tehlike dansözler tarafından kaçırılmak mı?

Yoksa bir faili meçhule doğru gözleri bağlı ortadan kaldırılmak mı?

Her kim ki devrimci bir değişimden yanadır, bu yolda en büyük adımı alternatif bir medya örgütleyerek atmalıdır...

Peki ama nasıl?

İlk iş bu gibi programlara karşı bir izleme komitesi oluşturmak... Bu izleme komitesini geniş bir telefon ağı ile dinleyici kitlesine bağlamak.

Sözü edilen türden rezilliklere tanık olunur olmaz, TV kanalının tüm telefonlarını kitleyecek denli bir protesto örgütlemek...

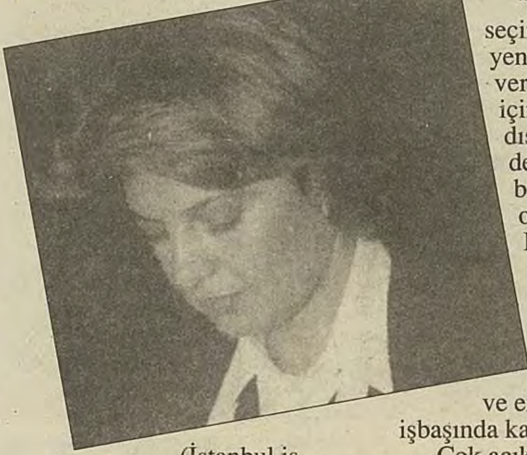
Kendi medyamızı, TV'lerimizi yaratsak olmaz mı diyeceksiniz.

Çiller giderse yalnız mı gider?

TOFAŞ dosyası soruşturma komisyonunda... Çiller'in durumu zor...

Ertuğrul Özkök yazmış:

"Artık Çiller'in Yüce Divan'a gideceğine

(İstanbul iş çevrelerinde) kesin gözüyle bakılıyor."

Cengiz Çandar ise daha ilginç bir enformasyon veriyor:

"Bunca zaman ve özellikle seçim döneminde onun antrenörlüğünü yapan Jay Kriegel'in Washington'da Çiller hakkında 'eğer hakkında söylenenler doğruysa yapacak bir şey yok' dediği kulağımıza geliyor."

Nedir Tansu Çiller?

Tansu Çiller, 'Yeni Dünya Düzeni' denilen, güya yekpare emperyalist dünya egemenliğine geçiş esnasında, eski SSCB cumhuriyetlerinde ve Doğu Avrupa ile Balkan ülkelerinde ABD'nin yerli hükümetlere kendi insanlarını getirme operasyonunun bir ürünüydü.

Bir dizi ülkede, o ülke kökenli, fakat çoğu ABD yurttaşı siyasetçiler gibi, duvarlar yıkılınca, adeta paraşütle hükümetin başına geçirildi.

Ve şimdi yıpratıcı bir zaman geçti.

Şimdi rövanş zamanıdır.

Rövanşistler, öyle ahım şahım bir karşı kampın sözcüleri değiller elbette. TC yurttaşları ile TC yurttaşı olmadığı iddia edilenler arasındaki rövanşın ilk etabı, Çiller'in TEDAŞ ve TOFAŞ dosyalarıyla Meclis Araştırma Komisyonu'na götürülmesiyle tamamlandı.

Hükümet'in yazgısı nedir?

Rivayet muhtelif...

Bu hükümetin kurulmasını isteyen çevrelerin tutumlarının ne olduğu sorusuyla düşünmeye başlayalım.

8 Mayıs tarihli Hürriyet'te Enis Berberoğlu şöyle diyor:

"ANAYOL için cansiperane bastıran iş dünyası, ekonomik reform; askeri kanat, Refah iktidarını önleyecek siyasi istikrarın peşindeydi."

"Patronlar dün iki sayfalık basın açıklamasıyla batan ANAYOL gemisinden indi, rotasını şaşırmış kaptan ve zabitanı yalnız bıraktı."

Askerin ne dediğini ise 8 Mayıs tarihli Sabah'taki köşesinde Turkish Daily News'dan aktaran Hasan Cemal'den dinleyelim:

"ANAYOL hükümetinin kurulmasında etkili olan, ancak hükümetin kurulmasından itibaren bugüne kadar geçen süre içindeki gelişmelerin olumsuzluğunu gören etkili güçler, şimdi de 12 Mart dönemi hükümetlerini örnek alan bir model tasarlıyorlar."

Devamla:

"Cumhurbaşkanı seçimlerin yenilenmesine karar vermemeli, TBMM içinden ve kendi partisi dışındaki partilerden de destek görebilecek bir kişiyi başbakan olarak atamalıdır. Bu Başbakan, Meclis'e dayanan, geniş tabanlı, gerekirse tüm partilerden üye alarak bir bakanlar kurulu oluşturmalı ve en az iki yıl süreyle işbaşında kalmalıdır."

Çok açık.

Ordudan sızdırılan bu görüş bugün için "gözdağı", yarın için ise dayatılacak olan "proje"...

8 Mayıs tarihli Hürriyet'te Yavuz Gökmen'in yorumu ilginç:

"Böyle bir durumda hükümetin her an bitmesi gerekir. Oysa anlaşılmaz nedenlerle koalisyon yürümektedir. Ortağı muhalefete geçen bir başbakan rahat olamaz. Oysa Yılmaz, Mesut Paşa, adına yaraşır bir vurdumduymazlık içindedir. Açıkladığı plan da ara dönem hükümeti programına benzemekte, 12 Mart'ı hatırlatmaktadır." Gökmen'e göre, bu hükümet zaten fiilen DYP'siz bir Mesut Paşa hükümetidir.

Neler olabilir?

Çiller gidebilir...

Koalisyon dağılabilir.

Yenisi kurulabilir.

Fakat her ne olursa olsun, Türkiye yakın geleceğini, tıpkı bugün olduğu gibi, yarın da 'ara rejim' hükümetiyle yaşayacaktır. Bu ve bunu izleyecek olan hükümetler cunta dönemi hükümetlerinin ikiz ve gizli kardeşleridir.

Böyle bir hükümet zorunludur. Çünkü, ordu darbe yapamıyor; bunun uluslararası ve ülke içi koşulları olgunlaşmamıştır. İkincisi, ordu ve sermaye seçimi de göze alamıyor, çünkü RP seçimden kazançlı çıkacaktır.

Turkish Daily News'a yeniden göz atalım:

Orduya atfen deniyor ki: "RP'nin tek başına iktidarı zorlayabileceği, en azından Meclis'teki ağırlığının bugünden daha fazla olacağını savunan bu güçler, duydukları bu endişe nedeniyle bir erken genel seçime gidilmesini istemiyorlar."

Şimdi iki noktayı vurgulayalım. Birincisi, Çiller'in tepesinde dolaştırılan, "Yüce Divan"a göndererek, onu Başbakan yapmama taktiğinde, RP'nin önde görülen rolü, gerçekte ya da büyük olasılıkla ikincil bir roldür. Bir tür "tetikçilik"tir.

Soruşturmaların sonucunda Çiller ister aklansın, ister Yüce Divan'a gönderilsin, bunun arkası Refah'a karşı operasyondur. Çiller'i Yüce Divan yoluna sokan önergelerin sahibi Refahçılar, kendilerini hedef alacak benzer soruşturma önergelerini, bu önergeler ister haklı, ister haksız olsun savuşturma olanağına sahip olamayacaklardır.

İslamcı yükselişe karşı operasyon, Meclis'in Çiller'i tepeleme gösterilerinin gürültüleri arasında başlamış bulunmaktadır.

İkincisi, krizi derinleştirme pahasına koparılan 'yolsuzluk' gürültüsü ve 'temiz eller' yaygarası iç siyasal hesaplaşmalar dışında hiçbir sonuç veremez.

Tüm siyasal partilerin, kendilerini de, mevcut rejimi de çamura bulamaları rastlantı değildir. Çünkü hepsi çamur içindedirler. Bu durum, ülkenin yapısal özelliği haline gelmiş ve devlete egemen 'elit'le, ya da 'dar çevre' ile ya da 'zirve' ile ya da 'oligarşi' ile mafyanın 12 Eylül darbesiyle başlayan yeni ekonomik-sosyal yönelimin sonucunda iç içe geçmesi, egemen çevrenin organik bir parçası olması, 'yolsuzluk' adı verilen vurgunculuğu sıradan bir reformla yok etmeyi olanaksız hale getirmiştir.

Eski sosyalist ülkelere bakalım ve anlayalım:

Oralarda sistem demonte edildi.

Devlet mülkiyetinin yağması başladı. Bu yağmanın sivil gücü bürokrasi, yarı-askeri gücü de mafya oldu.

Bizde de olan böyledir.

Bizde bu yağmaya sivil-asker bürokrasinin yanı sıra mali spekülasyonla rant vurgunu yapan sınai-ticari ve mali sermaye de katıldı ve bunların tümü mafya ile ilişkilendi, hepsi kendi içinde çelişkili, fakat bütünsel bir organik egemen güce dönüştü.

Gerçeklere bakalım:

Hürriyet'te Enis Berberoğlu şunları yazıyor:

"Bu hükümet bitti gibi. Peki alternatif sadece Refah mı?

Ne yazık ki siyaseten öyle. Ama ekonomik pencereden bakıldığında daha da beteri var. Karapara baronlarının at koşturmasına göz yumulan bu ülkede, ekonomik iktidar çoktan el değiştirdi bile... Kumar mafyası, eroin tüccarları, gecekondu rantı yiyen çetelerin siyasi temsili yok mu sanıyorsunuz?"

Olmaz mı hiç? Var elbette...

Devam edelim:

Cumhuriyet'ten bir haber:

"Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürü Dr. Mustafa Tören Yücel, 'organize suçlar'la ilgili bir rapor hazırladı. Bu rapora göre bazı büyük kentlerde mafyanın elinde dönen paranın yıllık miktarının 12-13 trilyon lira olduğu bildirildi."

Aynı gazetede Halil Nebiler de şunları yazmış:

"Sadece İstanbul'da bir gecede fuhuş sektöründe dönen paranın 4-5 milyon dolar olduğu tahmin ediliyor..."

Bu olan bitene İçişleri Bakanlığı ne diyor? 8 Mayıs tarihli Milliyet'te Necati Doğru bu merakımızı gideriyor:

"İçişleri Bakanlığı'nın değerlendirmelerine, raporlarına ve rakamlarına göre, Türkiye'de mafya 'sarsılamaz' bir örgüt kurmuştur. Devletin içinde örgütlenmiş, polis teşkilatını ele geçirmiş, adaleti kontrol eder ve adaleti düzenler hale gelmiş, partilere adamlarını yerleştirmiştir. Mafyanın beslediği ve istediği anda kullanmaya hazır tuttuğu 23 bin tetikçisi vardır."

Bu kadarı yeter...

Kara para müsaderesi gereken bir suç sermayesidir. Rejimin mali desteği işte bu kara paradır... Mafyalaşmış sermayedir.

Mafyaya vuran rejime, rejime vuran mafyaya vurur.

Temiz el, sol eldir. Biricik alternatiftir.

Lale içindeki devrimci ve Patrona Halil

Gazeteci manşet atmış: "Lale düşmanının kimliği belirlendi."

Nedir bu lale düşmanlığı...

Servet düşmanlığını biliyorduk...

İnsan hakları düşmanlığını her gün yaşıyoruz. Melih Gökçek denir denmez aklımıza sanat düşmanlığı da geliyor.

Peki bu "lale düşmanlığı" neyin nesi, nasıl bir şey?

Gazeteci, Lale Devri'nde, Patrona Halil keratasını ele geçirmiş saray zaptiyesi edasıyla "lale düşmanının kimliği belirlendi" diyor heyecanla...

SÖZ dergisi çalışanlarından Ayla Önder, Yeni Yüzyıl gazetesinde "lalelere saldıran" militan hakkındaki gerçeği araştırdı. Hürriyet gazetesinde -vatana hıyanet suçuna eşit "lale düşmanlığı" yaptığı nedeniyle polise hedef gösterilmek için olsa gerek- adı Adalet Polat olarak verilen bu insanın gerçekten de "lale düşmanı" olup olmadığını, onun en yakın arkadaşına sormuş Ayla... Gülüşmüş oradakiler...Varoş insanının doğayla bağını kopartmadığını, fesleğenler, karanfiller, menekşeler, akşam safaları, hanımelleri ile yoksulluk ve dışlanmışlığın bileşiminden bir yanık devrimcilik yoluna koyulduğunu düşünmüş olmalılar...

Aralarından bir "lale düşmanı" çıkmış ha...

Varoş dilinde "lale düşmanı" olmak, halk düşmanı olmaya eşit olmalı...

"Arkadaşımız kurşun yağmuru altında koşarken çekmişler resmi... Resmi çeken foto muhabiri iyi iş yapmış...İkinci, üçüncü kareleri yayınlasaydı Yeni Yüzyıl, l Mayıs olaylarının bu en sansasyonel haberinden mahrum kalacaktı..."

Sarıgazili devrimciler PTT'ye, Garanti Bankası'na, sivil ve resmi polislere karşı kendi deyimleriyle "cezalandırma" eylemi yaptıklarını gizlemiyorlar... Dergilerinde açık açık yazıyorlar...

Ama "lale düşmanlığını" kabul etmiyorlar. Kurşun yağmuru altındaki devrimcinin bir lale bahçesinde ölümle köşe kapmaca oynamasını lale sevgisi adına hafife alan medyanın çürümüşlüğü ortadadır.

Ama yine de laleler arasındaki devrimcinin, üzerine kurşun kusan otomatik silahlara karşı elinde tuttuğu çıtayla bir olguyu simgelediği söylenemez mi?

"Ey gafiller", der gibidir laleler içindeki devrimci, "bir Lale Devri içinde gününüzü gün ediyorsunuz... Patrona Halilleri'nizi bekliyorsunuz... Kanla suladığınız Söğütlüçeşmeler'de, Kadıköy meydanlarında laleler besliyor, metropolde açılan her lale başına, varoşlarda bir Patrona Halil büyütüyorsunuz... Bize gelince, yarının Patrona Halilleri'nin kenti basmaması için, biz bugünden kent meydanlarını basıyoruz, yarın 'lale düşmanları' kentleri kırıp geçirip, laleleri tesettür içinde soldurmasınlar diye, biz bugünden yüzlerimizi kapayıp laleler arasında bir devrimci yol üzre koşuyoruz..."

Lale düşmanı denilen devrimci, gerçekte, "Lale Devri" düzeninin düşmanıdır.

l Mayıs günü Kadıköy meydanında polisler "kızıl karanfil" dağıtılmasını nasıl yasakladıysalar, 1997 l Mayısı'nda biz eminiz ki "kızıl lale"yi de yasaklayacaklardır.

Varsın yasaklasınlar...

Şu yaşadığımız l Mayıs'ta, kızıl karanfil ile kızıl lale birbirine aşılanmış ve gelecek l Mayıs'ta üç ölümü diriltmek üzere şimdiden filizlenmeye bile başlamıştır...

Cam çerçeve kırıkları arasından çıtırtıyı duymuyor musunuz?

1 Mayıs'ın ardından gelecek saldırıyı birlikte göğüslemek için...

Solda geniş güç birliği arayışı

ÖDP MYK Bildirisi'nden

"... Öncelikle belirtelim ki, olayların, 'yasadışı örgütler, teröristler yaptı' şeklinde açıklanması mümkün değildir. Siyasi iktidarın temsilcilerinin, bu tür açıklamaları bir çarpıtmadır. Kentin varoşlarında yaşayan insanlara, bugüne kadar yapılanları saklama telaşıdır. Büyük kısmı topraksızlık ve savaşın yol açtığı göçler nedeniyle yerinden yurdundan olmuş, geçinmek için emeğini satmaktan başka çaresi olmayan bu insanlar; yıllardan beri işsizliğe ve yoksulluğa katlanmaları için baskı altında tutulmakta, umutları dahi yok edilmek istenmektedir...

"Kadıköy'deki olayların, sabahki aramalar sırasında tahammülsüzlük gösteren ve iki kişiyi vurarak öldüren polisin gerginliği yükseltmesi ile geliştiği çok açıktır...

"Toplumdan dışlanan, sadece seçimlerde oy isterken hatırlanan; kayıtdışı ekonomide sigortasız, sendikasız çalışmaya mahkum edilen genç emekçiler, sonunda patlama noktasına gelmiştir.

Açıktır ki, kürsüye el koyma, çevreyi yakma, yıkma gibi eylemler, böyle bir siyasal çizginin araçları olmaktan, emekçilerin, toplumu dönüştürme ve yeni bir dünya kurma mücadelesinin öznesi olmasını sağlamaktan uzak; geniş halk yığınlarının sola ve mücadelesine tepki duymasına neden olan davranışlardır. Anlık güç gösterilerinden öteye gitmeyen, esas hedefimizi gölgeleyen ve toplumun geniş kesimlerinin tepkisini çeken davranışlar yerine; emekçilerin, özgürlük ve demokrasi isteyen milyonlarca insanın, bu doğrultuda seferber olmasını sağlayacak bir siyasal çizgi izlenmeli, onların emeğin egemenliği doğrultusundaki mücadeleye katılmalarını sağlayacak araçlar yaratmalıyız...

"ÖDP... 1 Mayıs sonrasında ortaya çıkan havayı bahane ederek, emekçilerin demokratik haklarının kaldırılması girişimlerinin karşısına tüm kararlılığıyla çıkacak, tüm özgürlük ve demokrasi isteyenlerle, toplumsal muhalefet dinamikleriyle birlikte hareket edecektir."

Haber Merkezi -1 Mayıs gösterisinde yaşanan olayları, güdümündeki medya eliyle çarpıtan ve toplumda sola ve 1 Mayıs'a karşı korku yaratmak isteyen devlete karşı, sosyalistler ve demokrasi güçleri birlikte hareket etmek için prensipte anlaştılar. Özgürlük ve Dayanışma Partisi, oluşturduğu heyetlerle HADEP, Emek Partisi, DİSK, İHD, Türkiye Mimar ve Mühendis Odaları, Demokrasi, Evrensel ve Cumhuriyet gazeteleri gibi siyasi parti ve kitle örgütleriyle bir dizi görüşmede bulundu. Ayrıca ÖDP'liler önümüzdeki günlerde Türk-İş, Hak-İş, İstanbul Barosu, İstanbul Tabip Odası, Demokrasi ve Barış Partisi, Türkiye Yazarlar Sendikası ve Çağdaş Hukukçular Derneği ile de görüşmelerde bulunacak.

ÖDP Merkez Yürütme Kurulu, 1 Mayıs'ı değerlendirmek amacıyla 2 Mayıs günü İstanbul'da toplandı. Toplantının ardından bir basın açıklamasıyla değerlendirmelerini kamuoyuna sunan ÖDP MYK toplantısında, ÖDP'nin 1 Mayıs'taki durumu, gösteri sırasında yaşanan olaylar ve gösterinin ardından devletin toplumsal muhalefete karşı yaptığı saldırı hazırlıkları tartışıldı.

Toplantıda ÖDP'nin baştan planlandığı gibi alanda yer aldığı ve İstanbul açısından hedeflenen kitleselliğe ulaşıldığı belirtildi. Sol açısından bir dönüm noktası olarak nitelenen '96 1 Mayısı'na solun ve genel olarak toplumsal muhalefetin toparlandığı bir sırada girildiği ifade edilen MYK toplantısında, toplumda giderek savaşa, baskılara, sömürüye karşı tepkinin yükseldiği vurgulandı. Ancak bu toplumsal muhalefetin aynı ölçüde işçi sınıfına yansımamış olduğuna dikkat çekilerek, özellikle de sendikaların zayıflamış olmasının kaygı verici olduğuna işaret edildi. İstanbul Kadıköy'deki olaylardan da 12 Eylül'ün işkence merkezlerinden birinde görev almış bir kişinin İstanbul Emniyet Müdürü'nün başında olduğu bir ekibin sorumlu olduğu, bu ekibin baştan beri provokatif bir tutum izlediği görüşüne varıldı.

1 Mayıs'ta yaşananların varoşlarda birikmiş olan öfke ve tepkinin taşınması olduğu kaydedilen MYK toplantısında, bütün bunların kaynağında devletin ve sivil faşist hareketin terörüyle, savaş, işsizlik gibi toplumsal çelişkileri tüm şiddetiyle yaşayan varoşlar gerçeğinin yattığı ifade edildi.

Solun bir kesiminin ortaya koyduğu pratik ile ÖDP'nin mücadele ve duruşunun bağdaşmadığı da belirtilen toplantıda, solun bu kesiminin devletin 1 Mayıs'ta ve sonrasında yaratmak istediği olumsuz havaya çanak tuttuğu ifade edildi.

ÖDP MYK toplantısında 1 Mayıs'ın hemen ardından devletin, solun ve 1 Mayıs'ın meşruiyetini tartışılır hale getirmeye çalıştığı ve olayları bahane ederek, emekçilerin demokratik haklarının ortadan kaldırılması girişimlerine yöneldiği belirtildi.

MYK, 1 Mayıs'ta devletin yarattığı olumsuz havayı değiştirmek ve emekçilerin demokratik haklarına karşı yeni bir saldırı başlatmak isteyen devlete karşı tüm toplumsal muhalefet güçlerinin birlikte hareket etmesi için de karar aldı.

Muhalefet cephesi oluşturma çabası

MYK toplantısının ardından ÖDP'liler oluşturdukları heyetlerle, siyasi parti, sendikalar ve demokratik kitle örgütleriyle bir dizi görüşme gerçekleştirdi. Henüz tamamlanmayan görüşmeler devam ederken şu ana kadar yapılan görüşmelerin olumlu geçtiği ve tüm güçlerin ortak hareket etmek eğiliminde oldukları belirtildi. ÖDP'nin önümüzdeki hafta sonu 1 Mayıs'a ve sonrasında devletin saldırılarına karşı neler yapılacağının tartışılacağı bir toplantının düzenlenmesi önerisi de olumlu karşılandı.

ÖDP'nin MYK ve PM üyelerinden oluşan heyetler, ilk olarak 4 Mayıs Cumartesi günü HADEP, Emek Partisi, KESK, TMMOB, İHD, DİSK ile görüştü.

HADEP'ten Genel Sekreter Bahattin Günel, Genel Başkan Yardımcısı Hikmet Fidan ve İstanbul İl Başkanı Kemal Parlak'ın katıldığı görüşmede HADEP'liler, ÖDP'nin 1 Mayıs'ın düzenlenmesinde ve alanda daha etkin hareket etmesi gerektiğini belirttiler. Aynı gün EP Genel Başkanı Levent Tüzel, MYK üyeleri Nedim Köroğlu ve Sabri Topçu'nun katıldığı görüşmede de EP'liler, bir toplantının düzenlenmesi ve sosyalist partilerin ortak hareket etmesi konusunda olumlu görüş bildirdiler. KESK Genel Başkanı Siyami Erdem'le görüşmede ve pazartesi günü İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi Başkanı Ercan Kanar, TMMOB Koordinatörü, DİSK Genel Sekreteki Kemal Daysal ile yapılan görüşmelerde de böyle bir toplantının yapılması konusunda olumlu yanıtlar verildi.

ÖDP heyeti, salı günü de Demokrasi gazetesi Genel Yayın Yönetmeni Mehmet Oğuz, Evrensel gazetesi Yayın Koordinatörü İhsan Çaralan ve Cumhuriyet gazetesi Yayın Koordinatörü Hikmet Çetinkaya, Halil Nebiler ve Oral Çalışlar'la görüştü.

Cuma günü Türkiye Yazarlar Sendikası ve Demokrasi ve Barış Partisi'yle görüşen ÖDP'liler, ayrıca Türk-İş, Hak-İş, İstanbul Barosu ve ÇHD ile görüşecek.

Görüşmelerin amacını 1 Mayıs'ta devletin yarattığı korkuyu dağıtmak için solun neler yapabileceğini tartışmak ve ortak veya paralel eylemler yapmak olduğunu belirten ÖDP'liler görüşmelerin sonuçlarını kısaca şöyle aktardılar:

- Önümüzdeki hafta 1 Mayıs ve sonrasında devletin saldırılarına karşı ortak neler yapılabileceğinin tartışılacağı bir toplantının düzenlenmesi düşünülüyor.
- Herkes solun ve demokrasi güçlerinin birlikte hareket etmesi gerektiğinde anlaşıyor.
- Siyasi partiler ve sendikalar, 1 Mayıs'ın düzenlenmesinde, ÖDP, HADEP, EP gibi partilerin ortak hareket etmesi gerektiği konusunda ortak eğilim gösterdiler.
- Solda kavganın yerine işbirliğine yönelinmesi gerektiği vurgulandı.

ÖDP şenliklerinde sıra Taşova'daydı.....

Özgürlük, emek, barış, dayanışma, insan sevgisi, eşitlik, sosyalizm yürüyüşünde sıra Taşova'daydı. Taşova'nın gençleri, işçileri, köylüleri, esnafı ÖDP'nin Taşova ilçesini açtılar ve "Biz de bu kavgada varız" dediler.

3 Mayıs Cuma akşamı üçyüzü aşkın kişinin katılımıyla "ÖDP Taşova İlçesi Açılış Şenliği"ni gerçekleştirdiler. Bir arada olmanın coşkusu ve sevincini paylaştılar.

Şenliğe ÖDP merkezinden de bir heyet katılmıştı, bu coşkuyu, dayanışmayı birlikte yaşamak ve paylaşmak için. ÖDP Genel Başkan yardımcılarından Yıldırım Kaya da yaptığı konuşmada, ÖDP'nin örgütlenmede ulaştığı boyutu anlattı. 1 Mayıs'taki kutlamalarda ÖDP'nin coşkulu biçimde katılımını ve gelişen olaylar karşısındaki görüşlerini aktardı. Parti Meclisi üyesi ve YAZIN dergisi Genel Yayın Yönetmeni M. Emin Sert de, "Türkiye'de insanların umutlarının yok edildiğini, çürümeye ve patlamaya yol açan bu toplumsal düzene karşı, hep birlikte özgürlük ve eşitlik ideallerine bağlı olarak bir mücadele için kararlılıklarını" dile getirdi. Şenliğe katılan ÖDP MYK üyesi Burhan Sönmez ve ÖDP PM üyesi Servet Özcan da yazılı olarak başarı dileklerini ilettiler.

Samsun'da gece ertelendi

Samsun'da yapılan 1 Mayıs'la ilgili değerlendirme toplantısında Türk–İş ve DİSK'in katılmama kararıyla birlikte KESK'in de protesto ederek katılmamasının yarattığı olumsuzluğa dikkat çekilirken, 1 Mayıs mitingine ÖDP'nin kitlesel katılımının beklenenin üzerinde gerçekleştiği ifade edildi.

10 Mayıs'ta yapılması tasarlanan Dayanışma Gecesi valilik tarafından 1 ay süreyle ertelendi. Hiçbir dayanağı olmayan erteleme gerekçesine karşı hukuksal açıdan her türlü yolla mücadele edilecek. Samsun'daki örgütlenme çalışmaları merkez ilçe ve Bafra'dan sonra Çarşamba'da da ilçe örgütlenmesinin tamamlanmasıyla ilerliyor. 12 Mayıs pazar günü ÖDP Çarşamba ilçesi binasının açılışı yapılacak.

Antakya'da açılış

ÖDP Hatay il ve Antakya ilçe örgütü binalarının açılışı 11 Mayıs Cumartesi günü yapılacak. Atatürk Cad. Bahar Apt. No: 2 adresinde saat 14.00- 17.00 arasında yapılacak açılışla birlikte bir ay sürecek bir üye kayıt kampanyası da başlatılıyor.

Esenler'de şenlik

İstanbul'da ÖDP Esenler İlçe Örgütü 5 Mayıs Pazar günü yapılan bir şenlikle açıldı. Parti binasına sığmayan üyeler ve parti taraftarları sokaklara taştı. En ilginç görüntülerden birini de halaya duran askerler oluşturuyordu

ÖDP İstanbul İl Yönetim Kurulu, Bakırköy İlçe Yönetim Kurulu ile ortak bir toplantı yaparak, 2 Haziran'da Bakırköy'de yapılacak belediye başkanlığı seçimlerini görüştü. İl örgütünün siyasi çalışmalarının bu seçimde odaklaşması gerektiği ifade edilirken il ve ilçe yönetim kurulu üyelerinden ortak bir Seçim Komitesi oluşturuldu.

Bu arada 17-18 Mayıs tarihinde toplanacak Uluslararası Gözaltında Kayıplar Konferansı'na katılım ve bildirge sunumu için çalışmalar yapmak üzere Ömer Oyal görevlendirildi.

DİSK/Genel-İş Sendikası MYK üyesi Muharrem Kurt:

'Polisin üst araması provokasyona yönelikti'

Fehmi BAYRAKTAROĞLU

1 Mayıs mitingi sırasında baştan sona kadar kürsüde bulunan DİSK/Genel-İş Sendikası MYK Üyesi **Muharrem KURT**'la 1 Mayıs olaylarını görüştük. DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak'ın sözlerinin tam yerine oturmadığını söyleyen Kurt, emeğin yandaşı olduğunu söyleyenler tarafından kürsünün işgal edilebileceğini hiç akıllarına getirmediklerini ifade ediyor.

Siz, İstanbul/Kadıköy'deki 1 Mayıs kutlamalarında, Genel-İş ve DİSK adına 1 Mayıs kürsüsünde bulunanlardan birisiydiniz. Mitingin bittiği duyurulana kadar da oradaymışsınız. Miting alanına konfederasyonlar ve bağlı sendikaların pankartları altında gelen işçi sayısı çok düşük. Bu DİSK için de böyle. Bu durumun, hem DİSK'e ait sebepleri var, hem de bence 1 Mayıs'a katılan sosyalist partilerin tüm güçlerini ortaya koymak adına sendikalı işçileri parti bayrağı altında toplama çabaları ile ilişkisi var. Bu konuda görüşlerinizi aktarır mısınız?

İlk önce şunu vurgulayayım. Siyasi partilere, bugünün koşullarında nasıl bir siyasi tavır koymaları gerektiği doğrultusunda bilgi aktarmak gibi bir tavrım yok. Ama sendikal açıdan, DİSK cephesinden bakıldığı zaman, sosyalist siyasi partilerin, 1 Mayıs gibi önemli bir günde kendi kitlelerini üzerinden güç gösterme yerine, tam tersine, sınıfsal anlamda doğru sendikal örgütlenmelere, ki bunun adına biz bugünün şartlarında DİSK diyoruz, 1 Mayıs'ta güç vermeleri gerekir.

Elbette ki 1 Mayıs'ta bizim arzu ettiğimiz sadece emeğin sesi olmak değildi. Temel niyetimiz, küçük esnafın, zanaatkarın, köylülerin de sesi olmaktı. 1 Mayıs alanı, bu ülkede yaşayan insanların hem ekonomik, hem de demokratik taleplerini en yüksek sesle haykırabileceği bir alandı. Orada bulunan tüm insanların taleplerine ortak olabilecek anlatımlarımız, sunuşlarımız vardı. Böylesi coşkulu bir 1 Mayıs, sendikal alanda da çok rahatlıkla DİSK'i öne çıkartabilecek, örgütlenmelerinin önünü açabilecek bir işleve sahip olacaktı.

İşin şu tarafına da değinmek gerekiyor; 1 Mayıs alanında olan gelişmelerin tamamında belli siyasi tutum sahiplerini suçlamak gibi bir niyetimiz söz konusu değil. Çünkü aslolan, demokratik hukuk devleti deniyorsa, güvenlik kuvvetlerinin her türlü önlemi almasıdır. Olayların başlangıcında şehit verdiğimiz iki arkadaşın bulunduğu yerde olayların üst aramaya direnmeyle başladığı yolunda söylenenlere karşı, ben şunu söylüyorum: 1 Mayıs'ta Kadıköy İskele Meydanı'na alanın hazırlanması ve gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla en erken giden insanlardan biriyim, hiçbir noktada aranmaksızın alana kadar gittim. Daha sonra da öğrendiğim kadarıyla, alana üzerlerinin aranmadığı gerçeği var. Demek ki, ölümlerin olduğu yerde, amaçlı bir üst arama yapıldı. Yani amaçlı derken, neden bütün noktalarda aynı tedbirler uygulanmadı, sadece bir noktada üst aramaya yönelindi? Ve neden üst arama çalışmalarında silah kullanıldı? Bunlar düşündürücü şeyler. Çok da fazla düşünmeye gerek yok, bunlar 1 Mayıs'ı provoke etmeye yönelik davranışlar. Sonuç itibariyle alana gelen insanların olumsuz etkilenmesi söz konusu.

Tabii alan güvenliğimiz açısından, o alana kutlamalara katılmak amacıyla gelen insanlar tarafından kürsümüzün işgal edilebileceği, hiç mi hiç aklımıza gelmedi. Bu ancak, 1 Mayıs alanını işgal eden kolluk kuvvetlerinden beklenebilecek bir şeydir. Ama orada ben emeğin yandaşıyım diyenlerin o kürsüyü işgal etmeleri değil, ancak o kürsüden söz hakkı istemeleri söz konusudur. Biz DİSK olarak, gerek sendikal iç demokraside, gerekse ülkedeki siyasi ve demokratik yapılanmalarla ilişkilerde olabildiğince demokratik kuralları işletmek zorundayız. Bunu bu 1 Mayıs'ta başardığımızı da söyleyebilirim. Çünkü orada, arkadaşların konuşma istemleri tepkiyle karşılanmamıştır. Ama arkadaşlarımızın mikrofondan hitap etmeleriyle birlikte kendi kitlelerinin yükselen heyecanları, ister istemez onları da heyecanlandırdı. Daha sonra tutuklu ailelerinden gelen söz istemleri üzerine, üç anneyi de kürsüye aldık, bizzat ellerinden tutarak kürsüye çıkardık. Oradaki kitleye hitap etmelerinde de hiçbir mahzur görmedik. Ama DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak'ın konuşmak için kürsüye çıkışında, ki konuşması da kitleyi yatıştırmaya yönelikti, ancak orada daha önce tutuklu arkadaşlarımız sabırsız davrandılar ve mikrofona kadar uzanabildiler.

Örneğin biz, bir sosyalist partinin kendi özel organizasyonlarında ne kadar öne çıkmıyorsak, bu arkadaşlarımızın da aynı özeni göstermeleri gerekir. Güvenlik açısından da, bu yaşanan deneyimlerden sonra, her halükarda kürsüye yönelebilecek işgale dönüşen tavırlara karşı DİSK dünkünden daha geniş güvenlik önlemleri alacaktır.

Biz bugünün koşullarında DİSK olarak tabii ki 1 Mayıs'ı tek başımıza organize edebilecek güçte değiliz. Çalışma hayatından DİSK adına 12 yıllık uzak kalma ve toplumda ister istemez değişen değerler bunu getirdi. 1.5 yıllık örgütlenme çalışmaları ve hemen arkasından gelen toplusözleşmeler dönemi, işçi kitlesinin DİSK'le daha geniş kucaklaşmasını sağlayabilecek direkt organizasyonların yapılamamasını getirdi. Biz, böyle bir kucaklaşmaya yönelik bir adımın bu 1 Mayıs'ta olabileceği kanaatini taşıyorduk. İşçi sınıfına umut bağlamış, onun kurtuluşu için mücadele veren bir kesim insanın acemilikleri yüzünden olan hem sendikalara, hem sosyalist partilere, hem de emek mücadelesine destek vermeyi düşünen bu arkadaşların kendilerine oldu. Bu ülkenin egemen güçleri ve medyası faturayı doğrudan sola kestiler.

Gerçekten merak ettiğim bir şey var; İskele Meydanı'ndaki 1 Mayıs kürsüsü, mitingin başlangıcında tıklım tıklımdı. Bir grup insanın kürsüdekilerden taleplerinin arttığı dönemde, maalesef ne Türk-İş'ten, ne Hak-İş'ten, ne tertip komitesinden, ne de konfederasyonlara bağlı sendikaların genel yöneticilerinden, çok az sayıda insanın dışında kimse kalmadı. Aslında bu arkadaşlarımızın da sahiplenmeleri gerekirdi. Bir anlamda 1 Mayıs'taki özgüvenlik gücü bana göre sendika yöneticileridir. Ama orayı daha o anda terkettiler.

'Kürsü işgali' için iki türlü yorum var; DİSK yöneticilerinin ve tertip komitesinin, o andan sonra, 'tamam miting bitmiştir' deyip, kürsüden çekildiler mi, yoksa fiili olarak o anda bir işgal mi söz konusu oldu?

Bence, bu arkadaşların kürsüye geldiklerinde bir tek niyetleri vardı. Propaganda amacıyla kendi pankartlarını açmak ve kurultay çalışmalarını duyurmak. Ben böyle algılamıştım. Çok kısa süren bir pankart açımından sonra arkadaşlara "Lütfen pankartlarımızı toplayın ve kürsüden aşağıya inin" dedik. Ama bu arada kürsünün altında bulunan arkadaşları onlara baskı yaptılar, pankartların daha uzun süre açık kalması ve konuşma hakkı almaları için. Bu tartışma belli bir zaman aldı. Bir açıdan, kürsüye çıkan arkadaşlar ikna edilmişti, pankartlarını topladılar, hatta iki üç tanesi kürsüden aşağıya inmişlerdi. Ama birdenbire tekrar kürsüye yönelme oldu, hatta merdiven üstündeki yığılmalardan merdiven çöktü. O arada bu arkadaşların temsilcilerini kürsüye aldık, konuşmalarını da yaptılar. Ben bu noktaya kadar olan gelişmeleri pek kürsü işgali olarak değerlendirmiyorum. Gerçi buraya kadar olan da olmaması gereken bir hareket biçimi idi. Çünkü herkes oraya kendi pankartı ile propaganda amaçlı geliyor. O alanda bulunan tüm siyasi partiler ya da oluşumlar, o kürsüden tek tek propaganda için pankartlarını açsalar ya da konuşma yapsalar o kürsüde kimseye yer kalmaz, zaten kürsü de kalmaz. Böylesi bir öngörülerinin olduğu kanaatini taşımıyorum. Herkesin hareket etmelerini, davranışlarını gösteriye dönüştürmelerini de kabul edemiyorum. Çünkü onlar varsa, diğerleri de var bu alanda. Olumsuz gelişmelerin yatıştırılması için konuşmak isteyen Rıdvan Budak'ın mikrofonuna el uzatılması, o andan itibaren fiilen işgal anlamına geliyor. Kürsünün ve mikrofonun işgali anlamına geliyor ki, sonuç itibariyle değerlendirdiğimizde, hiç kimseye tanımadıkları bir hakkı -çünkü tertip komitesinin düzenlemesine göre konuşması gereken insanlar vardı ve öyle de olması gerekiyordu- kendilerine tanımak, işgaldir o andan itibaren... Orada, kürsünün üzerinde yapılabilecek en küçük itişme, kakışma, yani sertleşme, alandaki insanların kendi aralarındaki sertleşmeyi de getirecekti. 1 Mayıs alanında, ortamın daha da sertleşmemesi, gerginleşmemesi için, bir anlamıyla bir fedakarlık yaptık. Kendi hakkımızdan feragat ettik.

DİSK Genel Başkanı, 'Biz bir daha böyle davrananlarla ortak hiçbir iş yapmayız' dedi. Ama bence bu açıklama gerginliği artıran bir açıklama, sizin düşünceniz nedir?

Bende Rıdvan Budak'ın o günün stresi ile yapmış olduğu açıklamada, gerekli şeyleri yerli yerine oturtamadığı kanaati var. Çünkü açıklamanın ön hazırlıklarını Genel Başkan, Genel Başkan Vekili Atilla Öngel ve ben yaptık. Diğer arkadaşlar o sırada zaten alanın farklı yerlerindeydiler. Biz, durum en uygun şekilde medyaya nasıl aktarılabilir diye bir kritik yaptık. Rıdvan Budak'ın yapmış olduğu açıklamada anlatılması gereken şu idi: "Böylesi önemli bir günde, emeğe ait olan bir kürsüde, halâ kendisini emekten daha üstün gören grupsal anlayışların kürsüye müdahalelerine müsaade etmeyeceğiz. Eğer bu tavırları devam ederse bu insanlarla alanları ortak kullanma gibi bir iddiamız da söz konusu değildir. Bugünün Türkiye'sinde DİSK, yaşaması gereken bir örgüttür, beğenmeyenler olabilir, bunun tartışması ayrıdır. Biz içinde bulunduğumuz örgütlü mücadeleye saygı duyulmasını istiyoruz. Diğer örgütlü mücadelelere biz ne kadar saygı duyuyorsak, kendimiz için de saygı beklemek o kadar hakkımızdır. Onun için 1 Mayıs'ta mikrofon gaspının, kürsü işgalinin hiçbir haklı gerekçesi olamaz."

Son olarak şöyle bağlamak istiyorum; bugünkü sorunumuz, hataları tespit ederek, doğru olanları oturtmak, olması gereken farklı düzlemler arasındaki eşgüdümü ve

'Sosyolog'lara mahalleden taşlama!

Ayla ÖNDER

1 Mayıs... Günün her dakikasında, her anında sohbetlerimize aniden giriveriyor. Üç insan yitirdi canını o gün. Yazılı ve görsel medyaya günlerce yetecek kadar 'malzeme' çıktı.

Kadıköy'de 1 Mayıs sabahı polisin ateş açması sonucu iki gencin ölümünün yarattığı gerginlik ve mitingin bitiminde çıkan olaylarda bazı grupların işyerlerini, bankaları taşlamaları medyanın ana eksenini oluşturdu. Bayağı da ürkmüş görünüyorlardı. Kimdi bunları yapanlar; "Varoşlardan inenler!" Sanki Avustralya'da yaşayan bir kabileden söz ediyordu medya! Artık ezberledik bu "sosyolojik" tahlilleri. Ardından tahmin ettiğimiz gibi "varoş dosyaları" çıktı arşivlerden. Bütün gazeteciler, köşe yazarları uzayı keşfe çıkmış gibi "varoş incelemesine" soyundular. TV kanallarının akşam haberlerinden sonra varoş dizisi de hemen iki gün içinde nasıl hazırlandıysa yayına girdi bile..

Bu dosyalara ve sosyoloijik tahlillere boğdular ortalığı. Bu bombardıman arasında arada bir uğradığım varoşlara bir kere daha gittim. Özellikle yaşı 17-23 arasındaki gençlerle oturup, sohbet ettim. Biz de onlarla "sosyolojinin sosyolojisini" yapmış olduk bir bakıma...

17 yaşındaki Halide'nin ilk 1 Mayıs'ı

Gülsuyu'ndan, Sarıgazi'den, Maltepe'den gençlerle "içeriden" değerlendirmeler yaparken esas olarak, "kör", "barbar" ve "cahil" olmadıklarını anlatmaya çalışıyorlardı eğrisiyle, doğrusuyla...

Ağırlıklı olarak Aleviler'in ve Kürtler'in yaşadığı Sarıgazili gençlerden biri olan Halide'nin ailesi İstanbul'a bir yıl önce gelmişti Elazığ'dan. Çocuklar okumaya çok istekliydi. Ve sonunda çocukların istediği olmuş, İstanbul'a göç etmişlerdi.

17 yaşındaydı ve ilk kez 1 Mayıs kutlamasına katılmıştı. Hem de ailesine haber vermeden... Ya sonrası? Kadıköy'deki olayların TV kanallarından lanse edilişiyle aile ayağa kalkmıştı; "Annem, babam çok kötü bir şekilde öfkelendiler. Onlarla tartışırken kendimi, oradaki insanları savundum. Yani bizim bir suçumuzun olmadığını, bunun bir tahrik sonucu olduğunu, kendimizi korumaya çalıştığımızı açıkladım."

Halide, şöyle savunmuştu 1 Mayıs'ı; "Televizyonlarda verilmeyen bazı gerçekleri gördüm ben. İyi ki gitmişim anne!"

Halideler'in evinde önce siyasi eğilimler farklıydı. Kendisi sola sempati duyuyordu. Ama erkek kardeşi sola şiddetle karşıydı. "Sonra kardeşim benden etkilendi, bazı şeyleri gördü. Okuduğum gazeteleri, kitapları o da okudu. O da bazı şeylerin farkına vardı." Anne ve babasının oy verdiği parti; CHP ve SHP. Önceden "düzene karşı olmayan" aile onun tanımıyla düzenden kopmuştu; "Bazı somut örnekler, gözle görülür şeyler züm olmadığı görülüyor. Artık kendi medyaları bile, bunu ifade ediyorlar." Halide, Demokrasi gazetesini okuyordu. HADEP'e sempati duyuyordu. 'Kol kırılır yen içinde kalır' demiyor, solu da eleştiriyordu bu arada. "Orada üç şehit verdik. Gazetelerde olsun, başka yerlerde olsun, bu şehitler bilmem şu derginin okuru, şu örgütten dediler. Nereden olursa olsun. 1 Mayıs şehitleri onlar. Niye öyle diyoruz. Niye sadece bir örgütün üzerine atıyoruz. Kesinlikle yanlış bir şey."

Tunceli'den İstanbul'a

Tuncelili Güler'in de İstanbul'a gelişi çok olmamıştı. Köyü yakılıp, yıkılınca baba kızını İstanbul'a göndermişti. Güler, iş arıyordu uzun zamandır. İstanbul onun tek cümlesiyle "Ne zaman, ne olacağı belli olmayan" bir kentti. "Kimvurduya gidersin burada" diyordu genç kız. "Gerçi orada da öyle ama.." deyip açık bırakmıştı cümlesinin sonunu.

Çok gençti, ama "çocuk" değildi. Ne "kandırılmış, ne aldatılmıştı" yazılanlar gibi. Tanıktı her şeye.

O üç gencin ölüm sebebi yazılmamıştı. Buna da şaşırmamıştı genç yürek. Biliyordu. Birçok kere tanıktı o yazılmayanlara çünkü..

Soruları tahmin edip yanıtlıyordu karagözlü kız; "Bunu kim aşılıyor! Olaylar aşılıyor! Öğreniyor çocuk etrafına bakarak. Yani bugün gençlik bu kadar ilerlemişse muhakkak düşünmek lazım. Olanların farkında ve bir şeyler yapma çabasında. Kimliği de var bu gencin. Duyarlı. Elbette etkileniriz yani. Sonuçta üç can gitmiş. İnsan etkileniyor ister istemez. Sadece yolunu şaşırmamış... sonuçta arkadaşlarını kaybetmişler. Bunu nereden çıkaracak? İnsandan çıkarmadığına göre, etrafta bulunan araç- gereçten çı-

Süt kaynayınca taşar!

"17.5 yaşındayım" diye söze giren Serdar, "Devlet şu anda medyayı kullanıyor. 1 Mayıs'tan sonra sol için neler yazdılar. İşte belli bir bilinci olmayan insanlar soldan soğuyorlar. Hem halkın yanındasın, hem halkın malına zarar veriyorsun gibi bazı şeyler söylediler. Halk etkilendi. Ailemden örnek vereyim. Babam her akşam 'hem solu savunuyorsun, sol işte böyle yapıyor' dedi. Anlatmaya çalışıyorum, ikna olmuyor. Bu olaylardan sonra aramız çok açıldı."

Solcu olduğu için eskiden beri açıktı babasıyla arası. Sonuçta şunu kabul etmişti; "Belli bir yaşa gelen insana bu tür şeyleri benimsetmek çok zor. Çünkü onlar katılaşmış artık. Oradaki olaylara da şaşmadım aslında. Sütü ocağa koyduğumuz zaman süt kaynar, kaynar ve mutlaka taşar."

Serdar ÖDP'liydi. "Türkiye'de savaş var, açlık var, yoksulluk var. Ben bunları biliyorum. Güneydoğu'da bir savaş oluyor. Ama yazılanlara göre, 300 kişilik bir PKK grubu ile on tane er savaşıyor. 300 PKK'liden 160'ı ölüyor, ama sadece bir tane er şehit oluyor! "

Serdar okuyordu. Hem Evrensel'i, hem Demokrasi'yi, hem de diğer gazeteleri. Aklı hangisine inan diyorsa ona inanıyordu.

Sadece okumuyor, duyuyordu. "Güneydoğu'dan göç eden arkadaşlar var. Okulda bana anlatıyorlar. İşte köylerimiz yakılıyor diye."

Tanıklar her yerdeydi.. Gençler, "kör", "sağır" ya da "yoksul" da olsa gazetesini okuyordu. Parasız da kalsa, partisine gidiyor orada okuyordu delikanlı.

Faşistler niçin güçlü?

Burhan, Tokatlı bir gençti. Aleviydi. "Babamın işi buradaydı. Gurbetçiydi. Biz de geldik. dim. Lisede okuyorum. Hem öğrenciyim, hem işçiyim. Okuldan sonra çalışıyorum. Ben Orta 2'den beri sola yatkınım! 17 yaşındayım, ama 50 yaşında da olsam yine de muhalifim. Bu düzen böyle oldukça... Sultançiftliği'nde de ben birçok arkadaşla konuştum. Oraya MHP hakim diyorlar. Ama orada öyle delikanlı solcular(!) var ki arasan bulursun, ama onları kitleseleştirecek insanlar yok."

19 yaşındaki Yaşar'a göre varoşların tam anlamıyla sola eğilimli olduğu doğru değildi. "Varoşlarda faşist hareket var, islamcılar da var. Sola eğilimli gençler bugün tam anlamıyla kendini bu harekete vermiyor. Bir kavga var, hurra oraya gidiyorlar."

Yaşar okuduğu lisede "faşistlerin niçin güçlü olduğunu" şöyle anlatıyordu; "Okulda niye faşist dediğimiz insanların arkasından gidiyorlar. Mesela bir kıza laf attıklarında o kız arkadaşı sahipleniyorlar. Böylece sempati topluyorlar."

Burhan ise namus koruyan bu faşistler için diyordu ki; "Ama ana-avrat birbirlerine sövüyorlar. Bunlar sağlam insanlar değil ki."

Torna atölyesinde çalışan Yunus'un yaşı 23'tü. "Mesela ben niye sola sempati duymayayım. Tokat'ta büyümüşüm. Köyümdeki insan devamlı devlete karşı çıkan insan. Yani bu düzenin bozukluğuna karşı çıkan insanlar. Direkt etkileniyorsun çevreden. Sarıgazi'ye geldim aynı durum. Aynı şeyler. Ben direkman solcu oluyorum!"

Yunus 1 Mayıs'ta köyündeymiş. Arkadaşı kızıyordu ona. "Ezilen bir işçisin, niye katılmadın!"

Öfkeyi siyasal bilinçle bastırmak...

Ayşen de 17 yaşındaydı. 1 bir yönden eleştiriyordu. "Orada bulunan bütün sol anlayışlara şaşırdım. Üç insan öldürülmüş. 'Duymadık bize haber ulaşmadı' diye savunma yapıyorlar. Sonraki günlerde yine bir tepki yok." Bu ülkedeki tepkisizlik Ayşen'in tüylerini diken diken ediyordu. "Üç insan öldü ve bu ölümler niye bu kadar üstü kapalı geçiştirildi. Bugün Türkiye'de sol anlayışlar neden buna tepki vermedi. Daha önce de Sivas olayı, Gazi olayı oldu. Artık ben düşünmeye başladım. Biz alıştık artık bu tür olaylardaki, mitinglerdeki ölümlere."

Yaşar'a göre camları arkada bizzat kıran sivil polisler de vardı. "Ama" diyordu, "Bazı siyasi örgütlerin de şiddet ayrıca tarzları. Mesela orada cam kıran anlayış sadece psikolojik olarak o anki öfkeyle değil. Böyle hareket tarzları da var. Belediye otobüsünü de yakıyorlar. Bu anlayışın oradaki yansımaları onlar."

Tornacı Yunus da işyerinde sağ eğilimli arkadaşlarıyla epey tartışmıştı 1 Mayıs'tan sonra.

Yaşar, "öfkesini siyasal bilinçle bastırıyordu."

Stresten patlamak üzereyim!

Gülsuyu'lu gençler de Sarıgazili gençlerden farklı değillerdi.

18 yaşındaki Kadir, liseyi bitirmişti ve üç yıldır üniversiteyi kazanamıyordu. "O kadar stresteyim ki, patlamak üzereyim. Oradaki, 1 Mayıs'taki öfkeli gençleri, insanları kendime benzettim. Sonra sabahtan vurulan iki kişi. Ne demek ya! Üst araması yapılıyor, vuruluyorlar, ben anlayamıyorum. Ben hayatımdan örnek verirsem; polis baskısı, eğitim baskısı, aile baskısı, toplum baskısı.. Otobüs tıklım tıklım. Olacak şey değil. İnsanlar Ferrari'yle, Porche ile gidip gelirken ben mavi kart almak için para biriktiriyorum. Günde 6 -7 kere otobüse biniyorum.

Üniversiteyi kazanamamışım. Bir arkadaşlık ortamı görmemişim, sevdiğim insanı bulamamışım. Ne zamandır arıyorum. Kız arkadaşlarım oldu, ama hepsi görüntü. Sanki halüsinasyon. Bu düzen içinde sevgiyi bulamayacağım gibi. Zaten günümüz genç kızları görünüşe bakıyorlar, giydiğin kotun markasına bakıyorlar.

Ben 8.00'den sonra hava kararınca Gülsuyu'na çıkamıyorum. Yolda kimliğime bakıyorlar. Kimlikteki 'Kars' ibaresi yetiyor. Otobüste okuduğum kitabın kapağını gizliyorum.

Bütün bunlar patlama noktasına getiriyor ama, konuşarak anlaşma yanlısıyım. Siyasi yürüyüşlerde en küçük bir patlak verdi mi ben ve benim gibiler doğal olarak saldırıyorlar. Ben insanların vurulmasına, öldürülmesine karşıyım, ama düzeni yaratanlar onlar yani. Gazeteler bizim için 'kültürsüzler', 'ayılar' falan dedi. Okumamış, cahil diyorlar. Halbuki Gülsuyu'nda, Okmeydanı'nda olsun daha çok üniversiteli var. Onlar daha çok okumaya hevesleniyorlar. Ama

1 Mayıs ve görüntü bombardımanı

Murat ÇELİKKAN

1 Mayıs'a katılmayanlar, hatta katılanlar bile neler olduğunu aynı gün akşamüstü başlayan görüntü bombardımanıyla öğrenmeye başladılar. "1 Mayıs kana bulanmıştı." "Provokatörler yapacaklarını yapmışlardı." Televizyonları izleyenler ve ertesi gün gazeteleri okuyanlar, şunu öğrendiler:

Çapulcu militanlar, PKK, DHKPC, MLKBP ve daha bir dizi örgüt Kadıköy'ü savaş alanına çevirdi. Polise, bankalara, dükkanlara saldırdılar, yağmaladılar, oto galerilerinden çıkardıkları araçları ateşe verdiler. Konfederasyonların düzenlediği mitingte, kürsüyü işgal edip yöneticileri kürsüden attılar. Şiddet, öfke, kan ve kin kustular. Buna da mitingi düzenleyenler, böylesi bir miting düzenleyerek sebep oldular. Bunların sonucunda üç kişi öldü. Nedense bütün tv kanallarında günün bilançosu, yaralı polisler, yaralı siviller, ve ölenler olarak sıralandı. Gözaltılar da cabası.

Peki ne olmuştu?

1977 1 Mayısı'ndan bu yana belki de en kalabalık, en görkemli kutlama gerçekleşiyordu. Sabahtan itibaren katılanlar kortejler halinde 1 Mayıs'ı kutlamak üzere gayet renkli ve coşkulu bir manzara çiziyorlardı. Henüz insanlar toplanmak üzere gelirken polis üstünü aramak istediği kalabalığın taş ve sopayla direnmesi üzerine ateş açmış ve iki insanı öldürmüştü. Sonra... Sonra bir daha kürsü işgal edilene kadar bu iki insanın öldürüldüğü duyulmamıştı. Sonra... Sonra miting dağılırken bankalara saldırılmış, silah çeken ve ateş eden bir sivil polis dövülmüş, buna bazıları müdahale etmiş, polis ortada gözükmemişti.

Yani polis yine silahsız bir kalabalığa ateş açarak, daha olayın sabahında 1 Mayıs'ı kana bulamıştı. Sonra yeni İstanbul Emniyet Müdürü, Kemal Yazıcıoğlu, bu durumu şöyle açıklamıştı: "Halk görsün istedik."

Neyi? Yakıp yıkmayı. Böylece medyanın da büyük desteğiyle, bütün 1 Mayıs'tan geriye Kadıköy meydanında polisin saatlerce müdahale etmekten imtina ettiği görüntüler kalmıştı. Sabah iki kişinin öldürüldüğü unutulmuş, herkes yeni keşfeder gibi şiddet, alandaki sol örgütler ve varoşlar gerçeğini tartışmaya başlamıştı. Tüm bunlara rağmen medyanın ve siyasetin bazı namlı kişileri, her olayda polise saldırılıp polis zayıflatılıyor, edebiyatıyla gerek polisin hukuk dışı tutumuna gerekse faili olduğu bir dizi suça kılıf arıyor. Daha, polis diye ağzınızı açmadan "vatan haini" ilan ediliyorsunuz.

Linç ve polis

Bombardımana uğradığımız görüntüler arasında linç edilmek istenen polis görüntüsü önplanda. Validen, Emniyet Müdürü'ne kadar herkesin geçmiş olsun akınına uğradı. Bu olay ne zaman oldu? Sabah mı, yoksa bankalara saldırı sırasında mı? Silah çektiği için mi saldırıya uğradı? Yoksa ateş mi ediyordu? Sizce bağımsız yargı bu konuda bir soruşturma yapacak mı? Sivil polisin davranışları o ünlü "polis vazife ve selahiyetleri" yasasını da aşmıyor muydu? Üstelik sivil polislerin böylesi bir gösteride ne işleri vardı? Polisin bu kadar kötü sicili varken ve bu denli şaibe altındayken. Sabah polis niçin silah kullandı? Kadıköy'de ölen kişi bankaların üzerine yerleştirilen polislerce mi öldürüldü? Camları kıranlar arasında sivil polisler var mıydı? Yazıcıoğlu, halk neyi görsün istedi ve bunların olacağını nereden biliyordu? Medya ne görüntülerde, ne yazılı basında iki kişinin öldürülmesini önplana çıkarmadığı gibi,1 Mayıs'a katılım, talepler, genel atmosfer hakkında kayda değer haber yapmadı.

Medya desteği

Tv haberlerinde çok ayyuka çıkmadıkça (Göktepe'nin öldürülmesi gibi) insan hakları ihlali, polisin hukukdışı tutumu, demokratik talepler konusunda haberlere, politikacıların basiretsizliği nedeniyle her yıl binlerce genci savaşa ve ölüme gönderdiklerine Olağanüstü Hal Ülkesi'ndeki gelişmelere (resmi açıklamalar) dışında, rastlıyor musunuz? Hayır...

Yazılı basında Cumhuriyet ve dönem dönem utangaç bir biçimde Yeni Yüzyıl dışında bu tür haberlerin yer aldığına şahit oluyor musunuz? Göktepe olayı Hürriyet'in iç sayfalarında haber atlamamış olmak için yer aldı. Bu da var kabilinden. Öte yandan, gazete patronlarının gerek devletle göbek bağları, gerekse başka üçkağıtları hakkında ancak Hürriyet ve Sabah grupları kapıştığında, o da "basın özgürlüğü" adına uzlaşmaya varana kadar, haber alma özgürlüğünüz var. Sonra hükümet uygulamalarına ilişkin eleştiri bombardımanı var özgür basında. O da devletten alınacak krediler ve subvansiyonların pazarlığı için kullanılan bir malzeme. Sahi sizin haber alma özgürlüğünüz var mı?

1 Mayıs 1996 polisin kitlesel olaylarda silah kullanmasını meşrulaştırmasının bir yeni adımı oldu. Bu tür olaylarda, göstericilere karşı silah kullanmak, "kullanmasaydık da her şey 1 Mayıs günü Kadıköy Meydanı'na mı dönseydi" lafıyla karşılanacak. Devletin ve polisin bu tutumuna karşı gelenler de şiddet, yağma ve yakıp yıkma istemekle suçlanacak.

1 Mayıs sonrası medyanın sükunete kavuşarak olayları irdelemesi sonucu emniyet kuvvetleri aleyhinde bir hava oluşursa, bu kez mitingi düzenleyen sendikacılar hızla yargı önüne çıkartılacak ve şerre ortak edilmeye çalışılarak gözdağı büyütülecek.

Alevilerin ve Kürtlerin yoğun olarak yaşadığı mahallelerdeki polis operasyonlarında ise itidal beklemenin imkanı kalmayacak. Çünkü bu mahalleler, varoşlar edebiyatının da etkisiyle şiddet, yakıp yıkma ve yağmalamanın kaynağı olarak kamuoyunun beynine kazınacak.

Yargısız infazların, kayıpların, gözaltında öldürülmelerin kanıksandığı gibi tüm bunlar da kanıksanacak. Bombalanan muhalif gazetelerin, faili meçhullerin, Gazi olaylarının, fişlenen Kürt ve Alevilerin, yazılarından ötürü cezaevlerini dolduranların Türkiyesi'ne 1 Mayıs 1996 da ekleniyor. Daha ceberrut, daha terörist bir devlete doğru. Sahi 1 Mayıs 1977'nin provokatörleri, katilleri nerede?

Gazi olaylarının, fişlenen Kürt ve Alevilerin, yazılarından ötürü cezaevlerini dolduranların Türkiyesi'ne 1 Mayıs 1996 da ekleniyor.

Metin İçin Sözlük

POLİS: Sol örgütlerle bir tür kan davası güden ve beylik içinde beylik örgütlenmesini bir ölçüde kırabilmek için bütün şaibeli ve yargı önüne çıkartılması gereken yöneticileri, önce milletvekili, sonra bir kısmı bakan yapılan milli teşkilatımız.

1 Mayıs öncesi hafta içinde yeni birinin daha kaybedildiği, Kuştepe karakoluna baskın yapılarak bir polisin öldürüldüğü düşünülürse, 1 Mayıs'a gergin girildiği de anlaşılabilir.

Polis hepimizin bildiği polistir. Kitlesel gösterilerde saldıran, her yıl yüzlerce gözaltında işkence ve işkencede ölümün faili olan, her yıl karakollarında onlarca kişinin kaybedildiği, kent varoşlarında evlere saldıran, talan eden, Güneydoğu'da, Tunceli'de "özel tim" operasyonlarıyla ünlenen, gözaltına alması gerekirken insanları infaz uygulayarak öldüren polis, bizim polisimiz. Tüm bunların karşılığında da her yıl binlerce genci savaşmaya ve ölmeye gönderen Tansu Çiller ve onlı şanlı partisi tarafından milletvekilliğiyle ödüllendirilen, yetmeyen, Adalet Bakanlığı'na oturtulan polis. 1 Mayıs sabahı bu polis, iki kişiyi ateş ederek öldürdü. Sonra ortalardan çekildi. Onbinlerce kişinin katıldığı ve polis tarafından öldürülen iki kişi dışında hiçbir olayın olmadığı bir 1 Mayıs, kameraları ve spotları Metin Göktepe olayı kadar olmasa da tekrar polisin üstüne çevirecekti.

Yıllardır, varoşlarda biriken öfke ve gerginlik sabahki iki ölü de eklenince, miting sonuna doğru patladı. Ve polis, saatlerce ortada görünmedi.

SENDİKACILAR: HAK-İŞ, TÜRK-İŞ ve DİSK. Ayrıca yeni oluşturulan KESK. Mitingin düzenleyicisiydiler. Miting sırasında yuhalandılar, pet şişe yağmuruna tutuldular, kürsüden indirildiler ve işçileri miting alanını boşaltmaya çağırarak kürsüyü terkettiler. Aralarındaki en muhalif örgüt olarak bilinen DİSK Genel Başkanı Budak gazetecilere yaptığı açıklamalarda "biz değil onlar", "emekçilerle ilgileri yok", "bir daha onlarla 1 Mayıs yapmayacağız" temalarını işledi. Akşama doğru Türkiye gerçeği olan varoşlardan da bahsetmeye başladı. Ancak polisin sabahki saldırısından bahsetmedi. Öyle ya ölenler "biz değil,onlardı."

Kürsülerini koruyamamışlardı. Bunun getirdiği tepki vardı, ama ortada kürsüye sahip çıkacak işçi de yoktu. Üç büyük konfederasyon mitinge ancak birkaç binle ifade edilebilecek işçi getirebilmişti.

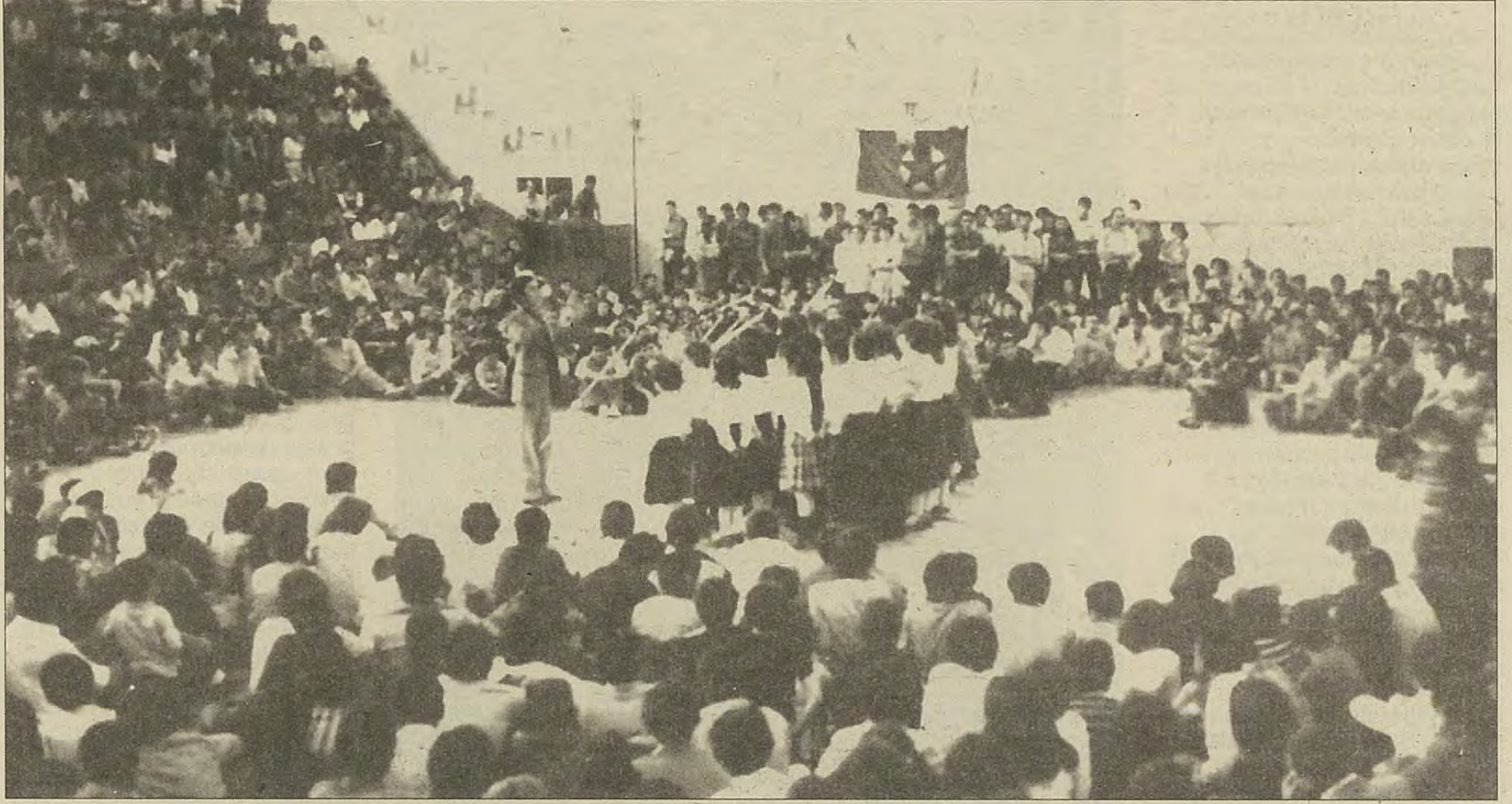
ÖDP: Özgürlük ve Dayanışma Partisi yeni kuruldu. 1 Mayıs'a beklenenin üstünde bir kalabalıkla ve örgütlü olarak katıldı. Ancak, slogan atıp, bayraklarını sallarken, hatta halay çekerken, sabah polisin iki kişiyi öldürmüş olmasından bihaber olmaları yadırgandı. Ne neşelerinden bir şey eksildi, ne de durumu sembolik de olsa protesto ettiler. Başkanları da alandaki konuşmasında buna hiç mi hiç değinmedi. Yolda, kortejde yürüyenlerin kürsü işgalinden haberleri olmadığı, hatta miting sona erene kadar bunu öğrenemedikleri anlaşıldı. Konuştuğumuz ÖDP'liler, kesin bilgi ve protesto eylemi kararını yöneticilerden beklediklerini söylüyorlar. Partide kendilerini klasik parti yöneticisi olarak gören yöneticilerin varlığı nedeniyle, üyelerin de klasik üye konumunu benimsemeleri eğilimi güçleniyor. Yeni kurulan bir parti olduğu için iletişim kanallarında zaaf olduğu söyleniyor. Alana kimseye değmeden girdiler ve çıktılar.

VAROŞLAR: Kenti kuşatan ve kentin dörtte üçnü oluşturarak, aslında kentin ta kendisi olan gecekondu bölgesi ve yeni yerleşimler. Gerek ekonomik nedenlerle, gerekse yıllardır sürdürülen savaş nedeniyle göç etmiş ya da göçe zorlanmış insanlar topluluğu. Gazi olaylarıyla gündeme geldiler. Bu tür toplumsal olaylarda gazetelere dizi konusu oluyorlar.

Fatsa, bacak kadar kasaba, bunca haşarı bunca muhalif

"Tarih kimlik sorunca, 'biz' diyenlere..."

Sezai SARIOĞLU

Geçen hafta Fatsa'ya, Fikri Sönmez'e ve artık ortak miras olarak kavranması gereken tarihe "merhaba" demeye gidildiğini duyduğumda, "haberimin olmamasına" hayıflanmış, ta 1968'de öğretmenlik yaptığım bu özelgüzel kasabayı zihnimde tekrar canlandırmıştım. İlginçtir, yazı yazmak için oturduğumda, birkaç yıl önce Özgür Gündem gazetesinde yazdığım Fatsa ile ilgili yazı dizisinin başlıklarından biri kendiliğinden devreye girdi...

Daha sonra, Can Yücel'in, "Sanki doğuştan sahneciydiler keratalar" dediği Fatsa Çocuk Korosu'nun, o zamanki küçük üyeleri, şimdinin gençleri Leyla ve Kerem ile yaptığım röportajı da arşivimde buldum.

Yazıya şöyle başlamışım:

'Fatsa bir alıntı ve yalnızca mişli geçmiş değildir'

Fatsa isminde ve onun yarattığı destanda, sadece yaşanmış, ama yaşlanmamış bir geçmiş değil, örtük çocuksu umutbaz bir gelecek de saklı gibidir. Fatsa, bir imaj, bir alıntı ve mişli geçmiş'in ötesindedir. Şimdilerde kapitalizm merkezli bir hayatın içinden, tarihin sonunun geldiği söylense de, ahir zamanda olunduğu egemenlerin ideologları tarafından savlansa da, kasaba insanının militan mücadele tarihinde içerilen ve miras olarak devralınması gereken tarih, geçmiş zamanlardan geçecek zamanlara devralınmayı beklemektedir. Bu bakımdan Fatsa'da tekil ve çoğul kahramanlık olarak gerçekleştirilen her şeyi, hem ertelenemez, vazgeçilemez bir duygu olarak yaşamak ve hem de, devrimci bir tarih bilinciyle, marksist bir tarih/insan teorisiyle bir kez daha gündemleştirmek, anlamaya/anlatmaya ve daha üst bir noktada yeniden gerçekleştirmeye çalışmak gerekiyor.

Özel olarak Fatsa'da yaşananlar ya da genel olarak toplumsal, siyasal mücadeleler içinde oluşmuş ve kazanılmış ögeler bir anda varlıktan yokluğa yitip gitmezler, gidemezler. Esasen bu mümkün de değildir. Tersinden konuşursak, tarihen biriktirilmiş olan bu tecrübe, bir anda çatkapı bir mücadele olarak bu gün içinde var olamaz. Yani, ne sonsuz bir günbatımı ve ne de sonsuz bir gündoğumudur tarih ve zaman. Dörtnala yaşanmış haşarı, muhalif bir tarih, söylencelerde, anılarda ve saklılarda içkin gibidir. Bu belki de hiç kimsenin farkedemediği "gizli bir öğrenme" biçimidir. Vakterişince açığa çıkacak bir göverme, çiçeklenme ve zamanla ansızın zuhur etme ve çatkapı kapımızı tıklama halidir.

Sahiplenmek, eleştirmek ve aşmak bakımından dönüp dolaşıp bu ilk örneğe gelmek kaçınılmazlık gibidir. Muhalif ya da muvafık herkes için bu böyledir. Ayrıca bugün Fatsa'yı kavramak sadece politikanın konusu olamaz. Her şeyden önce Fatsa gerçeği insani ilişkilerin bütün dolayımlarında irdelenmelidir. Bu ise, tarihsel hareketi içinde bireyin bütün halleriyle tekil ve çoğul konumlanışının, toplumsal serüveninin, politik, felsefi, yerel, otantik, psikolojik ve sosyolojik bir inceleme olarak ele alınmasıyla gerçekleştirilebilir. Politika sosyologları, tarih araştırmacıları, sinemacılar, sanat, kültür erbabı bu özel örnekle ilişki kurmalıdır. 1980 Eylül öncesi "Fatsa Kültür ve Sanat Festivali"ne katılan Şair Can Yücel, "Neden Fatsa'nın filmini çekmeyi kimse düşünmez" derken aslında bu gerçeğe parmak basıyor.

Fatsa kenti ve insanı, siyasal ve toplumsal mücadeleler tarihinden çok şey öğrendi. Şimdi tarihin ve ülke insanlarının Fatsa gerçeğinden öğrenme zamanı. Ama Fatsa küçük bir ALINTI ve kısaca hülasa edilecek bir tarih, MİŞLİ GEÇMİŞİN RİVAYETİ olarak kavranacak bir olgu değildir."

Bir zamanlar ve şimdi...

Şimdi ve gelecek...

Yürüyelim... Ortaklaşa yapacak çok işimiz var...

Fatsa'da devlet yokmuş!

M. Emin SERT

12 Eylül darbesiyle belediye başkanlığı çok kısa süren Fikri Sönmez, ölüm yıldönümlerinde yakınları ve dostlarınca hep anılıyordu. Bu yıl anmaya ÖDP merkezinden bir heyetin ve çevre illerden bir konvoyun katılması kararlaştırılmış ve ailesiyle, büyük oğlu Naci Sönmez'le haberleşilerek mezar ziyaretinin birlikte yapılması planlanmıştı. Biz de ÖDP Amasya Taşova İlçesi Açılış Şenliği'nden sonra, Taşovalı bir grup arkadaşla birlikte bir taksiyle, Samsun'daki arkadaşlarla birlikte anmaya katılmak üzere Fatsa'ya doğru yola çıktık.

İlk başlarda her şey çok iyi görünüyordu. Bir kısmı hapis arkadaşı, bir kısmı mücadele yoldaşı da olan, bir kısmı da bizim gibi kendisini tanıma olanağına kavuşamamış ve buna hayıflanan bir grup olarak; O'nun yaptıklarını konuşacak, anılarını paylaşacak, çiçeklerimizi toprağa ve Karadeniz'in sularına bırakarak Fikri Sönmez'i unutmadığımızı, unutulmayacağını bir kez daha gösterecektik. Hava güzeldi, sahilden giderken gördüğümüz Ünye güzeldi... Şimdi sıra Fatsa'da, Fatsa'nın güzelliğini, dostluğunu görmekte derken, Özgürlük ve Dayanışma bayrak ve flamaları dalgalanan konvoyumuzun önü, bir taksi ve minibüs dolusu polis ile silahları üzerimize çevrili askerlerce kesildi.

Açıkçası önce çok önemsemedik. Devletin bizim gibi muhaliflere devamlı yaptığı bir arama ve fişleme olarak gördük. Fişlenen yalnız biz değildik, arabalar da fişleniyor, polisler plakaları da bir bir yazıyorlardı. Ama iş fişlemekle bitmedi, "burada bekleyeceksiniz, öyle emir aldık" dedi başkomiser. Bunun üzerine Parti Meclisi üyeleri olarak Mustafa Cengiz, ben ve aynı zamanda avukat olan Samsun İl Başkanı, arkadaşlar namına müdahalede bulunduk. Tabii aldığımız her zamanki klasik yanıttı, polislerin başındaki başkomiser de aynı şeyi tekrarlıyordu: "Bize böyle emir verdiler, biz emir kuluyuz." Birazdan talimat gelmişti. "Kaymakam Bey" ve ilçe emniyet amirinin talimatı şöyleydi: "Flama ve bayraklarını al, zaptet ve hemen geldikleri yere geri dönsünler!" Maşallah, Fatsa Kaymakamı Olağanüstü Hal Valisi olmaya çok uygun biriymiş! Emir güzel de, emri kime verdiklerini bilmiyorlar! Arabalarda bulunan arkadaşlara bu söylendiğinde tepki ortaktı: "Flamaları indirmeyiz, bayrakları vermeyiz, geri de dönmeyiz, biz Fatsa'ya gireceğiz. Fatsa başka bir ülke midir ki, girmek izne tabi olsun! Başkomiser de zorda olduğunu biliyordu, görünüşe göre. Ama yine de tehdit savurmak zorundaydı:

O zaman hepinizi gözaltına alırız!

Sanki önceden kararlaştırılmışcasına herkesin kararı aynıydı. "Alın o zaman gözaltına!" Tabii kendilerine böyle bir şeyin yasaları çiğnemek olduğunu, gözaltına alma kararını verenler kadar, uygulayanlara da dava açacağımızı ilettik. Kısa bir durgunluk, yeni telsiz/telefon görüşmeleri... Anlaşılan gözaltına alma cesareti gösterilememişti. Ama bir nevi "gözetim altındaydık". Geri gitmek dışında seçeneğimiz yoktu, Fatsa'ya giremiyorduk! Durumu genel merkeze ilettik. Onlar da İçişleri Bakanlığı, Ordu Valisi ve Emniyet Müdürü ile görüşmeler yaparak, konuyu çözümlemeye çalışıyorlardı.

Genel Başkan Ufuk Uras'ın 09.25'te Trabzon'a inmesi gereken uçağı sis nedeniyle inemeyip tekrar Ankara'ya dönmüş, yeniden gelişi ise öğleni bulmuştu. Başkan ancak akşama doğru Fatsa'ya varabilecekti. Bize Uras geldiğinde konunun çözümlenebileceğini söyleyip, beklememizi ya da geri gitmemizi söylüyorlardı. Oysa bu uçaktan 5–10 dakika önce İstanbul Havayolları'nın uçağı Trabzon'a inmişti. Bu durum, "Uras'ın Fatsa'ya zamanında ulaşmasını önlemeye çalışıyorlar" yorumlarına neden oldu.

Ufuk Uras'ı Trabzon'da bekleyen partililer de uçağın gecikmesi üzerine Genel Başkan Yardımcısı Yıldırım Kaya ile birlikte öğleyin hareket etmişler ve yaklaşık 20 arabalık konvoy da bizimle aynı akıbete uğramıştı. Onlar da Fatsa'nın diğer girişinde bekletiliyordu.

Kaymakam ve Emniyet Müdürü ile görüşme taleplerimiz, "yerlerinde yoklar", ya da "görüşmek istemiyorlar" diye geri çevriliyordu. Suç duyurusunda bulunmak üzere Adliye'ye gitme talebimiz de reddedilince, "Fatsa'yı devlet terk mi etti" şeklindeki tepkimize emniyet güçleri sessiz kalıyordu. Genel Başkan Yardımcısı Yıldırım Kaya ile üç kez görüşen Kaymakam pervasızlığını sürdürüyor, hatta ilk anda hızını alamayıp, basın mensuplarının da Fatsa'ya girişini yasaklıyordu. Daha sonra tepkilerin artması üzerine, onların giriş çıkışı serbest kaldı.

Bu arada –telefonlardan öğrendiğimize ve sonradan da bizzat şahit olacağımız gibi– Fikri Sönmez'in büyük oğlu Naci Sönmez'in evinde

Fotoğraflar Yeniden dergisi'nden

Ölmedi... Asıl biz susarsak ölür o!

Naci SÖNMEZ

Bu söze uygun bir gün yaşandı Fatsa'da. Emeğin düşmanları, sevginin katilleri vahşice saldırdılar. Gözleri dönmüş birer cellat gibiydiler. Fikri Sönmez'i öldürememişlerdi ve 11. ölüm yıldönümünde Sönmez'i anmak için evinin önünde toplanan insanlara, mezar ziyaretinin yasak olduğunu söyleyenler, aslında ne kadar sadist olduklarını ve insanlık için utanç verici olduklarını bir kez daha ispatladılar.

4 Mayıs 1996 Cumartesi, diğer günler gibi sıradan bir gündü aslında. Ve o gün Fatsalı devrimciler sıradan ve sade bir anma-mezar ziyareti organize etmişlerdi. Fikri Sönmez'i anma gecesi istekleri, güvenlik gerekçesiyle iptal edilmişti. Onlar da buna tepki olarak, gelecek olan misafirleriyle birlikte mezar ziyareti yapacaklardı. Bu organizasyona ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras ve Karadeniz'in değişik yerlerinden ÖDP yandaşı olan ve olmayan insanların katılma duyarlılığı göstermeleri bizce olumlu karşılanmıştı. Ancak, devlet nezdinde bu durum pek olumlu karşılanmadı. Onlar Fikri Sönmez'i 11 Temmuz 1980 nokta operasyonuyla öldürmeye teşebbüs etmişlerdi. Bu da yetmemiş, 12 Eylül 1980 sonrası öldürme işini çok yönlü sürdürmüşlerdi. Ancak, ne Fikri Sönmez, ne de Fatsa'da yaşanılır kılınan demokrasi anlayışı mahkum edilememişti.

4 Mayıs'ı 5 Mayıs 1985'e bağlayan gece geçirdiği kalp krizini atlatamayan Fikri Sönmez, artık o heybetli yürüyüşünden, neşe dolu sohbetlerinden dostlarını mahrum ederek hayata gözlerini yumdu. Zebaniler "kurtulduk" dediler. Artık o yok ve o öldü, diye bayram ettiler. Ancak o ölmemişti! O öldürülememişti. Her yıl mezarı çiçek bahçesine çevriliyordu. Dostları, yoldaşları her yıl mezarını ziyaret ediyorlardı. Bu durum, bu yoğun sahiplenilme, birilerini rahatsız etmeye devam ediyordu. Bu yıl onu öldürmek isteyip de, 16 yıldır bunu başaramayanlar, 1996 4 Mayısı'nda onu yeniden öldürme girişiminde bulundular. Fatsa'nın girişini çıkışını kestiler. Olağanüstü bir durum yaratarak şehir dışından gelenleri şehre sokmadılar. F. Sönmez'in evinin yanında toplanan topluluğu dağıtmaya çalışarak, devlet terörü estirdiler. Ancak bunu başaramadılar. İnsanlar anma taleplerini defalarca tekrarladılar. Her taraf özel harekat timleri, askerler ve Çevik Kuvvet'çe abluka altına alındı. Fikri Sönmez'in sevenleri ellerindeki çiçeklerle sevgi yumağı oluşturdular.

Bu da yetmemişti. Mezara gitmek isteyen insanlar, tekme tokat coplanarak, insanlıkdışı hakaretlere uğrayarak gözaltına alındılar. Bu şekilde Fikri Sönmez'i öldürdüklerini sananlar, bir kez daha hüsrana uğradılar. Bir kez daha tarih önünde suçluların bulunduğu ve halka hesap vermesi zorunlu olan dosyalara fişlendiler.

Evet Fikri Sönmez ölmedi! Bundan daha anlamlı kanıtlanamazdı yaşadığı. 4 Mayıs'lar devletin ve bu toplumdaki sevgi-emek düşmanı herkesin korkulu rüyasıdır. Bugün emekçi halklara empoze ettikleri faşizmin ve onun yönetme biçimlerinin alternatifidir.

Evet!

O ölmedi.

Asıl biz susarsak ölür o!

---

buluşan yakınları ve çeşitli yerlerden gelen dostları evde; asker ve polislerce tam bir kuşatmaya alınmışlardı. Önce mezar ziyaretine yalnızca 1. derecede kan bağı olan akrabaları için izin verilebileceği söylenmiş, tepkiyle karşılanmıştı. Sanki mezarlıkta değil de, askeri cezaevinde görüş yapılacaktı! Mezarlık ziyaretinin ne zamandan beri izne tabi olduğu sorulduğunda ise, tabii cevap yoktu! Fikri Sönmez'in niye bu denli sevildiğini anlayamıyorlardı.

Garnizon Komutanı'nın bir ara Naci Sönmez'e şöyle söylediğini öğreniyorduk: "Benim de köyde babamın mezarı var. Ama kimse gelip gitmiyor." Sönmez de yanıt veriyordu: "Ben sizin babanızı tanımıyorum, ama babamı tanıyorum. Onun öyle meziyetleri var ki, sevenleri var, unutmuyorlar." Gerçek bu kadar yalın ve netti aslında.

Akşam üzeri Ufuk Uras'ın gelişinin 19.00'a sarkacağının anlaşılması ve o saatten sonra hava kararırken mezarlıkta anma olamayacağı için, evdekiler topluca çıkıp mezarlığa gitmek istiyordu. Çeşitli tartışmalardan sonra getirilen çevik kuvvet tarafından hepsi (yaklaşık 70–80 kişi) coplanarak gözaltına alınıyordu.

Bu olaydan biraz sonra bir başkomiser bize "Emir aldık, flamaları çıkarıp, derhal geldiğiniz yöne gideceksiniz. Yoksa sizleri gözaltına alacağız" deyince; yine hep birden "alın, zaten gözaltından farkımız ne" diye bağrışmalar başlıyordu. Zaten arabalarına bizim sığmamız mümkün olmadığı için kendi arabalarımızla gi-

"gözaltı falan yok, siz başkanınızı bekliyorsunuz madem, biz de daha güvenli bir yere götürelim" diyordu.

Bir de kılıf uyduruyorlardı, güya ilçeden kimileri "bunlar zaten 150–200 kişiler. Siz karışmayın, biz halledelim" demişti. İşte bunun için "bizim güvenliğimizi korumak" amacıyla şehre sokulmamıştık, şimdi de şehir dışında, Emniyet'in bahçesinde "emniyet" içinde olmamızın sağlanması için tutuluyorduk! Bunun yalan olduğunu o şartlarda kanıtlamamız mümkün değildi. Ama, ne Fatsa girişinde bekletildiğimiz Sanayi Sitesi çalışanlarından, ne yollardaki insanlardan, bu gerekçeyi doğrulatacak bir davranış gelmiyordu. Tam aksine, polisler başımızda beklerken, bir balıkçı onların duymasından da çekinmeyerek; "Bunlar Fikri Abi'nin ölüsünden bile korkuyorlar. O bizim önderimizdi, hapishane yoldaşımızdı" diyordu.

Sizin güvenliğiniz için...

Sonuçta, jandarma arabasının eskortluğunda konvoyumuz flama ve bayraklarıyla Fatsa'ya doğru hareket ediyordu. Çok merak ettiğimiz Fatsa'ya şöyle alıcı gözle bakamadan girmiş oluyorduk. Fatsalılar olan bitenin farkında değildi, konvoya bakanlar da hiç tepki vermiyor, sanki trafik her zamanki gibi akıyordu. Bizi ilçenin dışında yeni yapılmış 5–6 katlı Emniyet binasının önünde topluyorlardı. Polis ve asker yığılmış, yine aynı tartışmalar.. "Bizi gözaltına alın, yoksa biz gidiyoruz!" Yüzbaşı ki-

de konuşuyordu: "Biz sizin güvenliğinizi sağlamak için burada bekletiyoruz, gözaltında değilsiniz. Ama bize rağmen gitmeye kalkarsanız, bu suçtur, biz güvenliğiniz için mani olmak zorundayız."

Bu tartışmalar sırasında başkanın da geldiğini belirtiyor ve önü kesilen arkadaşlarımızın yanına götürüyorlardı. Kaymakam 'bey'le Yıldırım Kaya'nın yaptığı "görüşme" sonuçlanmak üzereydi. Önce "Genel başkanınız ve 4 araba gitsin, ondan sonra herkes geri dönsün" deniliyordu. Yanıtı Ufuk Uras'tan alıyorlardı: "İçişleri Bakanı'yla görüştük, bunun kepazelik olduğunu söyledi. Gidin bakanınızla görüşün ve 10 dakika içerisinde de çözün, hepimiz gideceğiz!" Biraz sonra cevap geldi, kabul etmişlerdi. Ama hava karardığı için parti flamaları "yasağa" girerdi, bunlar kaldırılmalıydı. Samsun'dan gelen konvoy da yolun tıkanmaması için birazdan evin önüne gelecekti. Eve gittiğimizde, evin karşısında 1 manga askerin silahlı olarak bekletildiğini, ara yolların da askeri barikatlarla kesildiğini hayretle görüyorduk. Söylenenlere göre bin asker bu iş için getirilmişti. Evde yalnızca Fikri Sönmez'in eşi, yakını birkaç kadın ve birkaç çocuk kalmıştı. (Çocuklar arasında en haşarısı, Fikri Sönmez'in göremediği torunu küçük Fikri Sönmez'di.) Genel Başkan'ın Naci Sönmez'in de gelmesini istemesi üzerine, Emniyet'ten gelen cevap ilginçti! "Naci Bey gelmek istemiyor." "Öyle şey olur mu, bir sebebi vardır" yanıtına, "Herkes serbest bırakılmadan, ben de

sinin serbest bırakılmasını istediğimizi söylüyorduk. Ufuk Uras, bir heyetle birlikte, "herkes serbest bırakılana kadar Fatsa'dan ayrılmayacaklarını" açıklıyordu, bunun üzerine.

Konuyu çözeceğini söyleyen Ordu Valisi'nin Emniyet Müdürü ile birlikte Fatsa'ya geldiğini, Emniyet'te kaymakam, garnizon komutanı, emniyet amiri ile toplantı yaptıkları bilgisi geliyordu bu arada. 21.30 civarında gözaltındakilerin hepsi bırakılıyordu ve evde hep birlikte buluşuyorduk nihayet.

"Fatsa'ya yine dışarıdan anarşistler geldi, anmayı bahane edip olay çıkaracaklar, devlet bu işe mani oldu" havası yaratmak ve kitlesel bir anma yapılmasını önlemek için yapılmış bu tertip Fatsa Kaymakamı'nın başının altından mı çıkmıştı, yoksa daha yukarılardan hazırlanan bir tezgah mıydı saptamak mümkün değildi. Ama Fatsa Kaymakamı ve İlçe Emniyet Amiri hakkında bir soruşturma açılmazsa, bu zaten "onay"dan başka ne anlama gelirdi ki. Bu ülkede turistik sayılabilecek bir bölgede 'evler kuşatılıp', 'şehre girişten insanlar menedilip', 'mezarlık ziyaretleri izne bağlanıyorsa'; dağ başlarında neler olmazdı! Yapılan bu tertip, toplu anmayı önlediği için –kendi açısından– başarılı sayılabilirdi. Öte yandan, hem evdekiler, hem de önü kesilenler bütün bu tertipleri boşa çıkarmayı bildikleri, geri adım atmadıkları, gözaltı oyununun bozulmasını sağladıkları için başarılı sayılabilirlerdi. Oralara birkaç yüz değil de, binlerle gitmeye

Atılım, Özgür Gelecek ve Alınteri gazetelerinin temsilcileriyle 1 Mayıs'ı tartıştık

1 Mayıs olaylarını bir 'siyasal zafer' olarak değerlendiren ve gerek kürsünün işgalini, gerekse mitingin bitiminin ardından cereyan eden olayları savunan bazı yayın organlarıyla tartışmak için ***Atılım, Özgür Gelecek, Alınteri*** *ve* ***Zafer Yolunda Kurtuluş*** *temsilcilerini davet ettik.* ***Z.Y. Kurtuluş*** *tartışmaya katılmamayı uygun görürken, Atılım gazetesinden* ***Halil DİNÇ****, Özgür Gelecek gazetesinden* ***Seza MİS*** *ve Alınteri gazetesinden* ***Zahide AK****'la* ***Seyfi ÖNGİDER, Vehbi ERSAN*** *ve* ***Veysi SARISÖZEN*** *tartıştı.*

Halil Dinç

1 Mayıs 1996 Kadıköy mitingi de artık Türkiye'deki 1 Mayıs kutlamalarının tarihinde özel bir yer alacak. 1 Mayıs günü cereyan eden olayların çeşitli yönleri üzerine tartışmak gerekiyor. Z. Y. Kurtuluş, Atılım, Özgür Gelecek, Alınteri gibi dergi ve gazetelerde Kadıköy'deki 1 Mayıs "siyasal zafer" olarak değerlendiriliyor. Ama öte yandan kamuoyunda çok daha farklı değerlendirmeler de yapıldı. Sonuç olarak bu 1 Mayıs'ın ardından sola karşı saldırıya geçmek için psikolojik / politik bir atmosfer doğmuş oldu. Kadıköy'de olup biten olaylar sonuçta sola zarar vermedi mi? 1 Mayıs'ın toplumsal meşruiyetini sarsmadı mı?

Atılım: Bu 1 Mayıs'ı belirleyen devrimci hareketin yığınlar üzerindeki etkisi oldu. Gazi ayaklanmasından bu yana gelişen bir süreç var. Bu süreç yığınların devrimci hareketle bağlarının güçlendiği, buna bağlı olarak devletle bağlarının giderek kopmaya başladığı bir süreç. Bu süreç devrimci hareketle devlet güçleri arasında bir otorite savaşını da hızlandırdı. Özellikle sınıfsal, mezhepsel, ulusal çelişkilerin en yoğun olduğu varoşlarda bu otorite savaşı hızlandı. Bu süreçte devrimcilerin birçok politik başarı elde ettiğini görebiliyoruz. Bunlardan birisi Gazi ayaklanması, hemen arkasından 95 1 Mayısı'dır, yine aynı şekilde kayıplar mücadelesi anti-faşist bir mücadele olarak şekillendi. Devrimci hareketle, halkla devlet güçleri arasında politik-psikolojik savaş biçimcilerin, halkın bir üstünlüğünü görüyoruz. Devrimciler, halk bu 1 Mayıs'a böylesi bir psikolojik üstünlükle girdi. Devlet ise aksine moral olarak çöküntüye girmişti. 1 Mayıs'ın asıl başarısını buradan değerlendirmek gerekiyor. 1 Mayıs'a gelen yığınlar, sendikaların getirmiş olduğu yığınlar değildi, devrimci örgütlerin, devrimci hareketlerin getirmiş olduğu kitlelerdi. Orada 100 bini aşkın insan, devrimci şiarlarla yer aldı. Kitlesellik açısından bir başarı olarak değerlendirmek gerekiyor. Yine aynı şekilde sendika ağalarının 1 Mayıs'ın devrimci içeriğini karartmak, işçi sınıfının oraya gelmesini engellemek gibi bir çabalarının olduğunu görüyoruz. Nitekim sendikaların getirmiş olduğu kitleye baktığımızda bunu anlıyoruz. Bu bakımdan, 1 Mayıs'ın kitleselliğine başarı olarak bakmamız gerekiyor. Devlet 1 Mayıs sabahı gerçekleştirdiği saldırıyla yığınların militanlığını gölgelemek, karartmak, sindirebilmek istiyordu. Bize göre bu saldırıdan sendika ağalarının haberi vardı ve işbirliği içerisinde gerçekleştirilen bir saldırı olarak görmek lazım.

Bu 1 Mayıs'ın Gazi olaylarından farklı boyutları var. Bugünkü koşullarda devrimcilerin, sosyalistlerin eylemlerini kamuoyunun büyük çoğunluğunun onaylamasını, benimsemesini beklemek mümkün değil kuşkusuz. Ama hiç olmazsa toplumun vermediğine bakmak gerekir. Gazi olaylarında toplumun bir kesimi polisi suçladı ve oradaki halk direnişini onayladı, meşru gördü. 1 Mayıs'taki olaylar için aynı şeyi söylemek mümkün değil.

Atılım: 1 Mayıs'ta o gün devletin saldırılarına rağmen orada duran ve bu mücadeleyi yaşatan kitleleri görüyoruz. Aynı şekilde şehitlerine sahip çıkan binlerce insanı görüyoruz. Biz kitlelerin bu eylemi sahiplenmediğine inanmıyoruz. Kuşkusuz medyanın da yönlendirmesiyle bir süre, orada işyerlerinin veya devlet kurumlarının, mağazaların tahrip olmasına tepki duyulabilir, ama bu geçici bir tepkidir. Dil Tarih Fakültesi'nde buna benzer şeyler oldu, provokasyon edebiyatı yapıldı, işte camlar kırıldı vb. denildi. Aynı şekilde Taksim'de de oldu. Ama Taksim eyleminden sonra öğrenci gençlik hareketi gerilemedi, aksine daha da ileri gitti. O anlamda 1 Mayıs da bir dönüm noktasıdır.

Özgür Gelecek: Yasal olarak izin vermeseler de, Türkiye'nin sınıf mücadelesi tarihinde 1 Mayıs'ın meşruluğu tartışılmaz. Ben 77 1 Mayısı'nı da yaşadım, bu 1 Mayıs'ı da yaşadım, orada devlet çaresizlikten saldırdı. O dönem de kitleler yoğun bir şekilde akmıştı 1 Mayıs'a. Bu, devleti tedirgin etmişti ve katliamın nedeni oydu. Orada 40'a yakın şehit verildi. İnsanlara 1 Mayıs'a giderseniz başınıza bu gelir mesajı vermeye çalıştılar. Ama Türkiye işçileri, emekçileri buna izin vermedi. Bu 1 Mayıs'ta da saldırı olacağını birçok insan biliyordu. Birikmiş veya var olan pek çok sorun dolayısıyla bu gibi günlerde insanlar taleplerini dile getiriyorlar ve alanları zaptetmeye yöneliyorlar. Devlet bunu da bildiği için, bu 1 Mayıs'a saldırı hazırlığıyla geldi, ama insanlar da bunu bilerek, bu bedeli göze alarak bu 1 Mayıs'a geldiler.

Orada devrim ve karşı-devrim güçleri karşı karşıya geldi. Devlet orada 11 bin polisin görevli olduğunu söyledi, ki ben bunun çok fazla olduğunu, bir o kadar da sivil polis olduğunu düşünüyorum. sikletli polisler öyle terör estiriyorlardı ki, konvoy halinde ve hızla geziyorlardı, neredeyse insanlar ezilecekti. Bunlar hep gözdağıydı. İlk çatışma başlamadan, saat 9.30-10.00 sıralarında Söğütlüçeşme'deydik, bir bayan arkadaşı gözaltına almak istediler ve o arkadaş polislerin elinden kurtarıldı. Polis ise terör estiriyor, en küçük bir şeyde gözaltına almaya çalışıyordu. İnsanlar "Biz aratmayacağız bayramımızı kutlamaya gidiyoruz", diye aramaya karşı çıkınca polisin saldırısı oldu. İnsanların ellerinde yalnızca yürekleri vardı, bir de pankart sopaları.. Polisler ise hedef gözeterek ateş ettiler ve ilk şehitler orada düştü. Birçok insan yaralandı, panzerin kitleye gelişini biz izledik, ve insanlar o öfkeyle kurşuna, panzere rağmen polislerin üzerine yürüdü ve polisler kaçtı, bu bir zaferdir. Bugün yetkililer her ne kadar biz yeteri kadar polis görevlendirmedik veya biz polisi çektik, deseler de yalandır, gereğinden fazla polis vardı, gereğinden fazla saldırdılar, ancak o kitlenin öfkesi, kini karşısında geri çekilmek zorunda kaldılar. İnsanlar bayramlarını kutlamaya gelmişlerdi, davul zurnayla gelmişlerdi, taleplerini haykırmak için gelmişlerdi, ama devletin estirdiği o terör nedeniyle orada o gergin ortam yaşandı, şehit haberleri alanda kulaktan kulağa yayıldı, bu halk katliamları yaşamış bir halktı, şehitlerle birlikte bir öfkeyi yaşadı.

Peki, bunun doğurduğu siyasi sonuçlar nelerdir?

Özgür Gelecek: Medya tek taraflı olarak iğrenç bir yayın yaptı. Cam-çerçeveyi öne çıkardı. Orada üç tane fidan düştü, üç tane can... Milyarlar gitse bile tek bir canı geri getirebilir mi? Orada gerçekten belirleyici olan devletin terörüydü, bunu hiçbir zaman dile getirmediler, kırılan cam-çerçeveyi öne çıkardılar. İnsanlar öfkeliydi, diyelim ki daha hedefli şeyler gündeme gelebilirdi. Devlet kurumlarına veya emperyalist ülkelerin buradaki acentalarına yönelik tepkiyi dile getirme olabilirdi, bunlara daha özen gösterilseydi, daha iyi mesaj verilebilirdi... Kit-

'Öncüler, kitlel

altına alamıyor. Oradaki küç esnafa zarar gelmesi tabii ki so- yalistler açısından istenmeyen b durumdur. Sosyalistler küçük e- nafın emeğiyle geçinen insanla olduğunu, ona zarar verilmemi gerektiğini bilirler. Ama belir- yici yan bu değildi, devlet kuru- larına yönelikti. Söğütlüçeşme'd Garanti Bankası'na yöneldik. Kadıköy Belediye Başkanı "he- hangi bir yağma sözkonusu de- ğil" diye açıklama yaptı. Orada insanlar çapulcu değildi, orada insanlar emekçi insanlardı, varo- larda yaşayan insanlardı, devle karşı tepki duyan, hakkını araya insanlardı... Gelinen noktada art insanlar 1 Mayıs'ı daha fazla sa hipleneceklerdir. Devrimciler yönelik karalamalarının etkisinin geçici olacağını düşünüyorum.

Alınteri: Biz de 1 Mayıs'ı ka- zandığımızı düşünüyoruz. Önc- likle kitleselliği açısından söyl- yoruz. 1 Mayıs öncesi alanla fethedelim, dedik, bu çağrını orada yaşama geçtiğini görüy- ruz. Bu kitlesellik içinde ayırde olan, işçi ve emekçilerin sendi pankartları altında değil, daha ç

Zahide Ak

devrimcilerin saflarında gelmiş olmasıydı. İkinci olarak militan lık açısından kazandığımızı düşü- nüyorum. Ben militanlıktan orad cam-çerçevenin indirilmesini, y da polisin sopalanmasını anlamı- yorum. Özellikle '90'lı yıllarda itibaren kitle hareketinde belli bi militanlaşma var. Hem antifaşis mücadele, hem de kitlede devle korkusunun kırılması bir üst aşa- maya fırlamıştır. Ben arkadaşlar- dan şu noktada ayrılıyorum; ora- da saldırı inisiyatifi devrimciler- deydi. Devlet saldırdı, zaten in- sanlarda öfke vardı, şehitlerimiz vardı, kendimizi savunmak zo- runda kaldık, şeklinde düşünmü- yorum. Tam tersine, baştan itiba- ren saldırı inisiyatifinin devrimci- lerde olduğunu düşünüyorum.

Üçüncüsü, devrimci dayanış mamızla kazandığımızı düşünü yorum. Hem çatışmalar, hem mi- ting alanında, hem de yürüyüş sı rasında devrimciler arasında bi dayanışmanın gerçekleştiğini gö rüyoruz. Ve artık yeni bir Taksim alanı kazandığımızı düşünüyo rum.

Eyleme ilişkin tartışmalar ey lemin görkemini zedelemez.

Özellikle halk kesimleri için de gördüğümüz, karşı-devrimc faaliyetleri belirlenmemiş insan

erin geri bilinçlerine göre hareket etmez!'

mamız mümkün değil.

Bu arada iki ayrı kategorideki eylem tarzının birbirine karıştığı da görülüyor. Farklı içerikteki bir gösteride ona uygun düşmeyen Nizam-ı Alem Ocakları ve MHP'nin molotoflanması gibi eylemler yapmak o gösteriyi sabote etmek olmaz mı? Bunu yapmak doğru mu? Bunlar yürüyüş sırasında, henüz çatışmalar yaşanmadığı bir sırada yapıldı..

Alınteri: Bir sorumsuzluk gibi görünmüyor, çünkü yasalar sokakta yazılır. Özgürlük alanlarını genişletmenin yolu da, yasaları yazmanın yolu da sokaktan geçiyor. Oradaki insanların şiddete hazırlıklı olup olmadığını saat 9.30'dan itibaren gördük. Her sınıfın temsilcisi kendi açısından sürekli olarak sınıfın ve halk kitlelerinin durumunu, psikolojisini tahlil eder. Gazeteci olarak ben de oradaydım. İki çatışmayı da gördüm. Oraya gelen kortejlerdeki fütursuzluğu gördüm. "Polis, dur arayacağım" diyor; bu insanlar tınmadan geçiyorlar, zorlandıkları noktalarda da taşlarına, sopalarına sarılıyorlar...

Oraya gelen kitlenin militan çıkışlara hazır olduğu belliydi, ya da en azından bunu çoğunluk açısından söylemek mümkündü. Hadi biraz daraltalım, devrimci örgüt ve çevrelerle gelen kitleler açısından yıllardır bu durum vardır. Nizam-ı Alem Ocakları dağıtıldı, MHP molotoflandı. Bunlar bir antifaşist bilincin, bir antifaşist öfkenin geldiği düzeyi göstermesi açısından önemli.

Savunma psikolojisinden çıkılması gerekiyor. Burjuvaziye, faşizme karşı verilen bütün mücadeleler devrimin yolunu düzleyen, onun önünü açan mücadelelerdir. Devrim kitlelerin eseri diyorsan, kitlelerin bulunduğu yerde şiddetin var olması da meşru ve haklıdır.

Ancak bu barışçı bir gösteri. 1 Mayıs'ı kutlamak için çocuklarıyla oraya gelenler vardı.

Alınteri: Öncülerin veya devrimcilerin kitlelerin geri bilinçlerine göre hareket etmesi veya ona ayak uydurması zaten düşünülemez.

Oraya kitleleri getiren devrimci örgütlerin nasıl bir 1 Mayıs düşündüklerini, oraya getirdikleri kitlelere söylediklerini, ilan ettiklerini düşünüyorum. Durup dururken sürpriz olmadığını düşünüyorum.

Özgür Gelecek: Biz, eylem içinde eylemi doğru bulmuyoruz. 1 Mayıs'a gidilmişse, orada ne hedeflenmişse onun yapılması gerektiğini düşünüyoruz. 1 Mayıs'ta hedef devrimcilerin, emekçilerin, halkların gücünü devlete göstermek, muhalefet yapmak, insanları politize etmektir. Böyle bir hedef konulmuş. Eylem içinde eylem yapmak, eylemin başarısına gölge düşürebilir. 1 Mayıs'a giderken MHP'nin vb. molotoflanmasını doğru görmüyoruz. Ama oradan bir saldırı olursa karşı saldırıya geçip gereken cevap verilir. İkincisi, her kesimden insanlar geliyor, çoluk çocuk geliyor, belli bir siyasal anlayışın dı-

yaşanan her şey, alandaki herkesi ilgilendiriyor. Tek başına çeşitli kararlar alıp gerçekleştirmek doğru bir şey değil, bu zarar verir.

Atılım: 1 Mayıs'ta saldırı inisiyatifinin devrimcilerde olduğu değerlendirmesine katılıyorum. Otorite savaşının da bir biçimde varmaya çalıştığı sonuç burasıydı. Komünistler, devrimciler kitlelerini aslında 1 Mayıs'a hazırlamıştı. Varoşlarda bir biçimde yaşanan otorite savaşını kent merkezlerine doğru kaydırmak bakış açısıyla hareket edilmiştir.

Öte yandan, eğer bir eylemde bir inisiyatif varsa, bu inisiyatifin dışında bir hareket söz konusuysa elbette burada eylemin kendi iç di-

siplini açısından tartışılabilecek bir yanı vardır. Aksine uzun süreden beri gösterilen bir hedef var, bir yönlendirme var, anti-faşist bilinci birçok cephede geliştirme bakış açısı var. Sadece bu 1 Mayıs'ta yaşanan bir şey değil bu. Örneğin geçen seneki 1 Mayıs'ta aynı MHP binası kitleler tarafından taşlandı, 8 Mart'ta taşlandı, öğrenci eylemlerinde ve başka birçok eylemde benzer şeyler yaşanıyor. Kitlelerde bir öfke var, bu öfkeyi yönlendirmek gerekiyor. Faşist bir odağı hedef göstermek budur, bunun için öncü bir çıkış yapmak gerekiyor. Eylem içinde eylem olmaz mantığının kendisi zaten kendisine öncü diyen bir yaklaşıma ters düşer.

Şimdi şu kürsüye el koymayı tartışmak istiyoruz. Atılım'da yazdığına göre bu önceden kararlaştırılmış. Yani sadece sabahki polis saldırısı ve iki arkadaşın ölümü üzerine geliştirilen bir tavır değil. Sendikalar tarafından izni alınmış bir kitle eyleminde kürsüye el koymak yanlış değil mi? Bunda bir problem yok mu?

Atılım: Önceden 9 dergi çevresince hazırlanan bir ortak metin vardı. Bu metnin okunması için karar da vardı. Bu metin okunmadı, iki tane şehidin duyurulması için söylenen sözler bile yerine getirilmedi. Bu durumda devrimcilere bu duyuruyu yapmak, bu kürsüyü kitlelerin desteğini de alarak ele geçirmek gibi bir seçenek çıkar...

Sendikaların böylesi bir duyuru için izin vermemeleri yanlış, ancak her şeye rağmen başka seçenekler de yok mu? Bizim o alana getirdiğimiz kitle çok daha kalabalıktı diyorsunuz öyleyse en azından başka bir kürsü oluşturulabilirdi?

Atılım: Her şeyden önce bu kürsü sendikacıların hakkı değildi. Hak edenler işçilerin, emekçilerin öncüleriydi. Biz kürsünün işgal edilmesi eylemini öz itibariyle yan-

lış bulmuyoruz. Orada devrimci otoritenin konuşturulmsı, işçi sınıfının en önemli ayakbağlarından olan sendika ağalarının tepelenmesi bizce yanlış değil. Ama bunun gerçekleştiriliş biçimine karşı çıktık ve eleştirdik.

TİKB militanları diğerlerini beklemeden harekete geçmiş, bunu eleştiriyorsunuz.

Atılım: Orada devrimci bir kitle, devrimci bir dayanışma vardı. Bu devrimci dayanışmayı kürsüye taşımak gerekiyordu. Buna uyulmadığını, grupçuluk psikolojisiyle hareket edildiğini düşünüyoruz.

Sendikacıların oradan kovulması doğru mu?

Atılım: Oradaki kitlenin yüzde 80-90'ı senin getirdiğin insanlar. Bu insanlara sendika ağaları konuşma yapıyor, bir biçimde işbirlikçi siyasetlerini taşımaya çalışıyor. Burada senin yapacağın doğal olarak, o kitle gücünü arkana alarak kendi kürsünü yaratmaktır.

İyi ama, bu durumda şunu yapmak daha doğru değil mi, sendikalar orada miting yapıyor, sen başka bir yerde yaparsın, daha görkemli olur, oraya gitmek şart değil ki o zaman.

Atılım: Alternatifler çoktur tabii. Her şeyden önce hukuksal anlamda İstanbul'da tek bir alana miting izni verildi. İkincisi o sendikaların etkisinde olan bir yığın işçi var, bu bir yığın işçiye devrimci ideolojimizi, komünist ideolojimizi taşıma gibi bir görevimiz var.

Ama onların getirdiği işçiler sizi yuhaladılar...

Atılım: Olacaktır, çünkü o yuhalayanlar da Hak-İş'in getirdiği bir gruptur, orada geniş bir kesim yoktu. Oraya gelen işçiler devrimcilerin etkisinde gelmiş işçilerdi, sendikaların etkisinde gelmiş işçiler değildi.

İyi ya, o zaman sizin devrimci mesajlarınızı taşıyacağınız çok fazla işçi yoktu orada. Dolayısıyla gerekçeniz kürsüyü bunun için kullanmak olamaz.

Atılım: Ama bunlar da bizim kazanacağımız kesimlerdir sonuçta... Bu yuhlamalar göreceli ve geçici aslında. Medyanın çarpıtmaları gibi etkisini bir süre sonra kaybedecek.. İkinci olarak, bir ortak metin oluşturulmuştu. Bu ortak metin devrimci çevrelerce TİKB'li arkadaşlara verilmişti. TİKB'li arkadaşlar bu metnin tümünü okumamaları bir yana, imzaları okumamaları, arkasından TİKB'nin düzenlemekte olduğu Emeğin Kurtuluşu Kurultayı'na çağrı yapmaları, TİKB şiarlarının atılması, devrimci dayanışma-

yı sekteye uğratan bir davranıştı. Eleştirilmesi gereken yan bu.

Özgür Gelecek: Oraya kitleyi getiren insanların söz hakkı olması gerekiyordu. İstendi vermediler, şu şiar gittikçe yerleşiyor her şeyde, "vermeyecekler, alacağız." Devrimciler olarak 1 Mayıs kutlaması için başvursaydık, vermeyeceklerdi, birçok şeyi kendi meşruluğumuza, gücümüze dayanarak yapıyoruz. Sendika ağalarından söz hakkı beklemek mümkün değildi. Devlete yaslanmışlardı.

Orada söz hakkını kullanmak doğruydu, ama bir grup adına kullanılması yanlıştır. İkincisi, sendika ağalarının gelecek sene almayacağız tehdidi boş bir tehdittir. Bu tehdit bir anlam ifade etmeyecektir, çünkü devrimciler kendi güçleri, imkanlarıyla gerektiği yerde söz hakkını kullanacaktır.

Alınteri: Benim hatırladığım bütün mitinglerde, söz hakkı istenir, sendika ağaları yuhlanır ve burada kalır. Bu yalnızca devrimcilerin iradesiyle açıklanamaz, sınıf mücadelesinin aldığı boyutlarla da ilgilidir. Kürsü işgalinin anlamı, artık muhalefet tavrından çıkmak ve öncü tavır göstermek, o kitlelerin, o işçi sınıfının öncüsü gibi davranmak açısından atılan bir adım olmasıdır. Söz hakkı isteyen, yuhlayan, vermezlerse de susup yerine oturan değil, kürsü benimdir, bu işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin öncüsü benim tavrıyla girişilen bir işgaldir bu. Bu açıdan bir yol açıcılığı var. Evet, bundan sonra orada komünistler, devrimciler konuşacaktır ve bu tavır yaygınlaşacaktır, sendika ağalarının veya her kimse, onun icazeti beklenmeyecektir. TİKB maskeleri taşıyan devrimcilerin, komünistlerin kürsüyü zorladığını gördüm ben, daha önce iki deneme boşa çıktı, onlar aşağıya indirildiler, sonuncuda konuşabildi kürsüye çıkanlar. Önceden alınmış bir karar orada gerçekleştirilmiştir.

Oradaki işçilerin yuhalamasına gelince, ben işçilerin içindeydim, yuhalama çağrısı önce kürsüden geldi, çok cılız da olsa yuhalandı. Asıl olarak bunun EP'nin saflarından kışkırtıldığını gördüm. Sendikaların ezici bir çoğunlukla alanda bulunduğunu düşünelim, bu, o adamların sendika ağaları oldukları gerçeğini değiştirmez. Ben tek kişi de gitsem, orada onlar sınıf adına konuşmamalıdırlar, derim. Bundan işçi sınıfına rağmen onun adına konuşmak şeklinde bir sonuç çıkmamalı. Halkın önünde yürümek, işçi sınıfının önünde yürümek biçiminde ifade etmek gerekir. Gitmek ve doğruları göstermek gerekiyor...

Mitingten sonra TİKB Haydarpaşa Hastanesi'ne kadar yürüyelim, MLKP Söğütlüçeşme'ye yürüyelim demiş, DHKC ikisine de karşı çıkmış, TİKB'liler Yapı Kredi Bankası'na saldırmış ve olaylar böylece başlamış. 'Faşist devleti temsil eden bütün işyerleri tahrip edildi' diye yazıyor Atılım, orada tahrip olan bir berber dükkanı herhalde faşist devleti temsil etmiyordu! Medya bu olaylara odaklandı, polis saldırısı ve ölenleri unutturdu ve karşı propagandaya

Atılım: Yürüyüş esnasında polis saldırdığında bütün grupların insanları zaten birbirine karışmıştı. Devrimciler yönlendirmeye çalıştılar. Devlet kurumlarına, bir PTT'ye veya bir Yapı Kredi'ye saldırı bilinçli bir saldırıdır. Platformu oluşturan dört grup yürüdü.

Kitlelerin o kahredici öfkesi vardı, bunu hepimiz gördük, yaşadık. Bu öfkenin önünde durmak öyle kolay değil, zaten devrimcilerin böyle bir görevi olmaz. Devrimciler, böylesi bir eylemden yığınları yönetme yeteneğini geliştirme, doğru yönlendirme gibi birtakım dersler çıkarabilir. Bu öfkenin kendisi gerçekten devletin otoritesini orada iki paralık etti, paçavraya çevirdi, devrimci mücadele açısından bir kazanımdır bu.

Özgür Gelecek: Orada şunlar yapılacaktır diye önceden bir karar alınmadı, ancak şehitler verildikten sonra kitlede belirli bir öfke kabarması oldu. Bir öfke vardı ve onun bir şekilde dışavurumu söz konusuydu. Oradaki devrimci kitleler devlete yönelik kurumlara saldırdılar, ama geniş kitle olduğu için, her

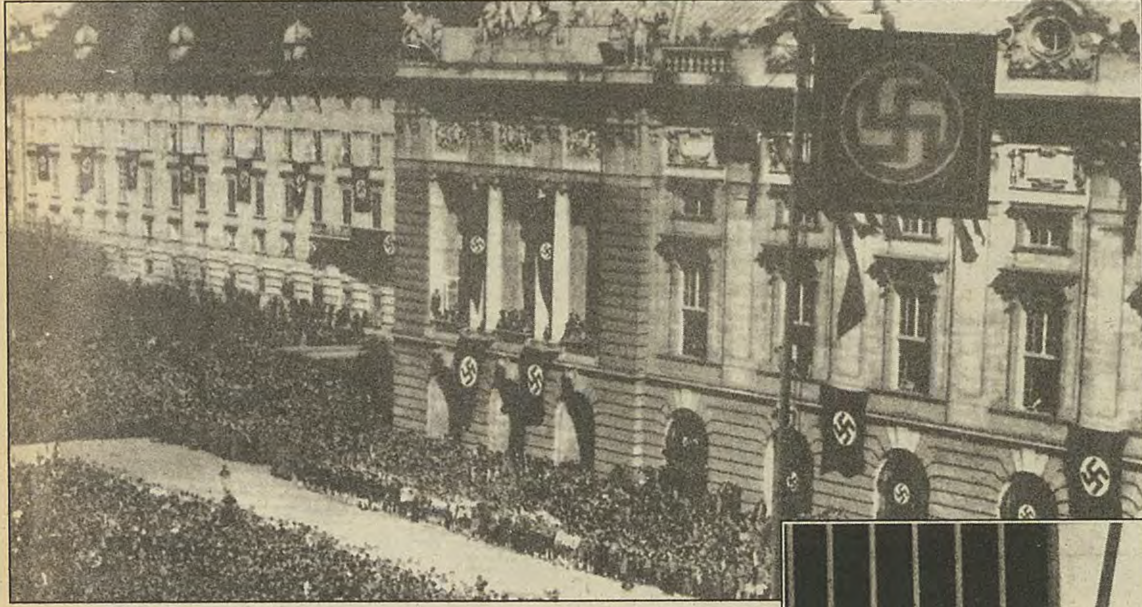
şeyi denetim altına alamadıkları için birtakım esnafa da zarar ziyan oldu. Bundan sonraki eylemlerde buna dikkat edilmesi gerekiyor.

Devrimcilerin eyleminde devrimciler provokasyon yapmıyor, polis provokasyon yapıyor. Mesela zamanından önce harekete geçirme gibi provokatif girişimlerin tarihte örnekleri vardır. Ne düşünüyorsunuz bu konuda?

Alınteri: Biz bunu bir ayaklanma olarak görmüyoruz, ama bu, kitlenin militan çıkışıdır, öfke patlamasıdır. PTT kırılıyor, banka kırılıyor, ama o kitlenin içinde bulunduğu öke, tepki bitmemiş, o daha fazla hedef istiyor, daha fazla ileriye yürümek istiyor, orada kitleyi daha üst eylem biçimine sıçratabilecek hedeflerin zamanında konulmaması gibi şeylerin de taşkınlığa, ya da arzu edilmeyen şeylere yol açtığı gibi bir gözlemim var. Daha yekpare, bütünlüklü, daha üst düzeyde bir hedef gösterilebilseydi, sizin de dediğiniz gibi, berber dükkanı taşlanmayabilirdi. Yapı Kredi mi, ya sonra.. İşte bu sonrayı irdelemek gerekir. Yoksa sizi de aşar, herkesi aşar, ayağa kalkmış kitleyi zaptedemezsiniz, burada yapılması gereken doğru hedef göstermektir. Orası tartışılabilir, değerlen-

Bir 'halkımız' tabusu

Soykırımlarda egemen halkın sorumluluğu

Yelda

27 Nisan'da Berlin Teknik Üniversitesi'nde "Şovenizme Karşı Kardeşlik" paneli düzenlemişlerdi Demokratik Platform ve Antifarefarat des AStA. Doç. Dr. Haluk Gerger, araştırmacı-yazar Kemal Can ve Med-TV'den gazeteci-yazar Serdar Çelik'le birlikte konuşmacıydık. Kemal Can sivil faşist hareket ve MHP hakkında/aleyhinde konuştu. Haluk Gerger Türkiye'de yükselen milliyetçi, şovenist dalgayı anlatırken, halkın da sorumlu oluşuna değindi; konusu 'Azınlıklar ve ırkçılık' olan ben de. Panelin Kürt konuşmacısı Serdar Çelik milliyetçilik değil, ırkçılık deyimini tercih ettiğini, devlet ırkçılığından bahsedeceğini söyleyerek, Türklerin Selçuklular'dan, hatta Anadolu'ya gelişlerinden itibaren devlet yapısını anlattı. Böylece ilk tur bitti, ara verildi ve sonra panelistler dışındaki katılımcıların sözlerine geldi sıra. Salonda çoğunluğu Türkiyeli olan solcular vardı. Sorular, açıklanan görüşler, itirazlar arasında beni en çok ilgilendiren ve bu yazıda üzerinde durmak istediğim şu türden konuşmalar oldu: "Halkı suçlamamak lazım, suçlu olan halk değil, devlet. Halk yönlendiriliyor."

Yani Almanya'da da Türkiye'deki gibi oldu. Solcular bir araya geldiğimizde halkı eleştirmeye çekiniyoruz; birbirimizden çekiniyoruz. Egemen grubun solcularından söz ediyorum. Nasıl ki, Semra'nın (Somersan) Diyarbakır konuşmasını Kürtler hararetle tebrik etmiş, ama Türk arkadaşlarım beğenmemişti; benim de Berlin'deki konuşmamı beğendiğini ifade eden 'Tehdit Altındaki Halkları Koruma Örgütü'nden gelenler oldu ancak... Mikrofondan, tüm salona yönelik olarak konuşulduğundan, 'ancak' diyorum. Çünkü diğerleri bir sırrı paylaşmak gibi, gizlice ve sadece bana ifade ettiler konuşmamın içeriğine katıldıklarını. Özellikle çay tanıdık olan 'fırça'lar da yedim: Bugün, şimdi fiziki olarak yok edilmek istenen bir halk, Kürt halkı varken, 1900'lerde gezmemin manasızlığını görmüyor muymuşum! Hele hele devlet dururken halkı suçlamak!..

Emin olduğum için değil, ama sormak, tartışabilmek istiyorum: Halkı oluşturan bireylerin iradesi sıfır mı? Halk başka, biz başka mıyız? Ya da kendimizin de o halk'tan olduğunu gayet iyi bildiğimiz için, kimseye hesap vermemek için "halkımız"ı bahane mi ediyoruz? Mesela Kürtlerin sabrına hayranım, hâlâ Türkler'den değil, Türk devletinden söz ediyorlar. Ve bu gidişat sürdükçe daha ne zamana kadar söylemlerini T.C. ile sınırlı tutabileceklerini de merak ediyorum.

Öldürdüğü gerillanın kulağını askerlik hatırası olarak götüren asker kime gösterdi bunu gururla? Annesine mi?! Alın teriyle geçinen Türk köylüsü amcaoğluna mı? Şu köşedeki bakkala mı? Elinde kesik başla çektirdiği fotoğrafı sevgilisi beğendi mi yoksa?! Neyse ki Kürt arkadaşlarımız bunları sormuyorlar bize. Çok çok, "Toplantılarda konuşan, savaş bitsin diyenler hep Kürt anaları. Oğlu ölen asker anaları nasıl oluyor da 'vatan sağolsun' diyebiliyor?" diye soruyorlar.

'Sıradan' insanların sorumluluğu

ABD'de Harvard Üniversitesi'nden Doç. Daniel Jonah Goldhagen "Hitler'in Gönüllü Cellatları: Sıradan Almanlar ve Soykırım" adlı kitabında, 6 milyon Avrupalı Yahudinin sırf Yahudi oldukları için öldürülmesinde sorumluluk "Sadece sınırlı bir grup fanatik Nazi'nin yahut SS'lerin değil, toplumun bütün kesimlerinden gelen milyonlarca sıradan insanın da sorumluluğu" diyormuş*: "Goldhagen, sıradan gündelik yaşamın birdenbire öldürücü bir şiddete dönüşmesinin başka türlü açıklanamayacağını, soykırımın kökeninde son derece kuvvetli bir Yahudi düşmanlığı yani ileri sürerek, bu türde bir Yahudi düşmanlığının onyıllarca toplumda gizli kalabileceğini ve Nazi Almanyası'nda olduğu gibi birdenbire şiddetle patlak verebileceğini iddia ediyor."

Suçlu sadece Adolf Hitler, Talat Paşa, Enver Paşa, Cemal Paşa mı? Kitlelerin desteği, onayı, katılımı olmasaydı ne Yahudi soykırımı ne de Ermeni soykırımı gerçekleşebilirdi.

İnsanın rahatını kaçıran sorular: Biz neleri yapmaya hazırız, kendimizden farklı olanlara? Gündelik hayatımızdaki gizli ırkçılıkların uygun ortamı bulduğunda patlamayacağına, bırakalım başkalarını, kendimizi temin edebilir miyiz? Bu konuda tehdit altında olanların bize güvendiklerine inanıyor musunuz? (Güvenlerinin tam olmasını arzu ediyoruz değil mi?)

Soykırımın, sıradan yurttaşların katılımı olmadan, büyük çoğunluğun onayı olmadan gerçekleşemeyeceği iddiasındaki bu kitap çeşitli tartışmalara yol açmış, özellikle de Almanya'da. Yazar, "Almanları topyekün soykırım suçlusu ve en feci Yahudi düşmanları olarak göstermeye" çalışmakla, "soykırımın aramakla" suçlanmış. "Goldhagen ise, ırkçılıkla suçlandığını belirterek, Yahudi düşmanlığını genetik ve ırsi bir Alman özelliği olarak değil, kültürel bir olgu olarak açıklamaya çalıştığını" belirtmiş.

Suça iştirak, toplu suç, ortak sorumluluk tartışmaları devam ediyor... Biz neleri tartışabiliyoruz, bir düşünelim. Düşünceyi ifade etmeye devletin koyduğu yasaklar, devlet medyasının bombardımanı elde var bir. Ya kendi kendimize uyguladığımız sansür?.. Nereye kadar tartışabiliyoruz, sınırı nerede, kimler belirliyor bu sınırı?.. Hele ki, otosansürün kaynakları?..

"Halkımız"la nereye kadar çelişebiliriz? Aramızdan kaç Aziz Nesin, İsmail Beşikçi, Tomris Özden çıkabiliyor?

Bütün bu tartışmalar zihin jimnastiği olsun diye değil, soykırımlar tekrarlanmasın diye. 'Bir daha asla!' için... Kök kazımanın günümüzde de sürdüğü yaşadığımız topraklarda bizi de yakından ilgilendiren, ilgilenmemiz gereken tartışmalar...

** Entellektüel Bakış, Milliyet, 30.4.'96.*

Artık 'tâbiyeti': T.C.' değil

Bakanlar Kurulu'nun 4 Nisan '96 tarihli kararı uyarınca, Türk vatandaşlığından çıkmalarına izin verilen 2000'i aşkın kişi arasındaki bazı isimler düşündürücü. Çoğu Süryani; Ermeniler, Yahudiler çoktan gittiklerinden onlardan daha az... Aşağıdaki hemşehrilerim için Türk devlet adamları artık ikinci sınıf vatandaş diyemeyecekler...

Doğum yeri	Doğum tarihi	Ad-soyadı	Baba adı
Ordu	1965	Sona Ahbap	Kevork
Basibrin	31	Hane Akar	Sallo
Midyat	74	Fehmi Akan	Davut
Midyat	60	Adver Akan	Davut
Nusaybin	56	Gazali Akçay	İsa
Midyat	51	Yusuf Akçay	Sılo
Midyat	73	Musa Akkaya	Anto
Midyat	72	Peyruze Aktaş	Denho
İstanbul	66	Rona Emil Altaras	Yako
Ayınvert	54	Hatuni Altun	Gebro
Heidelberg	73	Sirop Tan Altunkaya	Sabri
Nusaybin	74	Şükran Aslan	Ferho
Midyat	58	Türkan Baptiste	Barsavum
Barkal	34	Kaabet Bodur	Tılevke
İskenderun	50	Hıristo Boyacı	Muhail
İstanbul	77	Alen Boyacıoğlu	Ceno
Bünyan	58	Gülbahar Boyacıoğlu	Zadik
Boğazlıyan	50	Ceno Boyacıoğlu	Kevont
Midyat	71	Nurcan Buran	Aziz
Midyat	76	Feride Buran	Davut
Midyat	53	Hana Buran	Aziz
Salhi	50	Davut Buran	Yako
T. Bischofsheim	72	Gabriel Candemir	Yakup
Köln	72	Ohannes Çarıkçıyan	Kevork
Nusaybin	69	Meryem Demir	Lahdo
Cünte	36	Circis Demir	Saman
Mardin	66	Hilda Demircioğlu	Sevim
Midyat	64	Sait Demircioğlu	Gebro
Midyat	63	Gebro Ercin	Georgis
Midyat	77	Türkiye Erden	İsa
Midyat	52	Rihan Erden	Osi
	45	İsa Erden	Musa
Nusaybin	67	Fuat Erdinç	Aho
Mizizah	42	Hazmi Esen	Lahdo
Mizizah	46	Şemun Esen	Musa
İstanbul	63	Sofula Gülmezer	Yuvan
İstanbul	28	Herman Güvenal	Haçik
Hannover	77	Harun Haçikoğlu	Murat
....	40	Fatma Suzan İrek	Kirkor
Köln	75	Meral Kalaycı	Aziz
Midyat	40	Besne Kalaycı	Efrim
İstanbul	55	Surpik Kaya	Haça
Yeniler	56	Kirkor Kaya	Agop
Antakya	42	Latife Kil	Corci
Antakya	34	Corci Kil	Yakup
Rotenburg	76	Maria Kör	Makos
Midyat	72	Suat Küçükkaplan	Gebro
Antakya	65	Can Manea	Pano
İstanbul	29	Takohi Melek	Nişan
Mardin	51	Türkan Müneyyirci	Hanna
Mardin	44	Sait Müneyyirci	Cercis
İstanbul	68	Gevriye Narşap	Yuhanna
İstanbul	77	Sara Özdemir	Aho
Midyat	76	Metin Özdemir	Aho
Adana	60	Meryem Skeja	Yusuf
Midyat	60	Meryem Tanrıver	İsa
Midih	43	Savmi Tanyeli	Yako
Midih	38	Verdi Tanyeli	Gello
Midyat	71	Lusiye Toprak	Davut
İdil	62	İşo Tutaş	Sallo
Münih	65	Julia Uncivan	Barur

Memleketimden Habitat manzaraları...

Barış OZA

Bu yıl İstanbul, Haziran'a Habitat ile girecek. 3–14 Haziran tarihleri arasında yapılacak "Habitat II Kent Zirvesi"nde, "sürdürülebilir kalkınma önermesi" temelinde, "sürdürülebilir insan yerleşimi" ele alınacak. Bu zirveden herkesin bir muradı var. Türkiye somutunda da uzun zamandır değişik bağlamda Habitat tartışmaları sürdürülüyor ve genel olarak dört tavırdan söz edilebilir. Bunlardan biri resmi sürecin prosedürü... İkincisi ise, resmi süreci içeriden işletmeye çalışan ve o zeminden teşhir çalışmaları sürdürenler. Üçüncüsü İHD'nin öncülük ettiği; "Habitat Platformu", dördüncüsü ise, Barış Dergisi, Bodrum Gönüllüler Derneği, İstanbul Yeşilleri, Muğla Kadın Dayanışma Grubu, Toplumcu Yeşiller, e², B.Ü. Yeşilleri ve İstanbul Sosyal Ekoloji Grubu'nun da içinde bulunduğu "Alternatif Habitat Platformu."

Muhalif partilerin programları, ne tür etkinlik yapacakları ise henüz belli değil...

Habitat; tarihin ironisi...

Bunu anlamak için, Taksim ve Beyoğlu'nda biraz yürüyün ve "ufak tefek taşların" sökülüp, "Habitat taşları" ile değiştirilişini izleyin. İlk farkedeceğiniz, "taş döşeyen yapıcıların" çok tanıdık olduklarıdır. Onlara kulak verirseniz, çoğunun Kürt olduklarını ve kendi aralarında Kürtçe konuştuklarını, türkü söylediklerini farkedersiniz.

"Beyoğlu'nun ve Taksim'in Habitat makyajı"nda yevmiyeli çalışan Kürtlere sorarsanız onların Habitat'tan haberi yok.

Boyacı çocukların muhalefeti

Şu günlerde Taksim "Memleketimden çocuk manzaraları" ile dolu.

1 Mayıs'tan sonraki ilk pazartesi günü, Taksim Meydanı'nda yürüyorum. 6–7 boyacı çocuk "bir adım geri, iki adım ileri" alelacele koşturuyorlar. İlgimi çekiyor, bir de ne göreyim. Zabıta onları, onlar elinde telsizli zabıtayı kovalıyorlar. Herkes bu "Taksim paylaşım savaşı"na bakıyor ve gülümseyip geçiyor... Evet, traji–komik bir kare... Ve çocuklardan cılız bir ses:

"Kahrolsun belediye... Kahrolsun zabıta..."

Haşarı bir protesto bu... Çocuk deyip geçmeyin; muhalif bir mevsimin adıdır onlar...

Can Yücel'den aforoz'malar!

1 Mayıs'tan birkaç gün önce, Kurban Bayramı'nın ilk günü birkaç arkadaşla birlikte Kuzguncuk'ta Can Yücel ile sohbet ediyoruz. Baba'nın neşesi yok. Kurban Bayramı'nı sevmediğini söylüyor, insanların ve hayvanların kurban edilmeleri üzerine sitem/eleştiri karışımı, karaizah göndermeler yapıyor. Bir taraftan, "Ana muhalefet" Güler Abla'ya ve sevenlerine inat tektek ataraktan içiyor, diğer taraftan güncel politik gelişmelere ilişkin enteresan yorumlar yapıyor.

Aldığımız ilk ders, "kendine iyi bak" sözcüğünün gündelik yaşamdaki kullanımı üzerine. Belli ki, hastalığı sırasında en çok duyduğu bu sözcüğü dert etmiş kendine. Yani kullanıla kullanıla cins isim haline getirilmiş sözcüklerden biri. Ama Can Baba, bu iki sözcükten yola çıkarak, devleti anlatıyor bize. Teorik devleti değil, ama bilenlerin bildiği, "şiddetinden ve zulmünden sual olunmaz" devletin özünü ve biçimini anlatıyor. Ona göre devlet "her kime kendine iyi bak" diyorsa orada bir maraza var demektir. Devletin Kürtlere "kendinize iyi bakın" dediğini düşünelim. Bunun adı, köy boşaltma ve göçtür en hafif deyimiyle. Can Baba sonunda dedi ki;

"Bu memleketin duyarsız insanları aynaya bakmıyorlarsa ben nasıl kendime bakayım? Kendine bak? Lafı güzaf işte..."

Bir ara sanki zil çaldı ve teneffüse çıktık... Boğaz'dan bir vapur geçti...

Ve ikinci derse girdik. Açıkhava, masabaşı dersleri almaya devam ediyoruz. Bu kez Habitat üzerine konuşuyor, daha doğrusu "aforizmalar" söylüyor Can Baba... Osmanlı'dan bu yana kaldırımların tarihini anlatıyor... Özcesi kaldırımları bile düzenleyemeyen yanlış yollardan "yayan" giden bir millet olduğumuzu demeye getiriyor. Ve sözü dönüp dolaştırıp makyavelist Habitat makyajlarına getiriyor ve diyor ki:

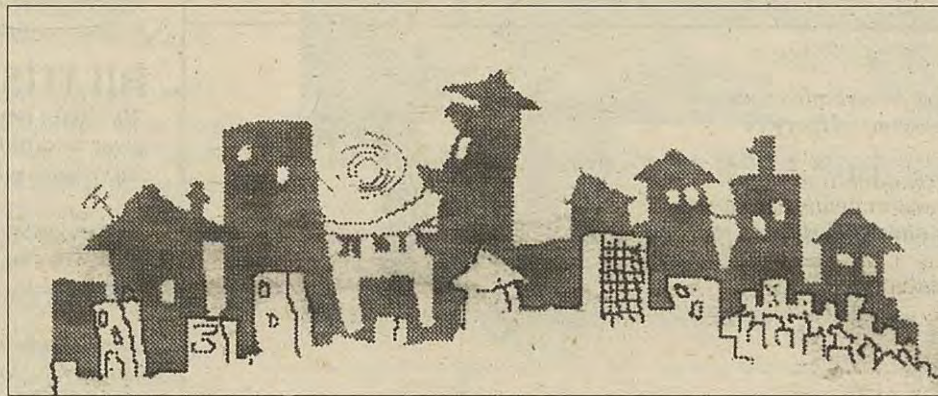
"Bizim aklı evveller, bu Frenkleri cahil zannediyor. Ben Alman delegasyonunun yerinde olsam, ya Mustafa Kemal Havaalanı'ndan geri dönerim, ya da sevgilimle otel odasına kapanır hiç çıkmam."

Daha sonra bir arkadaşımız sevgili Can Baba'yı evine götürüyor. Can Baba masaya oturuyor ve şunları yazıyor:

"Bu çiçeğe iki kez su ver ki/ Platon yerine Eflatun açsın..."

Daha sonra biz Taksim'e geldik. Arkadaşın birinin ayakları "resmi parke taşlarına" takıldı. Ona tam "kendine iyi bak" diyecektim ki, aklıma Can Baba geldi ve vazgeçtim...

HABITAT II'de kim nerede?

Geçtiğimiz günlerde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Tayyip Erdoğan bir açıklama yaparak, Alternatif Habitat düzenleyeceklerini belirtti. Gerekçesi ise ilginç: BM'nin yerel yönetimi ev sahibi saymasına karşın, devletin yetkiyi Toplu Konut İdaresi'ne vermesi!

Elbette siyasal prestij ve milyarlarca dolarlık paralar söz konusu olunca işler karışıyor. Ev sahipliğini Büyükşehir Belediyesi yapsaydı dini kuruluşlar, sivil kuruluşların Habitat için oluşturdukları komite içinde daha etkin durumda olacaklardı.

Sivil toplum kuruluşlarından dini kuruluşları anlayan bu proje, "Alternatif Habitat Platformu"na da çağrı çıkarmaktan geri kalmadı.

Erdoğan, BM'ye değil, devletin bir tutumuna karşı çıkıyor. Oysa Habitat II, merkezi Kenya'nın Nairobi kentinde bulunan doğrudan BM'ye bağlı bir organizasyon. Sorun "pastadan pay" alma sorunu...

Belediyece yapılacak çalışmalar "Alternatif Habitat" değil, eş zamanlı bağımsız etkinlikler düzenlemek.

Erdoğan'ın yani islamcıların tavrı çelişkilerle dolu. Belediye'de "şaşkın" bir telaş var: Habitat'ın arefesinde parke taşlarını söküp, milyarlarca lira harcamak ve bir semtin yaşamını altüst etmek... Aynı zihniyet geçtiğimiz yıllarda Taksim'deki yaşam biçimini değiştirmek için neler yapmamıştı ki? Beyoğlu Belediye Başkanı Nusret Bayraktar'ın "Günahkar Sokak" olarak ilan edilen Nevizade Sokak'ta da hummalı bir çalışma var. Her şey bir yana Habitat II, bir batı zihniyeti ve projesi değil mi? İşin içinde milyarlar olunca söylem ile eylem farklılaşıyor ve "parayı ne tarafa koyarsanız kıble o taraf" oluyor. Erdoğan'ın "Alternatif Habitat" söylemi içinde, sokak köpeklerinin katledilmesi, sokak çocuklarının kent dışına çıkarılması ya da "gözden ırak bir semte" alıkonulması gibi "insani!" şeyler de var.

Bütün bunlar, "parsa toplamak" için yapılan "islami bir show!"

İHD'nin konumu ise çelişkilerle dolu. İstanbul İHD Şubesi, yaşanan savaş ve insan hakları ihlallerinden dolayı bağımsız bir çalışma yapıyor, ama adını doğru koymuyor; "Alternatif Forum." İHD, BM'de suyun başını tutan ülkelerin savaş sanayii sayesinde ayakta durduklarını görebilse, doğa insan ilişkilerini daha derinlikli kavrayıp, Habitat'ın mantığını daha derinlemesine sorgulayabilse "Alternatif Habitat" derdi.

TÜRKKENT'in (Türkiye Kent Kooperatifleri Merkez Birliği) tutumundan da söz etmeliyiz. Kendileriyle Habitat II'nin hazırlık sürecinde ilk kez birliğe bağlı Konut Birlik üyesi Mimarlar Odası eski başkanlarından Yücel Gürsel'in 19 Ekim 1995 tarihinde BSP Beyoğlu ilçesinde, "sosyalistleri resmi sürece katma" çabaları içinde tanıdık. Gürsel'in, "nasıl kredi alınacağını" da anlattığı görüşleri özetle şöyleydi:

"Sivil toplum kuruluşları bilinçli olarak geç bilgilendirilmiştir. Elimizi çabuk tutmalıyız. Ulusal Rapor'a BM nezdinde karşı çıkmalı, kentlerin varoşlarını örgütleyip 3–14 Haziran tarihlerinde eyleme sokmalıyız." Bu olumlanacak görüşlerin ardından Gürsel ekliyordu: "Ama mutlaka resmi sürece de katılmak gerekir."

Biz kendilerine, varoşları Taksim'e taşımakla, kredi almanın farklılığını söyledik. İHD üyesi bir arkadaşın, "bunca yaşananlardan sonra Habitat'a katılmanın yanlışlığını" söylemesi üzerine Gürsel, "sosyalist" olduğunu söyledi. Aynı tavrı, Helsinki Yurttaşlar Derneği'nden Sinan Gökçen'de de gördük.

Konut Birlik'ten Sönmez Targan ise, Kanal 7'deki bir programda, "Toplu Konut Fonu'nun Avrupa İskan Fonu'ndaki kredileri kesmesinden" söz edip, işin "parasal" boyutuna değinerek duruş belirledi. "Okur Mektupları" dergisinin toplantısında bunun nedenini soran bir arkadaşı da "Vatan hainliği" ile suçladı.

TÜRKKENT daha sonra, sırasıyla Mecidiyeköy Kültür Merkezi, Bilkent ve tekrar Mecidiyeköy Kültür Merkezi'ne sivil toplum kuruluşlarını çağırarak, "Toplu Konut İdaresi'ne alternatif, bir yapı oluşturmak" için toplantı düzenledi. Bu toplantılarda, "anti–emperyalizm" söylemleri duyduk, ama işin özü tartışılmadı. Bu arada, Cumhuriyet gazetesinde ilginç bir yazı yayınlandı. TÜRKKENT Başkanı Oğuz Soydan, konut kredilerinin yükseltilmemesi halinde, temel barınma ihtiyacına destek vermeyen hükümeti Habitat II, zirvesinde dünya kamuoyuna şikayet edeceklerini belirtiyordu!

Sonuç olarak Habitat II sürecinde muhalif toplumsal yapılar dışında kalan kesimler, kavramları karıştırarak, işin özünü atlayarak, insana ve doğaya karşı sorumsuzluklarını sürdürüyor ve çıkar hesapları yapıyor.

Bütün bu gelişmeler içinde ise, gerçek bir "Alternatif Habitat" çalışması, "Alternatif Habitat Platformu" ile örtüşüyor ve sürdürülüyor. Platform, çalışmasını Savaşa Karşı Barış Dergisi'nde yürütüyor ve bu organizasyon baştan aşağı aldatmaca olduğu için işin özüne karşı çıkıyor ve alternatif program ortaya koyuyor.

Doğa insan ilişkilerinin hiçe sayılmaya devam edilmesi, Habitat'ın uluslararası sermayenin çıkarlarına hizmet etmesi karşısında bu küme, düşüncelerini İnternet, faks ve toplantılar aracılığıyla Türkiye ve Dünya kamuoyuna, sivil toplum kuruluşlarına iletmiş durumda...

Nevzat Demir

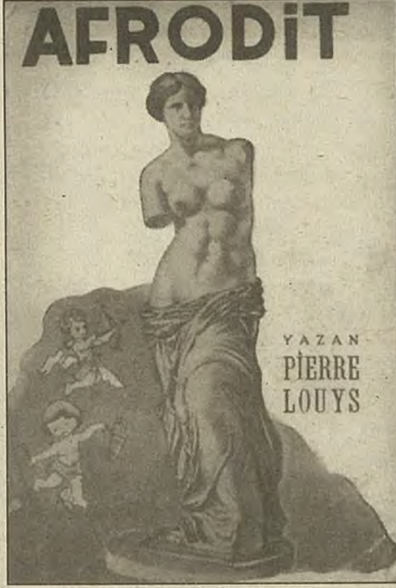
"Mısralara mısralar ekleyen Buselere çiçekler açtıran ben"

Filiz ÖZDEM

"Söz uçar, yazı kalır" deyişi, yazılı kültürle buluştuğumuz hemen her durumda kendini anımsatır. Yazılı kültür aracılığıyla, çağlar önce ifade edilmiş duygu, düşünce, deneyim ve bilgi birikimlerini elimizin altında tutmak, o hep ilerleyen ya da bizim ilerlediğini söylediğimiz zamanı yassılaşmış biçimde içimizde hissetmenin garip heyecanını verir. Bu yalnızca geçmiş zaman için değil, gelecek zaman için de geçerlidir.

Çünkü geçmiş zaman olmaya aday "şimdi"nin kültürü de, gelecek zaman insanları tarafından incelendiğinde kimbilir ne heyecanlara neden olacaktır?

Yukarıdaki dizeler de, İ.Ö. 6. yy başlarında yaşadığı ileri sürülerek Pierre Louys adlı bir yazar tarafından edebiyat dünyasına sunulmuş kadın şair Bilitis'e aittir. Artık Louys yukarıdaki heyecana kapılarak mı, yoksa başka nedenlerle mi bilinmez, heyecanlı ve inandırıcı bir tarihsel çerçeve vererek sunduğu bu şairin arkasında kendini gizli tutmuş ve kendi yazdığı şiirleri Bilitis'in şiirleri olarak ortaya koymuştur. Ama gerek yaşamöyküsü, gerek şiirlerin taşıdığı tat bakımından okurun gönlü Bilitis'i gerçek olarak düşünmekten alıkoyamıyor. Fransız yazar Louys'nun, yayınlandığı zaman büyük ilgi gören, Eskiçağ yaşamını ve geleneklerini anlatan

romanı Afrodit, Yeni Çığır kitabevi tarafından 1964 yılında şöyle sunulmuş: "Kültür, muhakkak ağırbaşlı, kara kitaplar vasıtası ile edinilemez. Öyle eserler vardır ki, şurasından burasından okumamız bile bize kültürü, hatta farkına varmadan verebilir. İşte, 'üslup romanı' türüne en güzel örnek gösterilen P. Louys'nun bu kitabı da, ilkçağ uygarlığının pınarı Mısır'ın din ve diğer sosyal düşünceleri hakkında, bize bilgi sunuyor. Fakat bu sunuş, didaktik kitapların soğuk metodu ile değil, elmanın, içindeki şekeri bize vermesi gibi, nerden geldiğinin farkına varmadan oluyor."

1894 yılında yayınlanan ve (kitapta tarihi yazmıyor) sanırım yine '60'lı yıllarda Türkçeye çevrilen, Nebioğlu yayınlarının çıkarttığı Bilitis'in Şarkıları'nın fiyatı 350 kuruş. İnsanlar doğup ölüyor, devletler kurulup yıkılıyor, paralar eskiyor; umutlar, beklentiler, acılar yer ve zaman değiştiriyor, ama sanat tüm insanlığın en büyük hazinelerinden biri olarak varlığını koruyor.

Bilitis'in olmayan yaşamı, Louys'ya göre şöyledir: Finikeli bir anne ile Yunan bir babanın çocuğu olan Bilitis Pamfilya'da doğar. Çobanlık yaparken umutsuz bir aşk yaşar; bilinmeyen bir nedenden dolayı çocuğunu kaybeder ve 16 yaşındayken, o zaman ahlaksızlıkların kol gezdiği eğlence kenti Midilli'ye kaçar. Gece hayatının tüm hızıyla sürdüğü bu yerde erkekler dışarıda gönül eğlendirirken, kadınlar da birbirleriyle avunurlar. Bilitis burada, lezbiyen sözcüğünü borçlu olduğumuz, kendisi gibi biseksüel olan Lesboslu şair Sappho ile tanışır. Farklı kadınlarla gönül ilişkisi olur. Mnasidika'yla yaşadığı 10 yıllık aşktan sonra, çılgınlık derecesine varan kıskançlığı yüzünden Midilli'yi de terkedip Kıbrıs'a gider. Yaşamının son dönemine ilişkin bilginin olmadığını söyleyen Louys'ya göre Bilitis, şarkılarını olgunluk döneminde yazmıştır; çünkü dağlarda büyüyen bir çoban kızının Eolienne stilinin güç ve çapraşık kafiyelerine göre şiir yazması olanaklı değildir.

ŞARKI

Ormanın gölgeleri,
söyleyin bana,
sevgilim nereye gitti?
Ovaya indi.
Ova söyle... Sevgilim
nereye gitti?
Irmak boyunca indi.

Onun geçtiğini gören güzel
ırmak,
söyle bana, o burada mı?
Beni bıraktı yola saptı.
Yol, onu görüyor musun hala?
Beni bıraktı, sokağa saptı.

Ey beyaz sokak! Şehir yolu,
söyle bana onu nereye götürdün?
Sard'a giden altın sokağa.
Ey ışık yolu, dokunuyor musun
onun çıplak ayaklarına?
Kralın sarayına girdi.

Ey saray, ey yeryüzünün saltanatı!
Geri ver onu bana.
Bak artık onun göğsünde bir gerdanlık,
saçlarında püsküller var.
Bacaklarından aşağı sarkan dizi dizi
inciler ve beline dolanan
kollar var.

İLAHEYE VERİLEN ADAK

Ellerimle ördüğüm bu çelengi Perga'da tapındıkları Artemis'e vermeyeceğim. Halbuki o iyilik seven bir tanrıdır. Beni bir gün güç bir doğumdan kurtaracak.

Sid'de tanıdıkları Athena'ya da vermeyeceğim. Halbuki o altın ve fildişinden yapılmıştır. Elinde de kuşları imrendiren kırmızı bir nar taşır.

Onu yalnız, ta içimden taptığım Afrodit'e vereceğim. Taze güllerden yaptığım bu çelengi mukaddes ağaca asacak olursam... Dudaklarımın özlediği şeyi ancak o bana verebilir.

Fakat ne istediğimi yüksek sesle söylemeyeceğim. Parmaklarımın üstüne basarak uzanacağım. Dudaklarımı ağacın yarığına yerleştireceğim ve sırrımı ona gizlice fısıldayacağım.

BİLİTİS

Bir kadın beyaz yünlere bürünür. Öbürü ipekliler giyer ve altınlar takar, bir başkası çiçekler, yeşil yapraklar ve üzümlerle süslenir.

Bense ancak çıplak yaşayabilirim. Sevdiğim, beni olduğum gibi al. İşte Bilitis... Elbisesiz, mücevhersiz ve sandalsız...

Saçlarım kendiliğinden siyah, dudaklarım kendiliğinden kırmızı. Saçlarımın kıvrımları serbest ve yuvarlak tüyler gibi yüzümün etrafında uçuşuyorlar.

Beni, uzak bir aşk gecesinde annemin yaptığı gibi al!.. ve böylece hoşuna gidiyorsam eğer... bunu bana söylemeyi unutma!

YEMİN

Irmağın suları tekrar karlı tepeleri tırmanırsa...
Denizlerin oynak dalgalarına arpa ile buğday ekilirse...

Göllerde çam ağaçları, kayalarda nilüferler biterse.
Güneş kararır, ay çimenlerin üstüne düşerse...

Ancak o zaman seni unutur ve başka bir kadın alırım.
Canımın içi, ruhumun ruhu Bilitis...

Evet böyle söyledi... Bana böyle söyledi.
Artık dünya umurumda değil. Ey saadet!..
Bahtımla boy ölçüşmeye kalkan çılgın saadet...
Söyle nerdesin?

ANA ÖĞÜTLERİ

Annem beni karanlıkta yıkıyor, güneşte giydiriyor ve aydınlıkta tarıyor.
Fakat ay ışığında gezinmek istediğim zaman kuşağımı sıkıp, iyice düğümlüyor.
Bana diyor ki: Bakirelerle oyna, küçük çocuklarla danset, pencereden bakma. Delikanlıların sözlerine kulak asma. Dulların öğütlerini tutma.
Bir akşam seni de, flütlerin sevdalı, santurların ahenkli sesleriyle büyük bir alay halinde alıp götürecekler.
Bilitis, o akşam giderken bana üç kese zehir bırakacaksın.
Birini sabahları, birini öğlenleri, üçüncü
ve en acı olanlarını da bayram günleri içeceğim.

SON KİTABE

Ben, mısralara mısralar ekleyen, buselere çiçek açtıran ben, burada, taflanların siyah yaprakları ve güllerin sevdalı çiçekleri altında yatıyorum.

Periler diyarında büyüdüm. Dostlar adasında yaşadım. Kıbrıs adasında öldüm. Onun için ismim nam salmıştır ve mezar taşım zeytin yağıyla ovulmuştur.

Ey mezarımda bir lahza duran yolcu! Sakın bana ağlama. Bana güzel bir cenaze alayı yaptılar. Yas tutan kadınlar yanaklarını yoldular. Aynalarımı ve kolyelerimi mezarıma koydular.

Şimdi Asphodele'nin solgun çayırları üstünde tutulmaz, görülmez bir gölge gibi dolaşıyorum ve yeryüzündeki hayatımın hatıraları, yeraltındaki

ÖLÜM TÜRKÜSÜ

Ey Midilli'nin ilham perileri! Bir ölüm türküsü söyleyin! Dünya bir matem elbisesi gibi karanlık. Sararmış ağaçlar da kesik saçlar gibi titreşiyor.

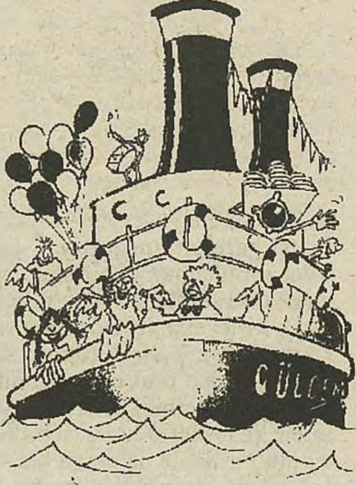
Ey Heraios! Ayların en tatlısı, en hazini! Yapraklar karlar gibi yavaş yavaş dökülüyor. Aydınlanmaya başlayan ormana güneş daha fazla sokuluyor. Sessizlikten başka bir şey duymuyorum.

Uzun yılların yükünü taşıyan Pittakos'u mezara götürdüler. Tanıdıklarımın çoğu öldü. Yaşayan da benim için artık ölmüş gibidir.

Bu adada ölümünü gördüğüm onuncu sonbahardır. Benim için de artık gitmek zamanı geldi. Ey Midilli'nin ilham perileri... benimle

Sezai Sarıoğlu

Düşüzlerimiz; uçurtmalarımızdaki düşyazılar

"Ölüyüz, ölüler kendilerini toplar orada
Çağlar ki kalınlaşır, gerilir, eylemler hazırlanır
Düşer kan saatleri, çarşılar kalır."

Bu ülkede nasıl ölünür, kaç kere ölünür ve ölenler nasıl ulaştırırlar can sıkıntılarını, sevinçlerini bizlere... Bir fotoğrafta çerçevelenmiş ve artık yaşamayan birine biz nasıl ulaşabiliriz. Onlar, sadece bizden önce uyumuş bir

arkadaşımız, kardeşimiz, sevgilimiz, yoldaşımız olamazlar mı?

Onlar sokaktan, bizden önce çekilmiş, oyunlarımızı, afişlerimizi, yazılamalarımızı, kuşlamalarımızı nadasa bırakmış erkenci çocuklar ikizlerimiz, üçüzlerimiz, düşüzlerimiz değiller mi?

Onlar "artık dışarıda rastlamayacağımız" akranlarımız değil midir?

Hiç kimse, ama hiç kimse, çocukluklarımızı, düşlerimizi, yarım kalan uçurtmalarımızın renklerini, hüznünü, bizim yüzümüze eski bir kabahat gibi iliştiremez. Bir kere daha, bin kere daha, bizler, düşekalka düşlere yolculuk yapan, hissesiz harikalar kumpanyasından herhangi bir çocuğuz ve; dünyaya replik veriyoruz:

"Sahi sizce gelecek haftaya büyümüş olur muyuz?" sözü bize uygundur. Bunca işimiz arasında büyümeye devam ediyoruz.

17 Nisan Operasyonu'nda, "İstanbul'un orta yerinde", tasarlanarak öldürülen Ayşe Gülen'in bir ANNELER GÜNÜ'nde, uzak–ta-ki enyakını Anne'sine yazdığı mektup bir "elimize ulaşacağı tutan" manidar bir göndermedir:

"aşk tutulmasıdır, düş tutulmasıdır geçer
yüreğini eskitme ey sol mohikan... "

Mektubu birazdan okuyacaksınız, ama söyler misiniz, ölünce hangi adıyla çağrılır bizimkiler...

Bunu hep merak ettim...

Çünkü hatırlanan bir arkadaşlıktır ölüm...

"Biricik Anne'ciğim
Senin gibi tatlı güzel, fedakar çok iyi bir Anne'ciğe sahip olduğum için öyle mutluyum ki!.. Böylesi ayrı olmak üzücü, ama gelecek günlerde beraber olabilmek dileğiyle Anneler Günü'nü candan kutlar, hasretimin tüm coşkusuyla öperim. Bu güzel günün kutlu, sen mutlu ol Anne'ciğim...

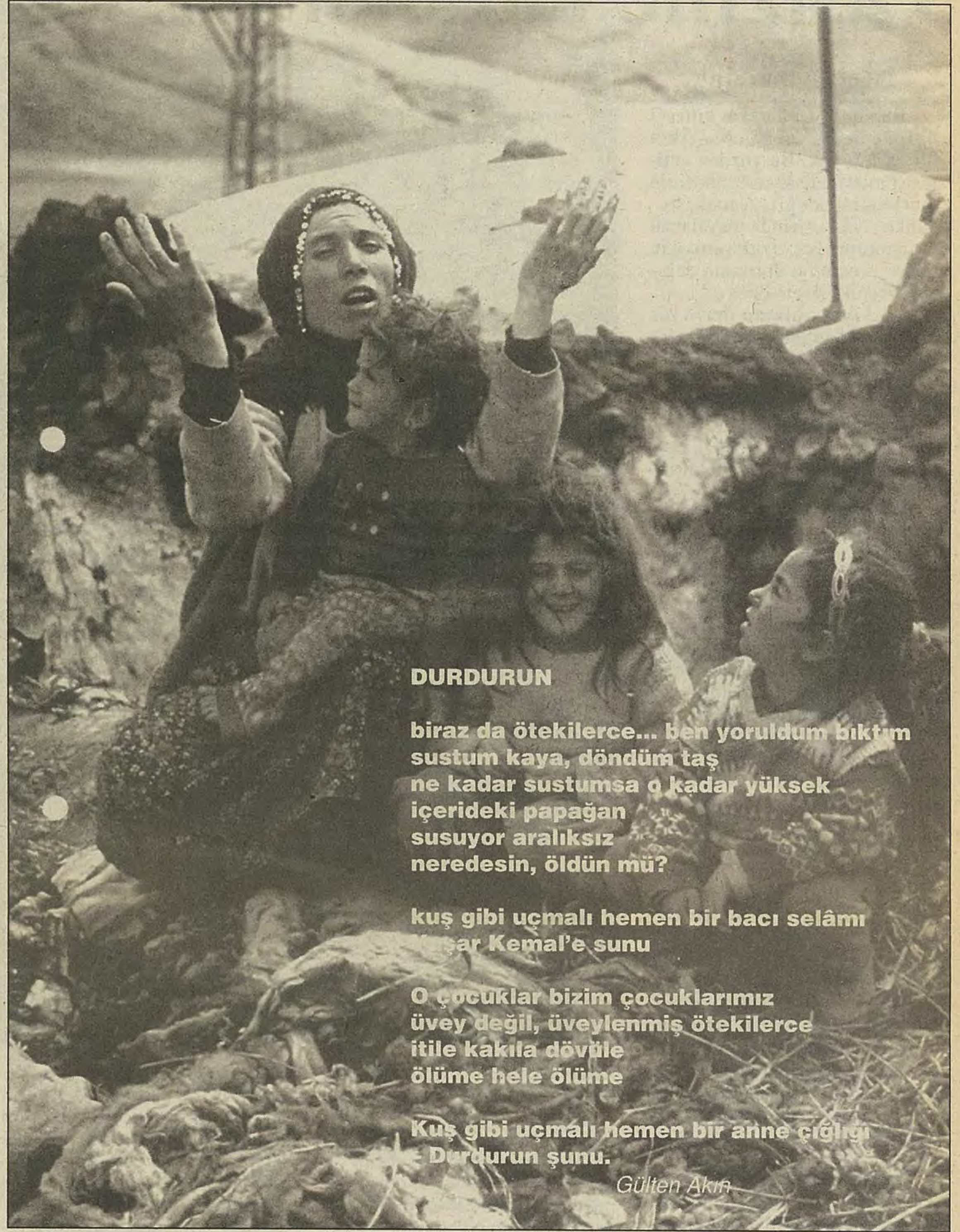
Seni canı kadar seven kızın
AYŞE

Alışamadım alaca karanlığına bu Fındıklı'nın Anne'ciğim.
Sen olmayınca sevemedim boynu bükük insanları
Hasretin içimde her an Yanardağlar gibi kaynamada.
Bulamadım Anne'ciğim, senin gibi melek yüzlü birisini
Yıllardır hasret kaldım, uzanacak bir dost ele muhtacım.
Hep acı dolu akşamları bu Fındıklı'nın.
Issız sokaklarında bir yalnızlık hükümran olmuş
Yaşamak azap veriyor insana.
Sürünmekse alınyazımız.
Buralarda güneş başka yerde doğuyor ANA. Mağrur bakışlı insanları başka türlü gülüyor. Hep aynı şeyler yaşanır bu sert diyarın akşamlarında. Benim gibilerin.

SEVDİKLERİNE HASRETLİK ANACIĞIM!.."

Bu mektupları okudukça, muhalif mevsimler geliyor aklıma...

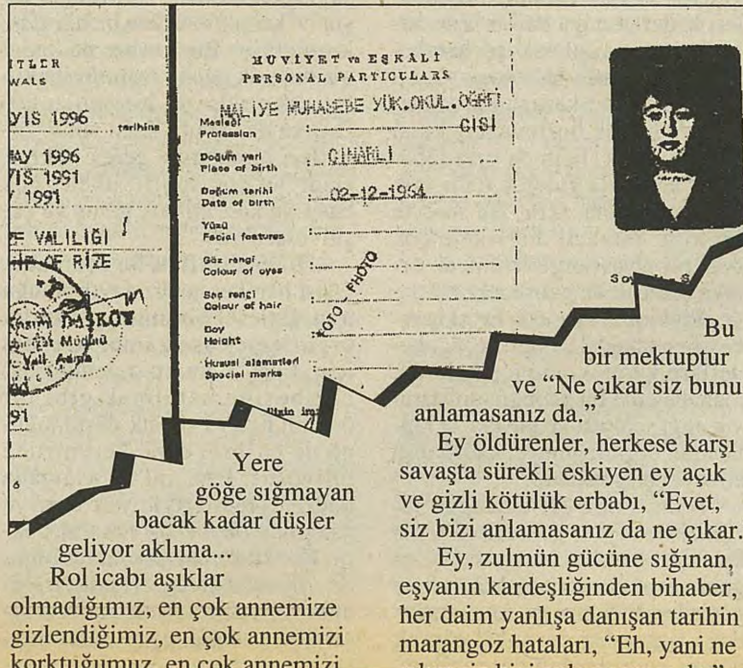
Alıngan koşuşturmalar, köşe bucak serpiştirdiğimiz yorgunluklar, annelerimizin söylediği, yarısını dinleyip yollara düştüğümüz meseller

Anneler sustukça daha daha uzaklaşıyor B a r ı ş....

Anneleri konuşturun... Durdurun savaşı... Durdurun şunu...

Barış'ı anne gözlerinden öpüyorum...

Bu bir mektuptur ve "Ne çıkar siz bunu anlamasanız da."

Ey öldürenler, herkese karşı savaşta sürekli eskiyen ey açık ve gizli kötülük erbabı, "Evet, siz bizi anlamasanız da ne çıkar."

Ey, zulmün gücüne sığınan, eşyanın kardeşliğinden bihaber, her daim yanlışa danışan tarihin marangoz hataları, "Eh, yani ne

Yere göğe sığmayan bacak kadar düşler geliyor aklıma...

Rol icabı aşıklar olmadığımız, en çok annemize gizlendiğimiz, en çok annemizi korktuğumuz, en çok annemizi

Bir mektuptur bu, bittiği yerde başlıyor...

Herkes, yüzünün yokuşunda kuşlar uçarken hatırlasın...

Herkes, annesine gizlenirken resimlerine baksın...

Herkes, afişlemeden yorgun dönerken unutulan noktayı unutmasın...

Hatırlamak; bir mektubun karakutusu... İçinde, ne çok anne...

"Örneğin ölüversem şu daracık yüreği kullanaraktan
Ölüversem şuracıkta
Bakınca herkes orama burama
Derler mi bir ağızdan: Bu ölen de kim?
Hey tanrım! Bu ölen de kim, yani kim yaşamış kendi adına"

Faşizme karşı mücadele üzerine notlar-1

Faşizme karşı omuz omuza

Ergin YILDIZOĞLU

Bugün faşist hareket kitlesel bir güç değil, sokaklarda etkin bir varlığı yok. Bu yüzden antifaşist mücadele siyasi gündemin merkezinde değil. Ancak, bugünkü siyasi ortamda mayalanan gelişmeler, çok uzak olmayan bir gelecekte bu durumun değişebileceğini düşündürüyor.

Türkiye toplumu derin bir ekonomik, siyasi ve ideolojik (hatta savaşı da göz önüne aldığımızda, ulusal) bir kriz yaşarken, sol muhalefetin de örgütlenme düzeyi ve siyasi profili yükseliyor. Önce büyük bir ilgi, coşku ve birlik ruhuyla ÖDP kuruldu ve hızla ülke çapında örgütlendi. ÖDP'yi, dikkate değer bir destek ve mücadele ruhuyla kurulan Emek Partisi izledi. 1 Mayıs bu iki partinin dışında ve özellikle toplumun en yoksul kesimlerinden gelen (varoş gençliği), sermayeye, servete karşı son derece de kızgın, büyük bir muhalefet kitlesinin de olduğunu gösterdi. Faşist reaksiyonun etkinliğini yeniden artırabileceğini düşündüren işte bu, egemen sınıflar açısından oldukça tehlikeli bir ortam oluşturan gelişme.

1 Mayıs bir şey daha gösterdi; gerek hazırlıklar sırasında, gerekse daha sonra yaşanan bazı yaklaşımlara bakarsak, bugün sol içinde bir iş ve eylem birliğinin olasılığı vardır. Bu eylem birliği olasılığının faşizme karşı mücadele bağlamında ele alındığında çok büyük bir öneme sahip olduğunu ve böyle bir olasılığın, uzun bir aradan sonra tekrar karşımıza çıktığını düşünüyorum. Niye böyle düşündüğümü anlatabilmek için önce faşizme karşı mücadele üzerine kısa bir hatırlatmada bulunmak istiyorum.

Faşist hareketin gelişmesinde iki aşama tespit etmek mümkün: Birincisi ortaya çıktığı ve kadrolaşarak geliştiği doğuş aşaması, diğeri de orta sınıflarla kitlesel bağlar kurarak sokaklara hakim olmaya ve iktidar arayışlarına girme aşaması. Bu iki farklı aşama kanımca birbirinden farklı mücadele taktiklerini gündeme getirmektedir. Bugün karşımızda durduğunu düşündüğüm fırsatı değerlendirmeye geçmeden, önce bu iki aşamaya ve bu aşamada geçerli olduğunu düşündüğüm mücadele taktiklerine kısaca değineceğim.

Antifaşist mücadelede iki aşama

Başını küçükken ezmek gerekir!

Bilindiği gibi, faşist harekete karşı en etkili ve başarılı mücadele, bu hareketin doğmakta olduğu anda verilebilir. Bu an, faşist hareketin en zayıf olduğu, henüz kitle desteğinin olmadığı, kadrolarının yeterince tecrübeli ve kendine güvenli olmadığı, örgütlenmesinin yetkinleşmediği aşamadır.

Bu aşamada, faşist harekete, devlet ve burjuva partiler ve bü- [...] üzere aydınlardan öğrencilere

zanılmamışlardır. Hatta, orta sınıflar, bu hareketin aşırı fikirlerinden, riskli siyasi pratiğinden korkmaktadırlar. Bu aşamada faşist partinin liderlik sorunu da henüz kesin bir şekilde çözülmemiştir. Liderlik henüz yenidir, liderin kişiliğine ilişkin mitler henüz tam olarak yerleşmemiştir.

Bilindiği gibi, faşist hareket faaliyetine, genellikle, ulusal azınlıklara, farklı ırktan insanlara, yabancılara yönelik saldırılarla, milliyetçi, ırkçı propagandayla başlar. Bu faaliyet içinde başlayan örgütlenme ve kitle desteği giderek işçi hareketini, sosyalistleri hedef almaya başlar. Zamanla, faşizm esas olarak işçi hareketi ve sosyalistlerle savaşarak, bu alanda zaferler kazanarak, etkisini hem büyük burjuvaziye karşı kanıtlayacak, hem de orta tabakalar arasında giderek daha çok taraftar kazanacaktır. Bu süreçte bir kitle hareketi doğarken, çok özel bir siyasi örgütlenme de ortaya çıkacak ve gelişecektir.

Bu birinci aşamada faşist hareket, fırsat buldukça bazı seçtiği hedeflere vurarak, üniversitelerde, mahallelerde bu yaptığı vuruşların yarattığı sempati ve güveni de kullanarak örgütlenmeye, kadro inşa etmeye çalışmaktadır.

Daha sonra ele alacağım tarihsel deneyler göstermektedir ki, faşist hareket bu aşamada, en geniş toplumsal destek harekete geçirilerek; yani işçi sınıfı dışındaki kesimler de dahil olmak üzere aydınlardan öğrencilere [...]

reketle ve sokakta kolaylıkla durdurabilir. Bu şekilde kitlesel bir karşı koyuş faşistlerin moralini bozar, geniş kitleleri faşizme karşı hazırlar ve böylece faşistlerin başkaldırması uzun bir zaman önlenebilir. Bu süreç doğal olarak (kitlesel hareketliliğin de etkisiyle) toplumu daha da demokratikleştireceği için de emekçilerin sermayeye karşı mücadele olanaklarını ve şanslarını artırır.

Bu aşamada çok çeşitli siyasi eğilimden ve sosyal katmanlardan oluşan grupların ve kitlenin ortak mücadele etmesine olanak sağlayacak birlikler, örneğin faşizme karşı mücadele birliği gibi, kurulabilir. Bunlar her ne kadar bir birleşik cephe mantığı ile kurulacak olsalar da, bir sınıflar ittifakı ya da "sınıfa karşı sınıf" örgütleri olmalarına gerek yoktur. Hedefler çok sınırlı, ilkeler çok basit ve katılım çok geniş ve çeşitli olacaktır.

Diğer taraftan bu aşamada, faşist hareket henüz zayıf olduğu için, kitlesel bir antifaşist birlik örgütlemek ise zaman alacağı için, telaşla, kadro eylemlerinin cazibesine kapılmak gibi bir önemli hataya sık sık düşüldüğünü de tarihsel deneylerimizden biliyoruz. Faşizmi bu aşamada kadro eylemleriyle yok etmeye çalışmak büyük bir hata olacaktır. Çünkü faşizm sosyal bir olgudur. İkincisi kadro eylemleri, solcuları / sosyalistleri sadece faşistlerle değil, aynı zamanda, kolluk güçleriyle, yani kadro ey-

cadele alanlarında karşı karşıya bırakır. Nihayet, kadro eylemlerinin sonuçlarını kitlelere anlatmak bir yana, (sosyal demokrat ve liberal -yasalcı- partiler de tepki göstereceği için) hemen arkasından gelecek olan medya saldırısını bile göğüslemek mümkün olmayacaktır. Bu tür kadro eylemleri, antifaşist güçlere, istikrarı korumak adına bir karşı propaganda yapmanın araçları olarak medya tarafından kullanılarak ters teperler.

Diğer taraftan, kadro eylemlerinin getirdiği riskler de, günlük yaşamda kolayca alınamayacak kadar yüksektir. Böylece faşizme karşı kitlelerin hareketlenmesi mümkün olmadan, çatışmanın düzeyi ve sıcaklığı artırılır. Antifaşist güçlerle kitleler arasında bir güven ilişkisi sorunu doğar.

Bu kadro eylemleri faşistleri durdurmaz. Buna karşılık kolluk kuvvetleri karşısında yenilerek eksildikçe, antifaşist mücadele alanı çok değerli, çok kararlı kadrolarını kaybetmeye ve boşalmaya başlar. Meydan giderek devlet güçleri ile desteklenen faşistlerin genişlemesine uygun bir hale gelir.

Kitleselleşen faşizm: Sınıfa karşı sınıf

İlk aşamada, acilen yukarıdaki gibi bir birlik oluşturularak sokakta, bir kitle hareketi ile durdurulamadığı takdirde faşist hareket istikrar kazanmaya, günlük-

ya ve yayılmaya başlar. Böylece faşist hareket durdurması çok daha zor olan ikinci bir aşamaya girer; orta sınıflarla bağlarını kurarak kitleselleşir. Böylece, faşizme karşı, karışık toplumsal katmanlardan oluşan, toplumun geniş kesimlerini kapsayan, alelacele ve nisbeten kolayca birlikler oluşturmanın da fırsatı kaçar.

Artık orta sınıflar faşizmin etkisi altına girmeye, solcularla faşistlerin, netice almayan, ama toplumda istikrarsızlık yaratan "sıcak temaslarından" dolayı hem kızmaya, ama hem de faşistlerden korkmaya başlamışlardır. Bu "sıcak temas" içinde güvenlik güçleri de hızla ve açıkça faşistlerin yanında taraf olmaya başlarlar.

Bu aşamaya geçildikten sonra, birinci aşama için geçerli olan, "geniş" mücadele birliği taktiği işlevini yitirir. Orta sınıfları da faşizme karşı mücadeleye çekmeyi amaçlayan bu taktik, işlevini yitirmek bir yana zararlı hale gelir. Hatta, faşistlere karşı, faşistlerin de etkin olmaya başladığı bu kaygan alanı temel alarak mücadele etmeye kalkmak yenilgiyi baştan kabul etmek olacaktır. Artık faşizme karşı, bu hareketle hiç uzlaşmayan bir sınıf olarak, işçi sınıfı ve işçi hareketini de en iyi kavrayan sosyalistler yalnız kalmışlardır. Bu noktadan sonra, faşizmi durdurmak için geriye, sadece işçilere dayanarak, işçi hareketini birleştirerek ve ancak bunun yarattığı basınç ile orta sınıfları etkilemeyi denemekten başka bir çare kalmaz. Artık antifaşist mücadele "sınıfa karşı sınıf" aşamasına girdiği için çok daha zordur ve ister istemez, geniş kapsamlı olmak, iktidar sorunu ile birleşmek zorundadır. Çünkü artık büyük sermaye tercihini yapmaya, devlet güçleri faşistlerle organik bağlar kurmaya başlamıştır. Bu aşamada birleşik işçi cephesinden, bu çok zor araçtan başka mücadele aracı kalmamıştır.

İkinci aşamada içine düşülebilecek en büyük yanlış ise faşizme karşı işçi cephesinin, işçi hareketinin birliğini ve sonra da toplumdaki etkisini yaygınlaştırmak için bir araç olduğunu unutarak, çalışmaları mücadeleyi fabrikalara ve sendikalara kapatmak olacaktır. Halbuki bu aşamada da kitlesel gösteri ve her fırsatta sokağa çıkmak çok önemlidir. İkincisi, bu aşamada, toplumdaki diğer muhalefet odaklarının, işçi cephesine desteğinin kazanılması hala çok önemlidir. Diğer taraftan birinci aşamada burjuva (orta sınıf anlamında) antifaşistlerle birlikte davranmak ve yasaları da faşistlere karşı kullanmaya çalışmak son derecede büyük bir öneme sahipse de, ikinci aşamada durum biraz farklıdır. İkinci durumda kitlesel eylemin sınırlarını yasalar değil, kitlelerin havası ve gitmeye hazır olduğu nokta belirlemek zorundadır. Çünkü bu aşamaya gelindiğinde, güvenlik güçleri, devletin baskı örgütleri, ceza yasaları vb. faşist hareket mevzi kazandıkça büyük öl-

mada, işçi cephesinin en önemli ortağı reformist partiler, sosyal demokratların "aman olay çıkmasın" mantığı ile sık sık eylemleri iğdiş ettiğini, kitlelerin sokağa çıkmasını engellemeye çalıştığını, yeni ve baskıcı yasa değişikliklerini kolayca, demokrasi adına kabul edebildiklerini de hatırlamakta büyük yarar vardır.

Türkiye'de faşizme karşı mücadele

Kabaca bir yaklaşımla, Türkiye'de faşist hareketin, 1960'ların sonu 1970'lerin ortasına kadar, ilk aşamasını yaşadığını, 1970'lerin ikinci yarısında da ikinci aşamaya geçerek kitleselleşmeye ve iktidarı hedeflemeye başladığını söyleyebiliriz sanırım. Ne yazık ki, ilk aşama Türkiye solunun ayrışma ve parçalanma sürecine denk gelmiş, faşistlere karşı sistematik ve sürekli eylem birlikleri kurulamamış zamanla yaşanan hayal kırıklığının da etkisiyle kadro eylemleri ağırlık kazanmıştır. Faşistler ikinci aşamaya geçtiklerinde ise, sol hareket sınıf bağlarını kurmakta gecikmiş olmasının yanı sıra, hala birinci aşamanın "geniş cephe" taktiklerini sürdürmeye çalışmasının da etkisiyle "sınıfa karşı sınıf" taktiğini uygulamaya koyamamıştır. Bu yüzden sol hareket elinde ne var ne yok, tüm kadrolarıyla ve giderek zayıflayan kitle tabanıyla faşist hareketi durdurmaya çalışmıştır. Sol hareketin bu direnişi faşistlerin sokaklarda kesin bir zafer kazanmasını engellemiştir. Bu durum büyük sermayenin faşizme güveninin gereken düzeye çıkmasını da engellemiş, karar vermesini geciktirmiş ve sonunda, daha yakından bildiği orduyu tercih etmesine yol açmıştır.

Bu çok kaba ve kısa özet bir şey daha göstermelidir bize. 1970'lerde sol hareket dünyanın en güçlü ve örgütlü faşist hareketiyle savaşmış ve bunu yenememiş ama, iktidar olmasını bir ölçüde engellemiştir. Bu arada da sol hareket, çok büyük mücadele (zaman zaman başarı, zaman zaman da yenilgi de olsa paha biçilmez) deneyleri biriktirmiştir. Bu deneyleri hatırlamakta, özellikle bugün bazı hataları yeniden tekrar etmemek, daha önce başarıyla kullanılmış olan mücadele araçlarını tekrar kullanmak açısından hayati bir öneme sahiptir.

Faşist hareket 1980'lerin başında devreden çıkarıldı. Bu bir darbe ve siyasi olarak kesinti anlamına geliyordu. Faşist hareket 1980'lerin sonuna doğru tekrar ortaya çıktığında ise siyasi coğrafya değişmiş, bir taraftan faşistlerle aynı tabanı paylaşan müslüman hareket vardı, diğer taraftan da bir nefret nesnesi olarak sosyalistlerin yerini, PKK ve Kürtler almıştı.

Faşist hareket savaş ortamını ve şoven milliyetçiliği, Kürt düşmanlığını, kendine örgütlenme aracı, devlet güçlerini de örgütlenme alanı olarak seçti bu aşamada.

Faşist hareket şimdi birinci aşamayı tamamlamaya çalışıyor. Faşist hareket, henüz ikinci aşamaya, sokakları ele geçirdikten sonra kitleselleşmeye başlamamıştır. Şimdi, kesintiye uğradıktan sonra yeniden canlanan, içinde farklı akımları barındıran, liderlik sorunu yaşayan, ideolojik homojenliğini sağlayamamış, ancak özel durumlar, örneğin, asker cenazeleri, askere gönderme şölenleri, hatta milli maçlarda kitleselleşebilen, ama devlet içinde yaygınca örgütlü, muhafazakar partiler içinde yandaşları olan bir faşist hareketle karşı karşıya olduğumuzu düşünüyorum.

Bu yüzden bugün, birinci aşamanın "faşizme karşı en geniş birlik" taktiğinin hala geçerli olduğunu ancak bunun içinde ekonomik kriz, savaş ve emek vurgusunun çok daha güçlü olarak yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer taraftan, solun, emekten yana olan güçlerin etkinliği, profili ve buna uygun olarak örgütlenmesi ve siyasi gerçekleri açıklama kampanyaları yaygınlaştıkça, bu kampanyaların etkinliği sokaklarda daha çok görülmeye başladıkça, bir tepki hareketi olarak faşist hareketin de faaliyetini artırmasını beklemek çok yanlış olmaz sanırım. Büyük bir olasılıkla, faşist hareket, bugüne kadar esas olarak savaş çerçevesinde sürdürdüğü milliyetçi, ırkçı saldırılarını genişletmeye ve doğrudan sol hareketi ve başarılı olduğu ölçüde de işçi hareketini hedef almaya, sokaklara daha sık inmeye başlayacaktır. Bu süreç içinde sol hareketin de faşistlerle sıcak temasının giderek sıklaşması ve hatta çapının büyümesi beklenebilir. Ancak yukarıda işaret ettiğim gibi, sol hareket içinde işbirliği ve eylem birliğinin koşullarının olduğuna veya hızla yaratılabileceğine ilişkin işaretler de vardır. Bu da çok umut verici bir gelişmedir.

Bir birlik olasılığı...

Şimdi, daha somut bir iki öneri ile bu bölümü bitirmek istiyorum. Bugün sol hareketin genel bir birlik eğilimi içinde olduğu görülüyor. Sol, çok uzun yıllardan sonra, şimdi, geleneksel etkisine uygun boyutlarda partilere siyaset sahnesine çıktı. Ancak, bu partilerin arasında, hem uzun dönemli tasarımları, hem de tarihe ilişkin yaklaşımları açısından büyük farklar var, örneğin ÖDP ve EP gibi. Bu iki partinin örneğinden devam edersek, bu partilerin günlük mücadeleye ve hedeflere ilişkin amaçları ise birbirine oldukça yakın gibi görünüyor. Faşizme karşı bir mücadele birliği çerçevesinde, bu iki partinin işbirliği yapması halinde, bu birliğin toplumdaki diğer antifaşist güçleri de etrafında toplayacağı muhakkaktır. Bu birliği oluşturmak için faşizme karşı olmanın yanı sıra, bununla da yakından bağlantılı olan savaş, özelleştirme ve demokratik haklar bağlamında başka talepler de var.

Bugün bu iki partinin ortak inisiyatifi ile kurulacak bir "faşizme karşı mücadele birliği", aynı zamanda islami hareketin yükselişini ve emekçiler üzerindeki etkinliğini de sınırlama şansına sahip olabilecektir. Böyle bir birliğin gerçekleşmesi halinde "sosyal demokratlar" da daha sola kaymak zorunda kalacaklardır, bu siyasi ortamda yaşabilmek için.

Yazımın ikinci kısmında, tarihte ve dünyanın başka yerlerinde, faşizme karşı mücadele ve birlik tecrübelerinden bazı örnekler vermeye çalışacağım.

Sözü edilen alanların bugünkü konumlanışlarını birtakım temel belirleyicilerle ve nedenselliklerle açıklayacak olursanız "ekonomist indirgemeci", işçi sınıfını temel toplumsal güç sayarsanız "sınıf indirgemecisi", sosyalizmi ve siyasal iktidarı hedef gösterirseniz de "iktidar indirgemecisi" oluyorsunuz. Bu işin bir çaresi yok mu?

İndirgemeyip de ne yapalım?

Metin ÇULHAOĞLU

Türkiye'de yeni sol aklın üzerinde yıllardır bir hayalet dolaşıyor. Yeni sol akıl, bu hayaletin tasallutundan kurtulmaya çalışıyor. Kurtulduklarına inananlar, henüz "kurtulamayanları" da selamete çıkarmak için üstün çabalar harcıyorlar.

Hayaletin adı "indirgemecilik"tir.

Yeni sol akla göre, indirgemecilik (reductionism) denilen bu meret her yerde hazır ve nazırdır. Sermaye birikim süreçlerinde yaşanan tıkanmalarla toplumsal bunalım arasında ilişki kurarsanız "ekonomist indirgemeci" olursunuz. Toplumsal muhalefetin toparlayıcı odağı olarak işçi sınıfını gösterirseniz "sınıf indirgemeciliği" yapmış olursunuz. Düzen karşıtı tepkilerin buluşturulabileceği bir eksen olarak sosyalizm hedefinden söz ederseniz, gene "indirgemeci" bir yaklaşım sergilemiş olursunuz. İşin en kötüsü, belirli bir toplumsal yapıyı bilimsel yöntemlerle çözümlemeye, olgular arasında birtakım nedensellik ilişkileri kurmaya kalkar ve bu arada kimi yapısal olgulara belirleyici rol tanırsanız, gene "indirgemecilik" denilen o büyük günahı işlemiş olursunuz...

Çünkü, yeni sol akıl, bugün ulaştığı o "yetkin" vizyonuyla topluma şöyle bir baktığında, aralarında çözümlenebilir ilişkiler olmayan, herhangi bir öze indirgenemeyecek, kendi özgül dinamiklerine sahip büsbütün bağımsız yapılar ya da alanlar görmektedir. Zaten, yeni sol akla göre eğer "toplumsallık" diye bir şey hala kalmışsa, o da kendi bağımsızlıklarının tadını çıkaran bu alanların hep birlikte oluşturdukları şekilsiz toplamdan ibarettir. Toplam böyle şekilsizse, siyasal öznenin de ona uyacak tarzda şekilsizleşmesi (hatta büsbütün ortadan kalkması) gerekir. Türkiye'den konuşuyorsak, sınıf hareketi, Kürt dinamiği, Aleviler, feministler, barışçılar, çevreciler, yerel yönetimler, tüketici bireyler, "sivil toplum kuruluşları", eşcinseller, transseksüeller, dernekler, tarikatlar, cemaatler ve başkaları, bu toplumun, davranış ve yönelimleri yapısal nedenlerle açıklanamayacak, ilişkilendirilemeyecek ve elbette herhangi bir öze "indirgenemeyecek" kendinde ögeleridir.

Peki böyle bir veri ile siyaset nasıl yapılacak? Nasıl örgütlenilecek? Hedef olarak ne gösterilecek?

Öyle ya, sözü edilen alanların bugünkü konumlanışlarını birtakım temel belirleyicilerle ve nedenselliklerle açıklayacak olursanız "ekonomist indirgemeci", işçi sınıfını bütün bu alanlardaki dinamikleri kucaklayabilecek temel toplumsal güç sayarsanız "sınıf indirgemecisi", sosyalizmi ve siyasal iktidarı hedef gösterirseniz de "iktidar indirgemecisi" olursunuz. Bu işin bir çaresi yok mu?

Sorun böyle konulduğu sürece bu işin gerçekten çaresi yoktur. Çare, yeni sol aklın kendini yeniden düzenlemesi, sapla samanı ayırdetmeye başlamasıdır. Bu yönde atılabilecek ilk adım da, mücadele edilmesi gereken asıl hayaletin, "indirgemecilik"ten çok, indirgemenin bu sonraki aşamasını göremeyen mekanik ya da doğrusal belirlenimcilik (determinizm) olduğunun kavranmasıdır. Örneğin, Türkiye sosyalist hareketindeki her tür ayırımın, bölünmenin ve saflaşmanın işçi sınıfı içindeki farklılaşmaların yansıması olduğunu iddia eden herhangi bir sosyalistin burada yaptığı, "sınıf indirgemeciliği"nden çok, mekanik belirlenimciliktir. Çünkü, yanlış olan, sosyalist hareketin sınıf hareketiyle açıklanması değil, bire bir belirlenim ilişkisine yerleştirilmesidir.

Evet, sapla samanı ayırmak gerekiyor. Yeni sol akıl, mekanik belirlenimciliğe karşı haklı tepkisini "indirgemeciliğe karşı savaş" gibi toptancı bir kanalda gerçeklemeye çalıştığı sürece, gerek çözümleme gücü, gerekse siyaset kurgusu açısından değerli bir silahtan kendi kendini mahrum edecektir.

O halde en başta "indirgeme" kavramına her durumda ve mutlaka negatif bir etiket iliştirilmesinden kurtulunmalıdır. İndirgemenin, bir soyutlama yolu olduğu bilinmelidir. Örneğin, bugün karşılaştığımız toplumsal olgu çeşitliliğini soyutlayıp ayrıştırırsak; ardından, bu çeşitliliğin belirli bir özsellikle açıklanabileceğini söylersek, kendisine yüklenen negatif anlamıyla "indirgemeci" mi oluruz? İşçi sınıfının toplumsal konumunun, çeşitli muhalefet odaklarını ve tepkilerini kucaklayabilecek bir potansiyel içerdiğini düşünürsek, bir kez daha gene aynı negatif tanımıyla "indirgemecilik" kuyusuna mı düşeriz? Gümrük Birliği ve özelleştirme gibi konulara, işçi sınıfına getirecekleri ve götürecekleri açısından bakıldığında "sınıf indirgemecisi" olunuyorsa ve bu da çok kötü bir şeyse, aynı konulara başka nasıl, hangi mercekle bakacağız? (Tüketici, yurttaş, "halk", çağdaşlaşma, demokratikleşme, daha rasyonel bir kapitalizm, enternasyonalizm ve buna benzer başka merceklerden bakalım diyen var mı?)

İndirgeme, kendi başına bir yanlış değildir. Yanlış olan, indirgeme ile ulaşılan özsellikle yetinmek, bu soyut özselliği somut görünümleri ve ilişkileriyle yeniden ele almamaktır. Örneğin bugün Türkiye'de yaşanan çok yönlü toplumsal bunalımın temelinde sermaye birikim süreçlerinde yaşanan tıkanıklıkların yattığını söylersek, bu bir tür indirgemedir ve bunda yanlış olan hiçbir şey yoktur. Yanlış olan, bunu söyleyip hep orada otlamaktır. Yapılması gereken, temel belirleyenin, hangi alanlara, hangi somut biçimlerle, hangi dinamiklerle ve ne tür ilişkilerle uzandığının saptanmasıdır.

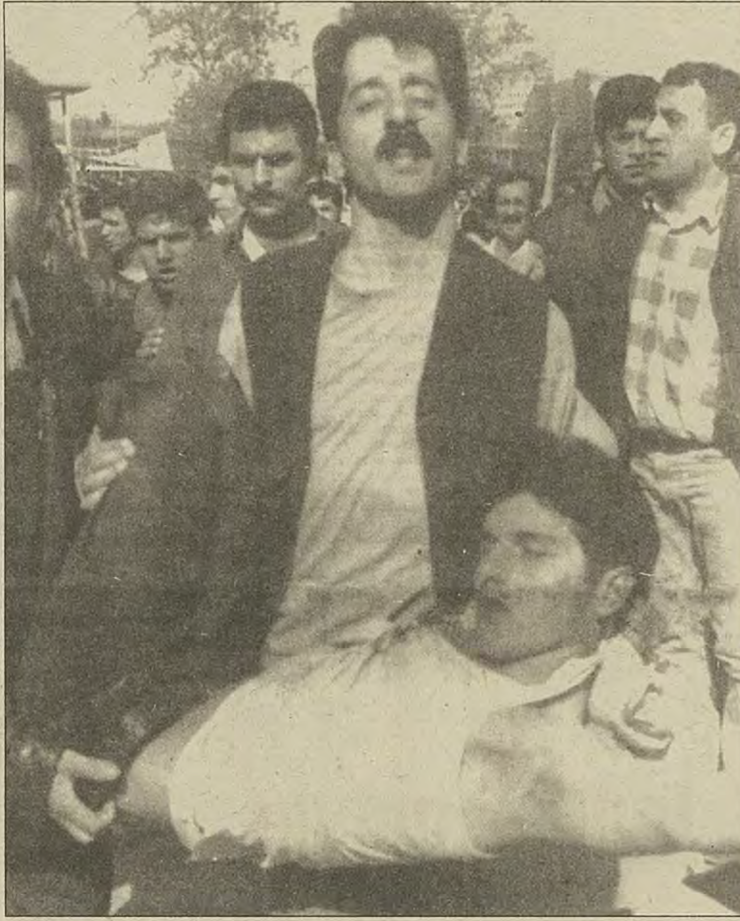
Eğer bu yapılamıyorsa, günah "indirgeme"de değil, ardından gelmesi gereken "çıkarsama"yı beceremeyenlerdedir.

1 Mayıs'ın ardından..

Lale Devri'nin sonuna doğru!

Mustafa ŞEN
Süreyya TAMER KOZAKLI

1980-1995 arası Türkiye solunun kelimenin her anlamıyla "Lale Devri" olmuştur. 12 Eylül darbesi ile başlayan fiili yenilgi dönemi, ideolojik hatların da kopuşuyla daha geniş bir yenilgiye zemin hazırlamış, ülkenin içine girdiği yeni koşullar zaten kendi siyasal bağımsızlık kaygılarını korumak konusunda fazla da ısrarlı olmayan Türkiye solunu değiştirmiş/dönüştürmüştür. Bunun sayısız maddi/dışsal nedenleri vardır. Ancak sonuçlar vahim olmuştur. Bu sürecin en önemli sonucu Türkiye solunun dünyayı değiştirmek, yeni bir dünya kurmak konusunda kendine duyduğu özgüvenin yitirilmesi olmuştur. Bunu Türkiye solunun 1980'lere kadar oluşturageldiği tüm sol grup ve eğilimleri birleştiren ve toplumsal meşruiyetinin ana dayanaklarından birini de oluşturan kolektif kamusallık tahayyülünün yozlaşması ve içine kapanarak çözmesi izlemiştir. Bugün Türkiye solunda, ortalama bir sosyalisti toplumun genelinden ayıran ve ayırdığı ölçüde kendi farklılığını toplumsal alana önermesini sağlayan, ortak davranış, günlük yaşam alışkanlıklarından mücadele adabına; ülkenin toplumsal sorunlarına yaklaşımından, kendini farklı toplumsallıklar içinde var etme yeteneğine kadar birçok alanda bir yozlaşma ve çözülme yaşanmaktadır. Bunun en acı sonucu bugün ortalama bir sosyalistin kendi farklılığı ve toplumsal talepleri etrafında bir toplumsallık aramak yerine, var olan talepler ve farklılıkların tayin ediciliğini veri kabul ederek, daraltılmış bir siyasal eylem tarzına (Miting, basın açıklaması, imza kampanyası vb. gerekli ancak sınırlı) sıkışması olmuştur. Bu Türkiye solunun bir başka kesimi açısından daha da bir acı deneyim olarak yaşanmaktadır. Bu kesim 1980-1995 arası dönemden diğer kesimlerden daha fazla etkilenmekle birlikte, "teorik" ve "siyasal" bir ortodoksiyi sürdürmüş, silahlı eylemler yoluyla toparladığı potansiyeli kolektif ve özgürleştirici bir kamusallık şöyle dursun, otoriter ve baskıcı formlara mahkum etmiştir. Bu iki eğilimin de söz konusu yozlaşmadan azade oldukları söylenemez.

Bu nedenlerle Türkiye solu siyasal mücadele alanının dışına atıldıkça, içine kapanmış, toplumsal değişim dinamiklerinin içinde yer almak yerine genel eğilimlerin vazettiği tarzda bir tür yerel cemaate, alt-kültüre dönüşmüştür. Bu durum, solun hem gündelik yaşamda, hem de mücadele alanında etkinliğini daraltmış ve çeşitli toplumsal kesimlerin ilgi alanının dışına atmıştır. Gelinen bu noktada sol önemli ölçüde içinde bulunduğumuz serbest piyasa koşullarına benzer bir biçimde gruplararası rekabete yönelmiş, "adam kazanma", en iyi teorik dergiyi çıkarmak, mitinge en kalabalık grupla katılmak, en "radikal" eylemi yapmak vb. bir "siyasal mücadele" anlayışını içselleştirmiştir.

1 Mayıs 1996'yı değerlendirirken yukarıda tasvir etmeye çalıştığımız yoklaşma ve içine kapanma sürecinin bilincinde olmamız zorunludur. 1 Mayıs'ta yaşananların nedenlerinden sadece biri, solun kolektif bir kamusal alan tahayyülünün yokluğu ise bir başka önemli neden de egemenlerin de çeşitli toplumsal kesimleri bir arada tutacak bir kolektif kamusallık önerilerinin olmaması ya da mevcut kamusal alanın kokuşmasıdır. Egemenlerin hegemonik projesinin "dışarıda kalanlara" önerdiği "kamusallık" (Zenginlik imgeleri, emek vb. değerlerin kamusallık dışına itilerek değersizleştirilmesi, sermaye kuleleri vb.) günlük davranışlara yol gösteren ideolojik tasarımların ezilen değerlerinin dışlanması ve aşağılanması temellerinde kuruluyor. Bu alana ancak yavşaklaşarak girilebiliyor.

Üç İstanbul

Burada, bu kokuşmanın en belirtik yaşandığı, günlük hayatın her noktasına nüfuz ettiği ve içinde yaşayan herkese bulaştığı bir ultramekan olarak İstanbul üzerinde durmakta fayda var. Bugün iki İstanbul var: Birincisi, şanlı ve yavşak medyanın gözdesi, sokaklarında servet ve şehvetin kol gezdiği; geceleri paranın ve içkinin su gibi aktığı; çokuluslu şirketlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenmiş plazaların, lüks otellerin, marinaların, spor ve sağlık merkezlerinin, Alkent, Bahçeşehir, Uyum Sitesi vb. beyaz gettoların; etnik ve kültürel çeşitliliğin , "çağdaş" yaşamaların, güzel insanların Beyoğlu'nun; her türden "çılgınlığın" "in" olduğu Ortaköy'ün; artık bir silüetten ibaret olan Boğazi-çi'nin İstanbul'u. İkincisi, şanlı ve yavşak medyanın, Sıcağı Sıcağına, Kayıp Aranıyor, Söz Fato'da vb. programlarına figuran olan, sokaklarında sefalet ve açlığın kol gezdiği, servet ve şehvete ancak nesne olabilen insanların; işsiz, aşksız, yarınsız gençlerin; yolsuz, susuz, elektriksiz yıkım tehdidi altındaki gecekonduların; her türlü ihtişam ve zevk alemlerinin yanıbaşında ekmek derdine düşmüş yoksulların İstanbul'u.

Bu iki İstanbul, ontolojik olarak aynı İstanbul değil. Bu iki İstanbul daha uzun zaman bir arada olamaz. Birincisi, su kesintisinden, kentin siluetinin bozulmasına, çöp grevlerinden, özelleştirmeye kadar, yaşadığı her "aksaklık"tan ikinci İstanbul'u sorumlu tutarken, ikincisi, kendisine yaşam hakkı tanımayan, kendisini sürekli horlayıp, dağdan inme muamelesi yapan, eğitim, iş, aş, özgürlük hakkını tanımayan birincisine düşman.

Üçüncü İstanbul henüz yok! Üçüncü İstanbul, yukarıda tasvir etmeye çalıştığımız "Lale Devri'nden kurtulmayı başarabilirse, Türkiye solu tarafından kurulmayı bekliyor. Üçüncü İstanbul, solun yeni ve özgürleştirici bir kurumsallık tahayyülünü geliştirmesi ile hayat bulabilir. Üçüncü İstanbul ancak özgürlük ve dayanışma ile kurulabilir. Çünkü sorun, birinci İstanbul yalakası medyanın ufkunun ötesinde, sefaletle, yoksullukla sınırlı değil, aynı zamanda kültürel, siyasi ve kamusal alanda dışlanma ve yok sayılmakla ilgilidir. Eşitliğin özgürlük ve dayanışma olmaksızın bir anlamı olmayacağı açıktır.

Öyle olsaydı, kendimize görünür ve görünmez üniformalar dikerek bunu sağlayabilirdik. (Aynı şekilde yaşam alanlarını ezilenler ve emekçilerden ayırmak ve ciğeri sızlamamak da ruhlarımıza giydirilen bir üniforma değil midir?)

1 Mayıs 1996 İstanbul'u Türkiye solunun gelenek ve birikimlerinden olumsuz anlamda radikal bir kopuş olarak yaşanmıştır. Tarihsel birikimimiz bizlere özgürlüğün kendi içinde özgürleştirici olmayan yapılarla elde edilemeyeceğini öğretmiş olmalıydı. Geçmişte yaşadıklarımız, özellikle 1 Mayıs 1977 bizlere birbirimizin söz hakkına saygılı olmayı belletmiş olmalıydı. Özgürlük, eşitlik ve kardeşliğe dayalı farklı bir dünya tahayyül etme iddiasında olan herkesin alanlarda belirli bir terbiyeyi korumaları ve saldırı karşısında dayanışmaları gerekirdi.

Bizler, bu yazının müellifleri, Türkiye solunun sözünü ettiğimiz "Lale Devri"nden çıkması yolunda ÖDP'nin önemli bir rolü olacağını, olması gerektiğini düşünüyoruz. Ancak, bu sadece bir imkan şimdilik. Bugün ÖDP içinde var olan ve yukarıda ifade ettiğimiz solun kolektif kamusal alan tahayyülünün yozlaşmasından yoğun bir biçimde etkilenen ve siyaseti, özellikle ÖDP içindeki siyaseti grupçu ve dar didişme kalıpları dışında algılayamayan tarzların dışına çıkmak için, bir kez daha varoşlarla ve varoşların bir parçasını temsil ettiği toplumsal dönüşüm ve gerçeklikle yüzleşmek gerekiyor... Çünkü kendi içimize sıkıştıkça bir kez daha göreceğiz ki "söz'ün hükmü yok".

Eğer söz'ün bir hükmü olacaksa... Kadıköy meydanında İstanbul'u simgeleyen "lale'lere saldıran kardeşimizin saldırganlığına kızıp, yavşak medyanın etki alanında kalmaktansa, bu saldırıyı Lale Devri'mizin sonunun başlangıcı gibi görüp, İstanbul varoşlarını ve onun 15-16 yaşında çiçeklerini yeşertmeye ve onlarla birlikte özgürlüğün, dayanışmanın ve sosyalizmin yeni kamusal alanını bir kez daha kurmaya... haydi bir kez daha...

Türk Sanat Müziği Aşıkları
ruhunuzu bu keyiften mahrum etmeyin
Her hafta Salı geceleri
Saat: 21.30
İSMAİL HAKKI
Grup Göçebe
Şenol Morgül, Ali İhsan Özkök ve arkadaşları
Cuma ve Cumartesi geceleri
Saat: 22.00
İ.F.M.C Lokali
Restaurant & Bar
Cumhuriyet Cad. Ceylan Ap. No:27/6 Taksim Rez: 0212 256 93 18

Meis Cafe/Bar
Pazartesi 22.00 GRUP İSTANBUL
Salı 22.30 EZGİNİN GÜNLÜĞÜ
Çarşamba 22.30 BÜLENT ORTAÇGİL
Perşembe 22.30 KÜL KEDİSİ
Cuma-Cumartesi 22.30 KAĞIT GEMİ
Pazar 22.30 KÜL KEDİSİ
Beyoğlu Mis Sok. No: 20 Tel: 293 99 73-293 05 98-244 22 70

Özgürlük
Dayanışma
Barış
Emek

Ömer Yevgi

Ömer Yevgi'yi bir trafik kazasında yitirdik. Ailesine başsağlığı diler, acısını paylaşırız.

Arkadaşları

Devletin yarattığı psikolojik ortama angaje olmadan tartışmak...

1 Mayıs, camlar ve canlar

Yeşim İŞLEGEN

1996 1 Mayısı'nın üzerinden bir hafta geçti. Değişik dünya görüşüne sahip kişiler tarafından yazılan ve söylenenlerin ortak noktasını bir grup eylemcinin 'anlaşılmaz boyuttaki hıncı' oluşturdu. Bu insanları tanımlamak -aşağılamak- için katil, terörist, eşkiya gibi sözcükler kullanıldı. Televizyonlarda günlerce 'varoşların öfkesini, kent merkezine taşıyan insanların nasıl saldırgan oldukları' gösterildi. Yorumcuların hepsi birer siyaset ve toplumbilimcisi rolüne soyunarak, 'kente inen eşkiyaya' karşı nasıl önlem alınacağını anlattı. Birtakım köşe yazarları 'hiçbir şey olamayan, itilmiş, kenar mahalle insanlarının barbarlığından' dem vurdular. Kırılan camlar, yakılan arabalar defalarca değişik görüş açılarından hafızalarımıza kazınmak istendi. Güzelliklerin, çiçeklerin, ağaçların düşmanlarından söz edildi. Polisin uzun süredir baskı altında tutulduğunu, pasifize edildiğini, bu nedenle yetersiz kaldığını söyleyen, çok bilmiş yorumcular -bilinçli çarpıtıcılar- 'polisimi istiyorum' kampanyası başlattılar. Televizyon kuruluşları birden işçi ve emekçi dostu kesildiler. 'Saldırganların' uzaktan yakından işçilerle ilgili olmayan 'teröristler' olduğu belirtildi. Bu doğrultuda haber ve yorumların yapıldığı anlarda, düzenlediği mitingin güvenliğini ve sorumluluğunu üstlenme çabasını bile göstermeyen DİSK Genel Başkanı Rıdvan Budak TV kanalları arasında koşturarak, emekçi maskesi takmış emek ve özgürlük düşmanlarının medyatik saldırılarına işçiler de ortak edilmeye çalışıldı. Görünüşe göre Rıdvan Budak da bu rolü severek benimsedi.

İnsani duyarlılık noktası

Bu haber ve yorumlarda, görüntülerde eksik olan bir şey var. Öldürülen ÜÇ İNSAN. Adeta bu ölümler yaşanmamış gibi ya da bütün bu yaşananların sonucuymuşçasına sunuldu. Bankaların, otomobillerin taşlanmasından dolayı, gözyaşlarını tutamayanlar, üç insanın ölümünü insani duyarlılık noktasından çok uzak bir şekilde sundular. Ölümcül noktalarına hedef gözeterek yapılan silahlı saldırılar sonucu polis tarafından öldürülen bu insanların niçin öldürüldüğünü hiç sormadılar, araştırmadılar. (Polis dışında silah kullanan grup veya kişi olmadığını izleyenlerin tamamı gördüğünden, konuyu saptırma çabalarına yanıt vermiyorum.) Medya yaşananları yine tersyüz etmişti. Üstelik bu kez işçiden, emekçiden yana olduğu da su götürmezdi! 1 Mayıs'ın bayram olarak kutlanmasından, barıştan, yeşilden yanaydı. Dükkanları zarar gören insanların emekçi kimliğine sürekli vurgu yapan medya özel timler ve kontrgerilla tarafından işyerleri yakılan, yıkılan insanları nedense görmemişti. Eylemcilere lanet okutmak amacıyla Kadıköy esnafının dilini çözme uğraşısı içerisindeydiler. Medyanın başına düşecek büyüklükte bir taş saptanmadığına göre, 'endişelenmek' için gerek yoktu. Medya emekçilerin eline geçmemişti, emek ve özgürlük düşmanı politikaların üretilmesi için sahiplerini işlenmeye hazır bir toplum yaratma çabalarını, emekçi dostu maskeleri ile yapıyorlardı. Devletin ideolojik hegemonyasını sürdürmesinin en önemli aygıtlarından birisi olma görevini büyük bir başarı ile yerine getiren medya, bir kez daha haksızı haklı, katili mazlum göstererek sadakatini sergiliyordu. Fakat bu kez dikkati çeken, medyanın oluşturduğu havanın sol dahil pek çok kesimi kapsıyor olmasıydı.

'Polisimi istiyorum'

Yaşananları bir daha gözden geçirelim. 1 Mayıs'tan bir hafta önce pek çok sosyalist grup miting alanına girerken üst aratmama kararı almıştı. Sanırım bu karar miting düzenleme komitesi dahil, pek çok partinin de malumuydu. Miting alanına giriş ve toplanma noktalarında gerilim yaşanacağı çok önceden tahmin ediliyordu. Bu gerilimleri ve olası polis saldırısını engellemek, acaba miting tertip komitesinin görevleri arasında değil miydi? Nitekim Söğütlüçeşme'de üst aramaya itiraz eden grupla polis arasında gerilim yaşanmış ve polis bu gerilimi alışıldık bir şekilde iki kişiyi öldürerek çözmeyi tercih etmişti. Bunun bir tercih olduğu açıktır. Yani birtakım medya mensuplarının 'polisimi istiyorum' diye çığlıklar atmasına gerek yoktur. Polis bütün 'kararlılığı ve işbitiriciliğiyle' görevinin başındadır. Bütün yaşananların özü bunu anlamakla kavranabilir. Bütün değerlendirmeler bu noktadan başlatılmalıdır. Kadıköy'de bankalara, arabalara, dükkanlara saldıranlar hiçbir şey yaşanmamışken, önceden planladıkları bir eylem programını yaşama geçirme girişiminde bulunmamışlardır. Bu insanlar bütün normal insanlar gibi yanıbaşında gözlerinin önünde iki insan öldürülen sağlıklı insanların duygusal tepkilerini vermişlerdir. Gösterilen tepki devleti karakol, panzer, gözaltı, kayıp, ölüm, yargısız infaz, açlık ve yoksulluğun güvencesi olarak gören, hiçbir zaman bankaya yatıracak kadar parası olmayan insanların olağan tepkisiydi. Bütün bu olan bitenler anlaşır tepkilerdir. Öncelikle de emekten yana olanların, emekçilerin anlaması gereken şeylerdir. Tarihte pek çok toplumsal olay arzulandığı gibi yaşanamamıştır. Pek çok toplumsal kalkışma yıkımlarla doludur. Ne 1789'da baldırı çıplaklar, ne 1871 Komüncüleri, ne de 1917 devriminin işçileri bütün çabalarına rağmen kalkışmanın etiğine bütünüyle uyulabilmesini sağlayabilmişlerdir. Olayımızda anormal karşılanması gereken (bu coğrafyanın insanları düşünüldüğünde) iki insan öldürüldükten sonra hiçbir şey olmamışcasına miting alanında 1 Mayıs kutlamak olurdu.

Kanlı senaryo

Devlet, kapsamlı saldırı politikalarının bir adımını daha atabilmek için 1 Mayıs'ı sıçrama tahtası olarak kullanmak istemektedir. Saldırı alanı belirlenmiş, medya aracılığıyla planlanan vahşi saldırıların meşruluğu sağlanmaya çalışılmaktadır. Önemli bir mesafe alındığını söylemek sanırım doğru olacaktır. Emeğin, özgürlüğün ve demokrasinin dostları, emekçiler bu kanlı senaryoyu göremezlerse bir süre sonra sonuçlarını yakıcı bir şekilde hissettiklerinde en azından çok şeylerini yitirmiş olduklarını göreceklerdir. Dolayısıyla sosyalistlerin de analiz ederek karşı politikalar geliştirmeleri gereken aslında bu noktadır. Şiddetin ve kalkışmanın etiğine konu olamayacak kendiliğinden ve anlaşılır bir olayın ardından, devletin bu saldırısını geriletmeye, çarpıtılan olguları ayakları üzerine oturtarak, geniş emekçi kesimlere algılatmaya yönelik bir girişimin aciliyeti ortadayken, Kadıköy emekçilerini yargılamak, onların dışında 'aklı başında' bir sol olduğunu göstermek için açıklamalarda bulunmak devletin oyununa gelmektir.

Sosyalistlere düşen görev Şırnak'tan, Lice'den, Gazi'den başlayıp Söğütlüçeşme'ye uzanan, sonra Kadıköy görüntüleri izlenen film şeridini yavaş yavaş ilerleterek toplumun tepkisini bir başka noktaya odaklamaktır. Üç insan polis tarafından öldürüldükten sonra dükkanların camlarının kırılmasının, bankaların tahribinin ardındaki sancıyı anlayabilecek bir noktayı bilinçlerde açığa çıkartmaktır. İşte bu çabanın ardından tartışma ve şiddetin etiği anlamlı bir tartışma konusu olabilir. Karşılıklı eleştiriler ilerletici bir zeminde yapılabilir. Sosyalistler daha soğukkanlı olmalıdır. Kadıköy eylemcilerini daha soğukkanlı olmaya çağırmak için devletin, medyanın yarattığı psikolojik ortama angaje olmadan düşünmek ve davranmak gerekmektedir. Bütün bunların ötesinde sosyalistler devletin sırtını sıvazlayan, varoş emekçilerini (Bağdat Caddesi'nde yaşayan emekçiler(!) maalesef değerlendirmelerimin dışında kaldılar) aşağılayan bütün söylemlerle aralarına uzaklık koymalıdırlar. Kapitalizmin gelinen aşamadaki bunalımının sonucu olarak giderek genişleyen bir kesimi oluşturan varoşlarda yaşayan emekçilerin, sosyalistlerin mücadele eksenleri içerisindeki önemi sanırım dikkatle irdelenmelidir. Bu irdelemenin sosyopsikolojik boyutunun önemi yadsınamazsa da yaşananları yalnızca sosyolojik bir olgu olarak görmek, söz konusu olgunun politik boyutunu görmezden gelmek, o boyutun hatalarını da irdelenemez kılar. Kadıköy'e varoş emekçilerini getiren politik tercihleridir. Düzenin kirli ara işlerini gerçekleştiren kesimin de aynı kaynaktan beslendiğini düşünürsek, varoşları Kadıköy'e taşıyan bilinçle mafya ve paramiliter güçleri taşıyan bilinç arasındaki ayırımın politik bir farklılık olduğu gerçeğini teslim etmek gerekir. Dolayısıyla bizim yaşananları değerlendirirken tutunacağımız eksen, kentli olma ayrıcalığının (!) ukalalığıyla, 1 Mayıs'ta yaşananları yalnızca sosyolojik bir patlama olarak gören liberal demokratların ekseni olmamalıdır.

KİTAP

ANARŞİZMİN İSPANYA PRATİĞİ ÜZERİNE TEMEL BİR YAPIT

Anarko-sendikalistlerin saflarında yıllarca faşist Franko güçlerine karşı savaşmış, faşizmin zaferinden sonra liberter gerillaya katılmış ve 11 yılını Franko'nun zindanlarında geçirmiş bir anarşistin kaleminden;

HALK SİLAHLANINCA

Durruti ve İspanya Anarşist Devrimi

1917 - 1936

Abel Paz

2 milyon anarşistin katıldığı İspanya Devrimi'nin 60 yıldır bilinmeyen tarihi.

Çev: Gün Zileli

KAOS YAYINLARI
Piyerloti Cd. Dostlukyurdu Sk. No: 8 Çemberlitaş - İstanbul
Tel: (212) 518 25 62

Çıktı!

Halay başına iyi bakın! Pek belli olmuyor değil mi asker oldukları... Üstelik yüzlerine maske de takmamışlar...

Bazıları asker olmaz!

Cemil VARLIK

ÖDP Esenler İlçesi'nin açılış günü kutlamasındayız...

"Şimdi rağbet varoşlara" ya.... Merak saiki ile yolu varoşa düşenlerden bir meraklı soruyor: "Neydi o l Mayıs'ta bazılarının militer kıyafetleri... Biz anti-militaristler için kabul edilmez bir şeydi bu..."

Konuşmaya bir başkası karışıyor: "İzci gibiydiler, ne militeri" diyor... Üçüncüsü, "espritüel" olanı ekliyor: "Yavrukurt, yavrukurt..."

Davullar çalıyor, halaylar çekiliyor...

Konuşmaya kulak veren "rağbete binmiş varoşlu" gencin yüzü asılmış... Belli ki, konuşanların hafife aldıklarından elliden fazlasının l Mayıs'ta gözaltına alındığını anımsıyor... Ölenleri de...

•••

K. Simonov... Bir Sovyet yazarı, şair... "Bekle beni döneceğim..." şiirinin şairi... Şiir Pravda'nın birinci sayfasında yayınlanıyor... Savaş yılları... Simonov cephede savaş muhabiri...

Savaş ne demek? Gözyaşını bile haki renk altında gizlemek, duyguların, korkuların içine tükürmek, sevinmeye, sevmeye, acımaya, acıyla inlemeye uzak, bir üniforma içinde taşlaşmak...

Pek değil...

"İnsan tükenmez" koymuştu kitabının adını Fethi Naci... Savaşta da insan tükenmez... Savaş makinasının başındakiler, koparıp aldıkları askerleri üniformalarının içinde ne denli taşlaştırırsa taşlaştırsınlar, insan Condiack'ın heykeli olur, kırar, belki de kırarlar kabuğunu ve dünyayı yeniden anımsar....

Konsantin Simonov'un "İnsan Asker Doğmaz" adlı romanında tuhaf bir anlam gizlidir. Sanki, Simonov, İnsan Asker Doğmaz'da, "sonunda savaş insanı asker kılığına sokar" der gibidir. Oysa bu roman, insanın doğumundan başlatmaz yaşanan serüveni... Bir kesit almaktadır... Savaşın orta yerindeki bir askerdir yazdığı...

Sanki ilk doğduğu günden beri askerdir...

Simonov, "yok tavariş" der babacan bir ifadeyle, "insan asker doğmaz, asker sandığın insanın ta kendisidir..."

•••

Esenler ÖDP ilçesinin açılışı ilçe binasının önünde, trafiğe kapalı sokakta yapılmakadır. Çarşı izni almış askerler üçerli, dörderli gezmede...

Bini aşkın insanın mavili-beyazlı ve bir de ve bir de kızıllı–sarılı, derken bir HADEP'li Kürt kızının yeşiliyle büsbütün renkli dalgalanmasına askerin hakisi karışıyor.

Sivillerin dünyasında iki yalnız asker... Belki de Dilimize Haşek'in "Aslan Asker Şvayk" diye geçen romanından fırlamış iki Tanrı kulu... Şimdilik savaştan uzaktalar.

Sanki kulaklarında bir komut yankılanıyor: "Dirsek teması, hizaya geeel!.."

Komut insanlaşıyor. Asker hizaya gelmiyor... Halklanmış halayın başına geçiyor. İki asker... Üniformaları siperde değil, ÖDP Esenler ilçesinin ön saflarında terden ıslanıyor...

Asker barış açıyor...

•••

"Rağbete binmiş varoşların genci", az önce militer giysili l Mayıs göstericilerini tiye alan "varoş meraklısı"nın askerle kol kola halay çekmesine hayretler içinde bakıyor.

Asker... Ve "ince duygulu" anti-militarist...

"Belki de" diye düşünüyor, genç insan, günün birinde "militer giysili" gençler de bu halay çemberindeki kopuk halkayı tamamlar...

•••

Görmüş geçirmişlerden bir yaşlı devrim emekçisi mırıldanıyor: Kaput giymiş halk çocuğudur asker..."

•••

Esenler ilçesinin kuruluş gününde kan ter içinde halay çeken insanlar, birbirlerinin giysilerinden habersiz ilk bahardan yaza devrilmek üzere olan tozlu asfalt üstünde ağız dolusu gülüyor, söyleşiyor, bir güzel devrana hazırlanıyor...

•••

Tozların arasından görünen boylu poslu iki kişi, askeri inzibattır. İki askere iki inzibat, askeri talimatlara göre yetip de artmaktadır. İnzibat "asker kişinin siyaset halayında işi nedir" diye sormaktadır.

Asker şaşkın gözleri büyümüş, "ne askeri hemşerim" diye İnzibata çıkışmaktadır.

Çünkü bazıları bir türlü asker olamamaktadır.

SÖZ
HAFTALIK HABER YORUM DERGİSİ

● Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK ● Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
● Yazı İşleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN,
● İdare: Ali KÜÇÜK, Muzaffer TUTKAN
● Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
● Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

● Almanya Temsilciliği — Tel : 0049.69.7075714 Fax: 0049.69.625645
● Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN — Tel : 0033148572114 Fax: 0033148571691
● İsviçre: Süleyman ÖZGÜR — Tel : 004113415213
● İngiltere: Ahmet SAYER — Tel : 00441814826280